Llatí

Civilització romana, Patrimoni arqueològic i literatura

Solucions · 271 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

1. PAU 2026 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat (opció A o B)

OPCIÓ A

3.1. Plaute

3.2. Horaci

3.3. Ciceró

3.4. Virgili

2. PAU 2026 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat (opció A o B)

OPCIÓ B

3.1. d) Apolo.

3.2. b) Deucalió.

3.3. a) Tisbe.

3.4. b) Cíane.

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

Es tracta del conjunt arqueològic d'Empúries.

Abans de l'arribada dels romans, a l'Empordà hi habitaven els indigets, una tribu ibera que es dedicava a l'agricultura i a la ramaderia.

Al segle VI aC, uns comerciants grecs de Focea, procedents de Massàlia (Marsella), van desembarcar en una petita illa, actualment unida a la costa, que és avui el poblet de Sant Martí d'Empúries. Aquest primer assentament s'anomenà Paleàpolis. Més tard, arran d'un important augment de població, l'assentament es traslladà a terra ferma i es va fundar un nucli urbà més gran, la Neàpolis, que permetia garantir el control de les activitats comercials terrestres i marítimes que havien motivat l'establiment.

Els romans hi arribaren al segle III aC. L'any 218 aC, amb motiu de la Segona Guerra Púnica, un exèrcit comandat per Gneu Corneli Escipió desembarcà al port d'Empúries amb la intenció de tancar el pas per terra a les tropes cartagineses. L'any 195 aC, el general romà Marc Porci Cató va instal·lar-hi un campament militar, que fou l'embrió de la ciutat romana. Al segle I aC l'emperador August va unir la ciutat grega i la romana sota el nom de *Municipium Emporiae*.

La ciutat romana, situada en el turó, ocupava una extensió de 22,5 hectàrees i estava envoltada per una muralla [1]. Tenia una trama urbana de carrers que es tallaven en angle recte seguint els eixos nord-sud i est-oest (traçat hipodàmic). Aquesta trama definia una retícula d'illes o *insulae* [3], que eren ocupades per edificis d'ús públic o privat. Els emporitans amb més recursos vivien en domus luxoses, amb magnífics mosaics i peristils. D'aquestes residències se n'han excavat dues [4], conegudes com a *domus* dels Mosaics i *domus* de l'Ara del Gall, que ens mostren les grans dimensions que tenien i la seva sumptuositat.

En la intersecció dels dos carrers principals hi havia el fòrum [2], centre polític, religiós i econòmic de la ciutat. En aquesta gran plaça porticada s'alçava un temple probablement dedicat a la tríada capitolina (Júpiter, Juno i Minerva). A cada banda del temple central es conserven les restes d'altres capelles o templets que es varen anar construint al llarg del temps. En una banda del fòrum hi havia una basílica, per a celebrar-hi els judicis, i la cúria, per a les reunions polítiques; en l'altra, es trobaven les botigues (*tabernae*). Fora muralles es conserven restes d'un amfiteatre [5] i d'una palestra [6].

4. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat (opció A o B)

OPCIÓ A

3.1. V

3.2. F

3.3. F

3.4. F

5. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat (opció A o B)

OPCIÓ B

3.1.

b) Pal·las.

3.2.

b) Ifis.

3.3.

a) Febus.

3.4.

d) Actèon.

6. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El diàleg reproduït en el passatge correspon a la *Mostel·lària* de Plaute.

La comèdia explica la història del vell Teopròpides, qui, després de tres anys fora en viatge de negocis, torna a Atenes, on el seu fill Filòlaques i els seus amics han convertit la casa paterna en un cau de disbauxa i descontrol. El jove, assistit per l'esclau Tranió, ha dilapidat el patrimoni i ha arribat, de fet, a endeutar-se per comprar la llibertat de Filemàcia, la prostituta que el té encaterinat. Quan tot està a punt de descobrir-se, l'esclau Tranió, astut i desvergonyit, s'inventa un seguit d'enganys per amagar els fets al vell: primer, que la casa està embruixada per un fantasma; després, que ha calgut demanar diners a un usurer per comprar la casa del costat; a partir d'aquí, els embolics no paren d'augmentar fins al feliç desenllaç de l'obra.

El passatge se situa en la primera escena del primer acte. Es tracta d'un diàleg abrivat entre l'esclau astut i de ciutat Tranió (PERSONATGE 1) i l'esclau de camp fidel a l'amo, Grumió (PERSONATGE 2). Aquesta primera escena serveix per explicar al públic com està la cosa a casa del vell Teopròpides. Grumió retreu a Tranió el ritme de vida frenètic que s'hi porta i que hagi dut a la perdició el jove Filòlaques; Tranió, per la seva banda, no para d'insultar Grumió, es burla de la seva rusticitat i de la seva submissió a l'amo i presumeix dels avantatges de què gaudeix amb el jove Filòlaques, sense saber encara que el vell amo està a punt d'arribar i de descobrir-ho tot.

La *Mostel·lària*, com totes les comèdies de Plaute, pertany al subgènere de les *palliatae,* que rep el seu nom del *pallium* o mantell grec, perquè l'acció, seguint els models de la Comèdia Nova àtica, transcorria en una ciutat grega (Atenes, en la *Mostel·lària*) i l'ambientació també era grega.

Els personatges de les *palliatae* són estereotipats. En el cas de la *Mostel·lària*, Teopròpides encarna el vell sever; Filòlaques, el jove impetuós i enamorat; Filemàcia, la cortesana; i Tranió, l'esclau astut.

Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de joves que generalment es veuen ajudats i encoberts per algú que resol amb astúcia el conflicte, etc. L'objectiu de les comèdies plautines era purament lúdic, a diferència de les comèdies de Terenci, amb un component moralitzador més evident.

De Plaute conservem 21 comèdies, seleccionades per Varró; entre elles, a més a més de la *Mostellaria*, són particularment conegudes el *Miles gloriosus*, l'*Aulularia*, el *Pseudolus*, i l'*Amphitruo*.

7. PAU 2026 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ B

3.1. F

3.2. V

3.3. F

3.4. V

---

8. PAU 2026 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

L'episodi de les *Metamorfosis* d'Ovidi amb el qual es pot relacionar el cas real de Nilofar Ayoubi és el d'«Ifis i Iante».

La faula ovidiana transcorre a Creta. Ifis és filla de Ligdus i Teletusa, un matrimoni de classe molt humil. Estant Teletusa embarassada, quan ja s'acosta el part, Ligdus expressa a la dona dos desigs: que pareixi amb el mínim dolor i que la criatura sigui mascle, atès que no tenen mitjans per assumir la càrrega econòmica que representa una nena. Ben a contracor, si els nasqués una filla, de fet, caldria matar-la. A punt ja de parir, una nit a Teletusa se li apareix en somnis la deessa egípcia Isis, la qual l'encoratja a desobeir el mandat del marit en el cas que li neixi una nena. Arribat el moment, pareix una nena i la mare la fa passar per nen. El pare, complint els seus vots, li posa el nom de l'avi, Ifis, un nom que és comú als dos sexes, i la mare se n'alegra perquè almenys el nom no enganya. Ifis és criada com un noi i als tretze anys, seguint la tradició, el pare li busca promesa i l'escollida és la bonica companya Iante. Totes dues s'enamoren. Ifis és conscient que el matrimoni no es podrà consumar convencionalment i pateix desesperadament. El dia abans del casament, Teletusa, acompanyada de la filla, demana ajut a Isis. Per intervenció de la deessa la noia és transformada en noi i, l'endemà, se celebra el matrimoni entre Ifis i Iante.

El punt de coincidència fonamental entre la història mítica d'Ifis i el cas real de Nilofar és que l'una i l'altra, fins als tretze anys, fins a la pubertat, passen per ser nens. El fet es pot justificar en les dues històries pel rol privilegiat dels mascles en les societats respectives de les protagonistes.

Tanmateix, entre una història i l'altra hi ha diferències significatives. El paper dels progenitors, per exemple, és ben diferent: en la història d'Ifis, és la mare Teletusa que ho promou per evitar que sigui morta; en el cas de Nilofar, el pare, per garantir-ne l'educació i la llibertat. Tampoc no hi ha coincidència en el seu desenllaç: Nilofar, com a noia, esdevé una activista pel dret de les dones afganeses i es casa amb un diplomàtic; en canvi, Ifis, és transformada en noi per la deessa Isis i, així, es pot casar amb Iante.

9. PAU 2025 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

3.1. V

3.2. F

3.3. F

3.4. F

10. PAU 2025 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ B

3.1. d) Aracne.

3.2. b) Ligdus.

3.3. a) Diana.

3.4. c) Tisbe.

11. PAU 2025 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El plànol de la figura *a)* correspon a Tàrraco i el de la figura *b)*, a Emèrita Augusta.

Les dues ciutats van ser capitals provincials: Tàrraco, de tota la Hispània Citerior; Emèrita Augusta, en el segle I aC, de la Lusitània. El fet de ser totes dues capitals provincials explica alguna coincidència urbanística, com ara el fet de tenir dos fòrums, un per a les activitats provincials i un altre per a les de la colònia.

A més, totes dues ciutats estaven ben comunicades: Tàrraco, per la Via Augusta; Emèrita, per l'encreuament de dues vies (de nord a sud era la Via de la Plata). D'altra banda, també es conserven en ambdues ciutats restes dels aqüeductes que les proveïen d'aigua (en bon estat de conservació, el de Les Ferreres a Tàrraco, conegut com a Pont del Diable, i el de *Los Milagros* a Emèrita Augusta).

Diferent era, però, la seva situació geogràfica: Tàrraco es troba a la vora del mar i s'alça en terrasses sobre un petit turó; Emèrita Augusta és a l'interior i s'alça en terreny més pla. Malgrat que totes dues són a la vora d'un riu, el d'Emèrita Augusta, el Guadiana, té un cabal més regular i abundant i, potser per això, es conserven encara bones restes d'un gran pont sobre el riu.

L'alt grau de monumentalització de les dues ciutats també les fa comparables: totes dues posseïen un circ, un amfiteatre i un teatre, la situació i la conservació dels quals, però, és diferent en cada ciutat: el circ de Tàrraco es troba a l'interior de les muralles, fent de separació física entre la part baixa de la ciutat i la terrassa superior, on estaven el fòrum provincial i el recinte de culte; a Emèrita Augusta el circ es troba fora de les muralles.

A Tàrraco el teatre i l'amfiteatre estaven ubicats extramurs, vora del mar. En canvi, a Emèrita Augusta, tant el teatre com l'amfiteatre, es troben al mateix turó, dins del traçat de les muralles.

12. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat (opció A o B)

OPCIÓ B

3.1.

d) no havien nascut a Roma.

3.2.

c) *Amphitruo*.

3.3.

d) *aurea mediocritas*.

3.4.

b) *contaminatio*.

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

La imatge correspon a la ciutat romana de Tàrraco.

L'any 218 aC, en el marc de la segona guerra púnica, amb motiu del desembarcament de tropes romanes a Empúries per aconseguir tallar el subministrament de tropes als cartaginesos, els germans Escipió van establir un *praesidium* que esdevindria la futura Tàrraco.

L'antecedent preromà de Tàrraco era el territori de la tribu ibera dels cessetans, probablement conegut amb el nom de Cesse.

Al segle I aC Juli Cèsar li va concedir la categoria de colònia, fet que després fou corroborat per August, en atorgar-li el nom oficial de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*.

Ja des d'època republicana va esdevenir capital de la *Hispania Citerior*, província que més tard August va convertir en *Hispania Citerior Tarraconensis*.

La ciutat estava envoltada per una muralla (1) i s'estructurava en tres terrasses: a la terrassa més alta, hi havia un temple dedicat al culte imperial (2) i, en un nivell inferior, es trobaven els edificis administratius necessaris per al govern de la província, al voltant del fòrum provincial (3); a la terrassa del mig, es va construir un circ (4), el qual ocupava tota l'amplada determinada per la muralla; finalment, a la terrassa inferior, fins a tocar del port (7), hi havia tots els edificis públics, privats i residencials propis d'una colònia, com ara el fòrum local (5) i les *insulae*. I, extramurs, es trobaven el teatre (6) i l'amfiteatre (8).

Avui dia es conserven encara restes d'aquests edificis i monuments: gran part de la muralla, una petita part del pòrtic del fòrum provincial, diferents parts del circ, la zona del fòrum local, així com algunes mostres del teatre i, gairebé íntegrament, l'amfiteatre. D'altra banda, prop de la ciutat, encara resta el monument funerari de la Torre dels Escipions, l'arc de Berà, la pedrera d'El Mèdol, l'aqüeducte de "Les Ferreres", la vil·la dels Munts i el conjunt monumental de Centcelles, així com una necròpolis paleocristiana.

14. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

3.1.

Fals

3.2.

Vertader

3.3.

Vertader

3.4.

Fals

15. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ B

3.1.

c) Apol·lo.

3.2.

b) Dafne.

3.3.

c) Aretusa.

3.4.

d) Faetont.

---

16. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

> El passatge pertany a la *Mostellaria* del comediògraf llatí Plaute.
>
> La comèdia es desenvolupa a la ciutat d'Atenes, davant de la casa de Teopròpides, on viu amb el seu fill Filòlaques i el seu esclau Tranió.
>
> Després de tres anys fora, inesperadament, Teopròpides torna a casa, on el seu fill Filòlaques i el seu esclau Tranió han estat malbaratant el temps i els diners amb festes i disbauxes contínues. Perquè Teopròpides no els descobreixi, l'esclau Tranió l'enganya inventant-se que la casa està habitada per un fantasma i que el seu fill ha comprat la casa del veí. És en aquest moment que se situa el diàleg entre el vell Teopròpides i el seu veí Simó. El malentès que s'hi produeix ve pel fet que Teopròpides, anteriorment enganyat per Tranió, pregunta a Simó pel tracte que ha fet amb el seu fill, és a dir, la venda de la casa, però Simó no sap de què li parla, ja que aquest tracte no existeix; ha estat una invenció de l'esclau Tranió per justificar l'enorme despesa produïda per les disbauxes i els capricis del fill i reclamada per l'usurer Misargírides. A partir d'aquesta conversa amb Simó, Teopròpides descobreix que ha estat enganyat per Tranió; el conflicte es resol finalment gràcies a Cal·lidàmates, un amic de Filòlaques, que es presenta al final de l'obra com un *deus ex machina* per fer de jutge i absoldre l'esclau Tranió de tota culpa comprometent-se a pagar el deute.
>
> Els personatges de les comèdies de Plaute responen a un prototipus fixat i ben definit: Teopròpides respon al paper de *senex*, el pare burlat; Filòlaques, al d'*adulescens*, el jove eixelebrat i influenciable; i Tranió, al del *servus*, l'esclau astut i enginyós, que és el motor de la comèdia.
>
> La *Mostellaria*, com totes les comèdies plautines, pertany al subgènere de la *fabula palliata*, que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models de la Comèdia Nova àtica, amb Menandre al capdavant.

---

17. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

> El nom complet de la ciutat romana de Barcelona era *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*.
>
> Va ser fundada cap a l'any 14 aC per l'emperador August, un cop acabades les guerres càntabres.
>
> Va ser construïda en el territori habitat per la tribu ibera dels laietans, sobre el cim d'un turó anomenat Tàber, delimitada pels rius Besòs i Llobregat, i entre Collserola i el mar.
>
> Bàrcino tenia una estructura de rectangle, tot i que estava escapçada per les cantonades per adaptar-se al territori. El *Decumanus maximus* s'estenia des de la porta, de la qual encara tenim restes a la plaça Nova, pels carrers del Bisbe, Ciutat i Regomir. El *Cardo maximus* anava des de la plaça de l'Àngel i el carrer Llibreteria, fins a l'encreuament dels carrers Call i Avinyó, aproximadament.
>
> Els dos carrers principals es creuaven al fòrum, aproximadament on ara es troba la plaça de Sant Jaume. Allà s'aixecava un temple hexàstil dedicat a August, del qual encara es conserven quatre columnes corínties i part del podi.
>
> També ens han pervingut vestigis d'unes termes (a la plaça de Sant Miquel i a prop del mar), de diferents locals i *domus,* així com els d'una necròpolis, amb els tipus més freqüents de sepultura romana de categoria humil; aquestes restes de la necròpolis es troben a l'actual plaça de la Vila de Madrid, on es conserva la traça d'una via romana secundària que menava cap a Bàrcino, a banda i banda de la qual hi havia els sepulcres.
>
> L'aprovisionament d'aigua es feia a través d'un aqüeducte, del qual encara podem veure les restes d'alguns arcs encastats a la paret d'un edifici. L'aqüeducte arribava a la muralla al costat de la Porta Decumana de l'actual plaça Nova, on se n'han conservat restes que han permès la reconstrucció de l'arcada final.
>
> Les restes més ben conservades, però, són les de la doble muralla de la ciutat. A finals del s. III dC o a inicis del IV dC, per motius de seguretat i coincidint amb les incursions bàrbares, la ciutat va construir una altra muralla, reforçada amb moltes torres, que seguia el perímetre de l'original, amb un sortint irregular anomenat *castellum* a l'extrem proper al mar. Actualment, es poden veure trams de l'antiga muralla romana i d'alguna de les torres en diversos punts del casc antic de la ciutat.

18. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ B

3.1.

c) es relaten gestes heroiques.

3.2.

d) comèdies.

3.3.

b) de Mecenas.

3.4.

b) *elocutio*.

19. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text correspon a l'episodi d'"Actèon i Diana" de les *Metamorfosis*, el poema epicodidàctic constituït per mites i llegendes gregues i romanes, compost en hexàmetres dactílics pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.

Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.

Va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, a l'actual Romania, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*.

Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" (*carmen et error*) com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix podria ser l'*Ars amandi* i l'error podria estar relacionat amb una conxorxa contra l'emperador.

Els protagonistes d'aquest episodi són el jove caçador Actèon, net de Cadme, i la deessa de la caça, Diana.

La seva trobada és casual i es produeix quan Actèon, vagarejant després de la cacera pel bosc, arriba casualment a un cova i, sense voler, veu nua la deessa Diana mentre es banya assistida per les nimfes del lloc.

Les companyes fan pinya per protegir de la vista del jove el cos nu de la deessa, però Diana, avergonyida, reacciona amb ira i, mentre comença a transformar el caçador en cérvol ruixant-li el cap amb les aigües de la font, li diu: «Ara conta que m'has vist sense vels; si pots contar-ho, t'és llegut»; però el noi no pot explicar res, per més que en tingui el permís, perquè ja no posseeix veu humana.

Transformat en cérvol, el pobre Actèon serà finalment devorat pels seus propis gossos, que no el reconeixen.

---

20. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El nom llatí de la ciutat era *Ilerda*. La inscripció romana del bronze d'Ascoli, de l'any 89 aC, conté el registre més antic de la denominació llatina *Ilerdenses*.

Els orígens de la ciutat de Lleida, tanmateix, es remunten a l'època ibèrica, ja que s'identifica amb la *Iltirta* que apareix com a capital de la tribu ibera dels ilergets en monedes ibèriques trobades al turó de la Seu Vella.

Tot i que les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada.

Era un enclavament especialment estratègic, situat en un encreuament de camins, i constituïa un lloc de pas i connexió entre la costa i l'interior de la península. Tenia el riu Sícoris com una important via de comunicació i des del Turó de la Seu Vella es dominava tota la plana del Segrià.

Ilerda va ser escenari de diversos esdeveniments importants de la història politico-militar de l'Imperi romà, especialment el segle I aC. Primerament, durant la guerra sertoriana, l'any 70 aC, i després, l'any 49 aC, en el context de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu. Llavors Ilerda fou escollida pels lloctinents de Pompeu, Afrani i Petreu, com a base d'operacions per a la seva defensa d'Hispània i escenari de la famosa batalla d'Ilerda.

El polític i general que relata la batalla d'Ilerda és Juli Cèsar; tot i que ho fa en tercera persona, va participar directament en els fets que reporta, comandant les tropes del bàndol cesarià contra les del bàndol pompeià, que tenien al capdavant els lloctinents Petreu i Afrani. Els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar, victòria que esdevingué decisiva per al resultat final de la guerra, favorable a Cèsar.

Cèsar explica aquests fets en la seva obra *De bello ciuili*, que pertany al gènere literari dels comentaris historiogràfics, una mena d'informes de campanya, carregats de propaganda política.

L'estructura urbanística d'Ilerda no segueix l'habitual d'una ciutat romana perquè va haver d'adaptar-se a les peculiaritats del relleu: encaixada entre el Turó de la Seu Vella i els rius Segre i Noguerola, la cruïlla del *cardo* i del *decumanus* estava desplaçada a l'extrem est de la ciutat. Ilerda era una construcció *ex novo*, és a dir, una ciutat de nova planta, d'una mida relativament gran (23 hectàrees), amb muralles que l'envoltaven.

El fòrum de la ciutat no estava situat a la cruïlla del *cardo* i el *decumanus*, sinó a l'altre extrem, a l'oest, a l'actual plaça Sant Joan. Sobre el riu Sícoris hi havia un pont i a l'extrem est de la ciutat, una important necròpolis.

D'època romana es conserven restes diverses, de les quals destaca un petit tram de la muralla, elements constructius del fòrum, algun tram del *cardo*, diverses *domus* urbanes, algunes *villae rusticae* extramurs i, sobretot, molts elements d'unes grans termes públiques construïdes al segle II dC, ubicades a l'actual carrer Cardenal Remolins, pendents de museïtzació, segons consta a la notícia del diari *Segre* del 28 de desembre de 2023.

21. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

3.1.

c) l'hexàmetre dactílic.

3.2.

d) lloar la vida senzilla del camp enfront del tràfec de la ciutat.

3.3.

c) historiador romà.

3.4.

d) de l'Art poètica.

22. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

El text correspon a l'episodi de "Píram i Tisbe" de les *Metamorfosis*, el poema epicodidàctic, constituït per mites i llegendes gregues i romanes, compost en hexàmetres pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.

Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.

Els protagonistes són Píram, el més bell de tots els joves, i Tisbe, la més formosa de les joves d'Orient; viuen a l'antiga Babilònia, porta per porta.

Es coneixen, s'enamoren, però no es poden casar perquè els pares respectius no els ho permeten. Tanmateix, es comuniquen a través d'una esquerda que hi ha a la paret mitgera de les dues cases. En aquest context el seu amor va creixent i, també, la frustració de no poder-se veure. Al final decideixen fugir junts de casa i de la ciutat. Acorden trobar-se de nit al sepulcre de Ninus i amagar-se sota l'arbre que li dona ombra, una gran morera carregada de fruits blancs com la neu.

Tisbe arriba la primera i, en l'espera, veu una lleona que, amb la boca ensangonada, s'atansa a la font que hi ha al costat del sepulcre; la noia es refugia en una cova propera; mentre fuig li cau el vel que duu. La lleona troba el vel i l'esquinça deixant-hi un rastre de sang. Quan Píram, més tard, veu la roba tacada de sang, pensant que les feres han devorat la seva estimada, es lleva la vida amb la seva espasa.

Les baies de la morera queden ruixades amb la sang de la ferida de Píram i es tenyeixen de porpra. Torna la jove Tisbe al lloc de la cita i troba el seu estimat exhalant el darrer esperit. Adonant-se que ella ha estat la causant de la mort de Píram, després de suplicar que els sigui permès de reposar junts en la mateixa tomba i que els fruits de la morera tinguin per sempre més el color del dol, en record de la sang vessada dels amants, Tisbe es clava l'espasa, allà mateix.

Shakespeare s'inspirà en la història de Píram i Tisbe per compondre una de les seves obres de teatre més famosa: *Romeu i Julieta*.

---

23. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

El nom llatí de Mèrida és *Augusta Emerita* i fou fundada vers l'any 25 aC per Publi Carisi, llegat d'August, com a colònia per a assentar-hi els soldats llicenciats de les guerres càntabres.

La seva ubicació responia a motius estratègics, econòmics i administratius, ja que havia de servir per romanitzar el sud-oest peninsular. S'erigí en un gual del riu Guadiana (i prop de la confluència d'altres dos rius), fou un nus de comunicacions important en l'occident peninsular (s'hi creuaven dues vies: una de nord a sud –la Via de la plata– i una altra d'est a oest) i l'any 15 aC esdevingué la capital de la nova província hispana de Lusitània.

Arran d'aquest nou estatus jurídic es va anar enriquint econòmicament, urbanística i monumental, procés que es va veure accelerat a l'inici del segle II dC per la influència dels emperadors hispans Trajà i Hadrià, originaris d'Itàlica. L'any 305 dC, amb les reformes administratives de l'emperador Dioclecià, es convertí en metròpolis (*de facto*, la capital d'Hispània) i en una de les ciutats més importants del món romà (s'hi va establir gent procedent de tot l'Imperi).

La trama urbana formava la retícula característica de les fundacions romanes a partir de les dues artèries principals de la ciutat: el *Decumanus* maximus i el *Cardo maximus*.

Entre les construccions públiques conservades trobem un fòrum provincial porticat (amb un temple i una porta d'accés –coneguda com a Arc de Trajà–), un fòrum municipal (amb un temple de Diana –en realitat, dedicat al culte imperial–), un teatre i un amfiteatre ubicats en un mateix turó dins el recinte emmurallat, un circ a l'exterior de la ciutat, un gran pont sobre el riu Guadiana, aqüeductes (com el de *Los milagros*), embassaments (com el de Prosèrpina –sembla, però, que potser són d'època posterior–) i restes de la muralla.

24. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

3.1.

actio.

3.2.

discursos polítics.

3.3.

Plaute i Terenci.

3.4.

èpic.

---

25. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

> El text correspon a l'episodi de "Perseu i Andròmeda" de les *Metamorfosis*, el poema epicodidàctic, constituït per mites i llegendes gregues i romanes, compost en hexàmetres pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.
>
> Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.
>
> Va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, potser tindria a veure amb una conxorxa contra l'emperador.
>
> Els joves protagonistes són Perseu, fill de Dànae i de Zeus transformat en pluja d'or; i Andròmeda, filla dels reis d'Etiòpia, Cassiopea i Cefeu.
>
> Perseu torna cap a casa després de matar i tallar-li el cap a la gòrgona Medusa, un monstre que tenia serps en lloc de cabells i que convertia en pedra allò que mirava. En el camí es troba Andròmeda, encadenada a una roca per ser devorada per un monstre marí. La mare de la noia, Cassiopea, s'havia vantat de la bellesa de la seva filla dient que era superior a la de les Nereides, i, per aquest motiu, els déus l'havien castigat amb el sacrifici de la seva filla.
>
> El passatge correspon al final de l'episodi, en el moment en què Perseu, que s'havia enamorat d'Andròmeda només veure-la, ha mort el monstre marí i ha salvat, així, la noia. Com a recompensa per la seva proesa, Perseu rep Andròmeda com a esposa, tal com havia pactat prèviament amb els pares d'ella.
>
> Perseu deixa el cap de la gòrgona Medusa sobre un jaç tou de fulles i de tiges de plantes submarines, les quals s'endureixen en contacte amb el verí que surt del seu cap. Així explica Ovidi que els coralls es tornin rígids en contacte amb l'aire.

26. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

> La *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, nom complet de la Barcelona romana, va ser fundada cap a l'any 14 aC per l'emperador August, un cop acabades les guerres càntabres. Va ser construïda en territori de la tribu ibèrica dels laietans, sobre el cim d'un turó anomenat Tàber, delimitada pels rius Besòs i Llobregat, i entre Collserola i el mar.
>
> Tenia una estructura de rectangle, tot i que escapçada per les cantonades per adaptar-se al territori. El *Decumanus maximus* s'estenia des de la porta, de la qual tenim encara restes a la plaça Nova, pels carrers del Bisbe, Ciutat i Regomir. El *Cardo maximus* anava des de la plaça de l'Àngel i el carrer Llibreteria, fins a l'encreuament dels carrers Call i Avinyó, aproximadament.
>
> Els dos carrers principals es creuaven al fòrum, aproximadament on ara es troba la plaça de Sant Jaume. Allà s'aixecava un temple hexàstil dedicat a August, del qual encara es conserven quatre columnes corínties i part del podi. També tenim restes de dos complexos termals (un a la plaça de Sant Miquel i l'altre prop del mar), de diferents locals i *domus,* així com restes d'una necròpolis (a l'actual plaça de la Vila de Madrid), amb els tipus més freqüents de sepultura romana de categoria humil. L'aprovisionament d'aigua es feia a través d'un aqüeducte, del qual encara podem veure les restes d'alguns arcs encastats a la paret d'un edifici. L'aqüeducte arribava a la muralla al costat de la *Porta Praetoria* de l'actual plaça Nova (Portal del Bisbe), on se n'han conservat restes que han permès la reconstrucció de l'arcada final.
>
> Les restes més ben conservades, però, són les de la doble muralla de la ciutat. La muralla fundacional era una edificació relativament senzilla i poc reforçada. A finals del s. III dC o a inicis del IV dC, per motius de seguretat i coincidint amb les incursions bàrbares, la ciutat va construir una altra muralla, fortificada amb moltes torres, que seguia el perímetre de l'original, amb un sortint irregular anomenat *castellum* a l'extrem proper al mar. Actualment, es poden veure trams de l'antiga muralla romana i d'alguna de les torres en diversos punts del casc antic de la ciutat.

---

27. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

Les respostes correctes són les següents:

3.1. F 3.2. V 3.3. V 3.4. F

28. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu.

> Aquest passatge pertany a *La comèdia de l'olla* o *Aulularia* del comediògraf llatí Plaute.
>
> A *La comèdia de l'olla* s'entrellacen dues trames. D'una banda, el vell Euclió troba a casa seva una olla plena d'or que havia estat amagada pel seu avi. Arran de la descoberta viu neguitós per por de perdre-la. En l'endemig, el seu veí Megador, un home vell, però molt ric, empès per la seva germana Eunòmia, demana la mà de Fèdria, filla d'Euclió, i aquest hi consent amb penes i treballs i amb la condició que la filla no hagi d'aportar cap dot al matrimoni. Megador hi està d'acord i s'arranja el convit de noces.
>
> D'altra banda, ni Megador ni Euclió no saben que la jove Fèdria té una història amb el jove Licònides, nebot de Megador: Licònides, anant begut, la va violar i Fèdria va quedar embarassada. Licònides, tot i que enamorat de Fèdria, triga a

assumir la seva responsabilitat i no és fins que el moment del part és imminent i el casament amb Megador és a punt de celebrar-se que recorre a la seva mare Eunòmia perquè convenci al seu germà que renunciï a casar-se amb Fèdria a favor del seu nebot Licònides. L'acció s'embolica amb la intervenció dels cuiners contractats per preparar el convit de les noces i arriba al seu punt culminant quan Estròbil, esclau de Licònides li roba a Euclió l'olla que el vell ha amagat fora de la casa per evitar que els cuiners li furtin.

En l'escena d'aquest passatge Euclió està desesperat perquè acaba de descobrir que l'olleta li ha desaparegut i Licònides es pensa que la desesperació d'Euclió és deguda a què s'ha assabentat que la seva filla va de part. Es genera un malentès còmic perquè Licònides li confessa que ell és el culpable de la seva desgràcia i li demana perdó i Euclió es pensa que està confessant que és l'autor del robatori de l'olla.

Els darrers versos de la comèdia s'han perdut, però podem deduir el desenllaç a partir de la informació del pròleg i dels arguments: Licònides obliga el seu esclau a retornar l'olla a Euclió i Euclió, en recompensa, li concedeix la mà de Fèdria i l'or de l'olla com a dot.

L'*Aulularia*, com totes les comèdies de Plaute, correspon al subgènere de la *fabula palliata*, que rep el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs; eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció transcorria en alguna ciutat grega, –en el cas de *La comèdia de l'olla* l'escena se situa en un carrer d'Atenes–, i els seus personatges eren grecs.

Hi ha 21 comèdies atribuïdes sense discussió a l'autoria de Plaute, entre elles, a més a més de *La comèdia de l'olla*, són particularment conegudes *El soldat fanfarró, Els bessons* o *L'amfitrió*.

La fortuna de l'*Aulularia* de Plaute en la tradició posterior ha estat immensa. L'*Avare* de Molière n'és un dels exemples més famosos.

29. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu.

> Segons la tradició, cap al 218 aC Publi Corneli Escipió Africà va instal·lar un campament romà sobre un turó prop del poblat iber de Cesse. Aquest assentament militar va ser el centre de les operacions bèl·liques dels romans contra els cartaginesos i llurs aliats durant la Segona Guerra Púnica (218-201 aC), per això Plini defineix Tàrraco com a *Scipionum opus*.
>
> Els cessetans o cossetans eren la tribu ibèrica que habitava la zona.
>
> Les característiques de l'emplaçament van ser decisives en l'elecció: tenia una posició elevada, amb vistes a l'interior i al mar, aigua potable a prop del riu Francolí i del riu Gaià per a abastir la nova població, i una climatologia idònia.
>
> Quan Tàrraco el segle I aC fou distingida amb la categoria administrativa de colònia, va rebre el nom oficial de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*.
>
> Acabada la Segona Guerra Púnica, l'assentament romà es va anar engrandint estenent-se cap a la plana i va ser dotat de les grans construccions públiques pròpies d'una ciutat romana; d'aquesta manera s'arribaria a convertir en la capital de l'extensa província de la Hispània Citerior Tarraconense.
>
> Un altre fet històric important relacionat amb la ciutat fou la presència en ella d'August. S'hi va instal·lar tres anys amb motiu de les guerres càntabres. Durant aquest període de temps, Tàrraco va ser *de facto* la capital de l'Imperi romà.
>
> Aleshores es va iniciar un gran projecte urbanístic amb la intenció de dotar la ciutat del caràcter monumental adient a la seva categoria. Fruit d'aquestes actuacions, es conserven encara construccions de caràcter lúdic com ara l'amfiteatre, parts importants del circ i algunes restes visibles del teatre.

30. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

3.1.

c) Catilina

3.2.

b) Horaci i Virgili

3.3.

a) la historiografia

3.4.

b) Heroides

---

31. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

El text correspon a l'episodi de "El rapte d'Europa" de les *Metamorfosis*, el gran recull de mites i llegendes gregues i romanes compost en hexàmetres pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.

Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.

El net d'Atlas que s'esmenta a l'inici del passatge és Mercuri. Mercuri és fill de Júpiter i de Maia, una de les set Plèiades, les nimfes filles d'Atlas i Plèione.

Júpiter encomana al seu fill Mercuri que es dirigeixi cap al país de Fenícia i que emmeni cap a la costa el ramat reial que pastura a les muntanyes perquè vol seduir Europa, la filla del rei Agènor de Fenícia, que es troba a la platja xalant amb les seves companyes de joc.

Un cop executada l'ordre, Júpiter pren l'aparença d'un toro i mesclat entre els vedells bramula i tot ufanós volta per les pastures tendres. Té el color blanc immaculat de la neu i una estampa bella i pacífica.

Europa s'admira de la seva bellesa i de la seva docilitat. Després d'un primer moment de dubte, s'hi acosta a tocar-lo i el peixa amb la mà. A poc a poc va essent seduïda. La princesa, finalment, sense cap por i sense saber qui és de debò aquell toro blanc tan bonic, gosa enfilar-se al seu llom. Júpiter, aleshores, va conduint les passes de les seves potes falses cap a la vora de les aigües, tot seguit continua més enllà i per la superfície de les aigües s'emporta segrestada Europa, que espantada mira enrere cap a la platja, mentre, agafada d'una banya amb la mà dreta, se n'allunya.

---

32. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

Abans de l'arribada dels romans a l'Empordà hi habitaven els indigets, una tribu ibera molt poc desenvolupada que es dedicava a l'agricultura i a la ramaderia. Al segle VI aC hi arribaren els grecs, procedents de Focea, amb una clara finalitat comercial. En un mateix recinte emmurallat hi cohabitaven els indigets i els grecs però separats per una muralla interior.

Els romans hi desembarcaren per primera vegada l'any 218 aC amb motiu de la Segona Guerra Púnica. Un exèrcit comandat per Gneu Corneli Escipió desembarcà al port d'Empúries amb la intenció de tancar el pas per terra a les tropes cartagineses.

L'any 195 aC, Marc Porci Cató instal·là un campament militar que fou l'embrió de la ciutat romana, creada a principis del segle I aC. En època de l'emperador August, les ciutats grega i romana es van unir físicament i jurídicament sota el nom de *Municipium Emporiae*.

La ciutat romana tenia una estructura rectangular, amb dos carrers principals, el *cardo* i *el decumanus*, i estava rodejada per una muralla. A la zona central hi havia el fòrum. Hi havia bàsicament dos tipus d'habitatge: la gent més humil vivia en blocs de pisos, anomenats insulae, mentre que els emporitants benestants vivien en *domus* luxoses, amb magnífics mosaics i peristils. D'aquestes residències més luxoses se n'han excavat dues que ens mostren les grans dimensions que tenien.

Al fòrum hi havia un temple dedicat a la Tríada Capitolina (Júpiter, Juno i Minerva) i dos temples petits, afegits en època d'August, dedicats al culte imperial. Hi havia també una basílica, on es feien els judicis, la cúria, per a reunions polítiques, i botigues (*tabernae)*.

Els emporitans anaven al fòrum a trobar-se o a fer activitats diverses. Podien anar a l'amfiteatre, que era fora de les muralles i del qual només es conserva una part de a graderia; a la palestra, també ubicada extramurs, a fer esport, o bé podien trobar-se a les termes, destinades no només a la higiene personal, sinó també com a punt de reunió. Les termes emporitanes no van ser descobertes fins a l'any 2000.

A partir del segle I dC, Empúries pateix una lenta decadència per dues causes fonamentals: la inutilització del port pels sediments arrossegats pel riu Fluvià i la importància creixent de ciutats com Tàrraco i Bàrcino amb la competència comercial que se'n derivava.

33. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

Les respostes correctes són les següents:

3.1.

d) Horaci

3.2.

c) prosa historiogràfica

3.3.

d) Virgili

3.4.

b) didàctica

---

34. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

> El text correspon a l'episodi d' "Ariadna i el Laberint" de les *Metamorfosis*, el gran recull de mites i llegendes gregues i romanes compost en hexàmetres pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.
>
> Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.
>
> Va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.
>
> El monstre de doble figura que s'esmenta a l'inici d'aquest passatge és el Minotaure, un ésser híbrid d'humà i toro, que la dona del rei Minos de Creta, Pasífae, havia engendrat fruit de la seva unió amb un toro.
>
> El rei Minos per amagar la vergonya familiar encomana a l'enginyer Dèdal la construcció d'un laberint i hi fa tancar el Minotaure. L'aliment d'aquest monstre eren set joves de cada sexe, escollits a la sort, enviats des d'Atenes cada nou anys, com a tribut exigit per Minos als atenesos.
>
> En una de les trameses s'hi presenta voluntàriament Teseu, fill del rei atenès Egeu. Ariadna, la filla de Minos, se n'enamora. Amb l'ajut d'Ariadna, assessorada per l'enginyer Dèdal, Teseu aconsegueix matar el Minotaure i sortir del laberint recollint el fil d'un cabdell que havia anat amollant en entrar-hi.
>
> Teseu s'endú amb ell Ariadna però la deixa abandonada a l'illa de Naxos. Allà el déu Líber (Bacus) la consola entre els seus braços i transforma la corona de la noia en una constel·lació.
>
> En descobrir els fets, Minos, el pare d'Ariadna, empresona dins del Laberint Dèdal, el seu artífex, junt amb el fill Ícar, per haver contribuït amb el seu enginy a la fugida de Teseu i Ariadna.

---

35. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

> El plànol de la figura *a)* correspon a Tàrraco y el de la figura *b)*, a Emèrita Augusta.
>
> Les dues ciutats van ser capitals provincials: Tàrraco, de tota la Hispània Citerior; Emèrita Augusta, en el segle I aC, de la Lusitània. El fet de ser totes dues capitals provincials explica alguna coincidència urbanística, com ara el fet de tenir dos fòrums, un per a les activitats provincials i un altre per a les de la colònia.
>
> A més, totes dues ciutats estaven ben comunicades: Tàrraco, per la Via Augusta; Emèrita, per l'encreuament de dues vies (de nord a sud era la Via de la Plata). D'altra banda, també es conserven en ambdues ciutats restes dels aqüeductes que les proveïen d'aigua (en bon estat de conservació, el de Les Ferreres a Tàrraco, i el de Los Milagros a Emèrita).
>
> Diferent era, però, la seva situació geogràfica: Tàrraco es troba a la vora del mar i s'alça en terrasses sobre un petit turó; Emèrita és a l'interior i s'alça en terreny més pla. Malgrat que totes dues són a la vora d'un riu, el d'Emèrita (Guadiana) té un cabal més regular i abundant i, potser per això, es conserven encara bones restes d'un gran pont sobre el riu.
>
> L'alt grau de monumentalització de les dues ciutats també les fa comparables: totes dues posseïen un circ, un amfiteatre i un teatre, la situació i la conservació dels quals, però, és diferent en cada ciutat: el circ de Tàrraco es troba a l'interior de les muralles, fent de separació física entre la part baixa de la ciutat i la terrassa superior, on estaven el fòrum provincial i el recinte de culte; a Emèrita Augusta el circ es troba fora de les muralles. A Tàrraco el teatre i l'amfiteatre estaven ubicats extramurs, vora del mar. En canvi, a Emèrita Augusta, tant el teatre com l'amfiteatre, es troben al mateix turó, dins del traçat de les muralles.

---

36. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

[2 punts: cada resposta correcta val 0,5 punts; per cada resposta incorrecta es descomptaran 0,16 punts i per les qüestions no contestades no hi haurà cap descompte]

OPCIÓ A

Les respostes correctes són les següents:

3.1. F als

3.2. Vertader

3.3. Vertader

3.4. Fals

37. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

[2 punts: cada resposta correcta val 0,5 punts; per cada resposta incorrecta es descomptaran 0,16 punts i per les qüestions no contestades no hi haurà cap descompte]

OPCIÓ B

Les respostes correctes són les següents:

3.1. d) Orfeu

3.2. b) Narcís

3.3. a) Dèdal

3.4. a) Deianira

---

38. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

[3 punts]

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

Aquest passatge pertany a *La comèdia de l'olla* o *Aulularia* del comediògraf llatí Plaute.

L'acció dramàtica transcorre a Atenes. El temple de la Bona Fe presideix l'escena; a banda i banda se situen la casa del vell Euclió i de la seva filla Fèdria d'un costat, i la del vell Megador i el seu nebot Licònides, de l'altre.

A *La comèdia de l'olla* s'entrellacen dues trames. D'una banda, el vell Euclió troba a casa seva una olla plena d'or que havia estat amagada pel seu avi. Arran de la descoberta viu neguitós per por de perdre-la. En l'endemig, el seu veí Megador, un home vell, però molt ric, empès per la seva germana Eunòmia, demana la mà de Fèdria, filla d'Euclió, i aquest hi consent amb penes i treballs i amb la condició que la filla no hagi d'aportar cap dot al matrimoni. Megador hi està d'acord i s'arranja el convit de noces. D'altra banda, ni Megador ni Euclió no saben que la jove Fèdria té una història amb el jove Licònides, nebot de Megador: Licònides, anant begut, la va forçar i Fèdria va quedar embarassada. Licònides, tot i que enamorat de Fèdria, triga a assumir la seva responsabilitat i no és fins que el moment del part és imminent i el casament amb Megador és a punt de celebrar-se que recorre a la seva mare Eunòmia perquè convenci al seu germà que renunciï a casar-se amb Fèdria a favor del seu nebot Licònides.

L'acció s'embolica amb la intervenció dels cuiners contractats per preparar el convit de les noces i arriba al seu punt culminant quan entra en escena Estròbil, el personatge que parla en aquest passatge. Estròbil és un esclau del jove Licònides; per encàrrec del seu amo espia què passa a totes dues cases des del seu amagatall rere l'altar del temple de la Bona Fe. Així és com Estròbil s'assabenta que Euclió ha amagat una olla plena d'or al temple i després d'un intent fallit i d'un canvi d'amagatall de l'olla per part d'Euclió, l'esclau li acaba robant l'or.

Els darrers versos de la comèdia s'han perdut, però podem deduir el desenllaç a partir de la informació del pròleg i dels arguments: Licònides obliga el seu esclau a retornar l'olla a Euclió i Euclió, en recompensa, li concedeix la mà de Fèdria i l'or de l'olla com a dot.

L'*Aulularia*, com totes les comèdies de Plaute, correspon al subgènere de la *fabula palliata*, que rep el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs; eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica.

Hi ha 21 comèdies atribuïdes sense discussió a l'autoria de Plaute, entre elles, a més a més de *La comèdia de l'olla*, són particularment conegudes *El soldat fanfarró, Els bessons, Amfitrió,* etc.

39. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

[3 punts]

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

L'historiador que narra la batalla d'Ilerda és Juli Cèsar i, tot i que ho fa en tercera persona, va participar directament en els fets que relata, comandant les tropes del bàndol cesarià contra les del bàndol pompeià, comandades pels lloctinents Petreu i Afrani. Aquesta batalla forma part de la guerra civil que es desenvolupà al segle I aC (49-45 aC), en diferents escenaris fora de Roma, entre ells Hispània, i que enfrontà a Cèsar i Pompeu. Concretament en la batalla d'Ilerda, després d'uns combats duríssims, els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar, victòria que esdevingué decisiva per al resultat final de la guerra, favorable a Cèsar.

Cèsar explica aquests fets en la seva obra *De bello ciuili*, que pertany al gènere literari dels comentaris historiogràfics, una mena d'informes de campanya, carregats de propaganda política, però de gran interès històric i literari.

Val a dir que els orígens de la ciutat de Lleida es remunten a l'època ibèrica, ja que s'identifica amb la *Iltirta* que apareix com a capital de la tribu ibera dels ilergets en monedes ibèriques trobades al turó de la Seu Vella.

El nom llatí de la ciutat era *Ilerda*. La inscripció romana del bronze d'Ascoli, de l'any 89 aC, conté el registre més antic de la denominació llatina *Ilerdenses*.

Tot i que les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada. La seva situació era especialment estratègica, ja que se situava en un encreuament de camins, i constituïa un lloc de pas i connexió entre la costa i l'interior de la península. Tenia el riu Sícoris com una important via de comunicació i des del Turó de la Seu Vella es dominava tota la plana del Segrià.

L'estructura urbanística d'Ilerda no segueix l'habitual d'una ciutat romana, perquè va haver adaptar-se a les peculiaritats del relleu, encaixada entre el Turó de la Seu Vella i els rius Segre i Noguerola, de manera que la cruïlla del cardo i del decumanus estava desplaçada a l'extrem EST de la ciutat. Ilerda era una construcció *ex novo*, és a dir, una ciutat de nova planta, d'una mida relativament gran (23 Ha), amb muralles que l'envoltaven i amb unes grans termes públiques del segle II dC.

El fòrum de la ciutat no estava situat, com seria l'habitual, a la cruïlla entre el *cardo* i el *decumanus*, sinó a l'altre extrem (a l'oest), a l'actual plaça Sant Joan. També

---

gaudia d'un pont sobre el riu Sícoris i una important necròpolis a l'extrem est. D'època romana tenim restes diverses, entre les que destaca un petit tram de la muralla, elements constructius del fòrum, abundants estructures del complex termal, algun tram del *cardo*, diverses domus urbanes i algunes *villae rusticae* extramurs.

40. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

Les respostes correctes són les següents:

3.1. c) Titus Livi

3.2. b) Horaci i Virgili

3.3. c) la Sibil·la

3.4. b) *Heroides*

---

41. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

El text correspon a l'episodi de "Deucalió i Pirra" de les Metamorfosis d'Ovidi, el gran recull de mites i llegendes gregues i romanes compost en hexàmetres pel poeta romà Publi Ovidi Nasó.

Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.

Els protagonistes del mite són Deucalió, fill de Prometeu, i la seva dona Pirra, filla d'Epimeteu i de Pandora. Deucalió i Pirra, a més a més, són cosins germans atès que els pares respectius eren germans, fills del tità Jàpet.

En aquest moment del mite la terra es troba inundada, el món s'ha convertit en un estany i de tots els homes n'ha quedat un de sol, Deucalió, i de totes les dones n'ha quedat una de sola, Pirra, la parella que Júpiter ha escollit per repoblar el món. Un cop passat el diluvi, Deucalió i Pirra veuen el món buit i prenen consciència que el llinatge dels mortals depèn d'ells.

Com que no saben com fer-ho, consulten Temis i li demanen com poden reparar la pèrdua del llinatge humà. Aquesta els respon amb les paraules enigmàtiques recollides al passatge precedent.

Després de pensar molt què volen dir els mots de la deessa, arriben a la conclusió que els ossos de la seva gran mare són les pedres de la Terra i que són aquestes pedres allò que han de llançar darrere l'esquena. Tot i que desconfien de les instruccions divines, van llançant pedres darrere dels seus passos com els ha estat encomanat. Aquestes comencen a perdre duresa, esdevenen toves i agafen forma humana. Les pedres tirades per Deucalió prenen l'aparença d'homes i les pedres llançades per Pirra serveixen per restituir les dones al món. I així Deucalió i Pirra recuperen el llinatge humà, una raça dura i resistent com les pedres.

---

42. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

El nom llatí de la ciutat era *Ilerda*. La inscripció romana del bronze d'Ascoli, de l'any 89 aC, conté el registre més antic de la denominació *Ilerdenses*.

Els orígens de la ciutat de Lleida, però, es remunten a l'època ibèrica ja que s'identifica amb la *Iltirta* que apareix com a capital de la tribu ibera dels ilergets en monedes ibèriques trobades al turó de la Seu Vella.

Tot i que les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada.

La seva situació era especialment estratègica, ja que se situava en un encreuament de camins, i constituïa un lloc de pas i connexió entre la costa i l'interior de la península. Tenia el riu Sícoris com una important via de comunicació i des del Turó de la Seu Vella es dominava tota la plana del Segrià.

Ilerda va ser escenari de diversos esdeveniments importants a la història politico-militar de l'Imperi romà, especialment al segle I aC, quan s'hi van desenvolupar dos rellevants enfrontaments. Primer durant la Guerra sertoriana (l'any 70 aC) i després l'any 49 aC, en el context de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu. Llavors Ilerda fou escollida pels lloctinents de Pompeu, Afrani i Petreu, com a base d'operacions per a la seva defensa d'Hispània. Ilerda fou assetjada pel propi Cèsar, que en narra els fets en la seva obra *De bello ciuili*. És la famosa batalla d'Ilerda, en què, després d'uns combats duríssims, els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar, victòria que resultà decisiva per al resultat final de la guerra, favorable a Cèsar.

L'estructura urbanística d'Ilerda no segueix l'habitual d'una ciutat romana, perquè va haver d'adaptar-se a les peculiaritats del relleu, encaixada entre el Turó de la Seu Vella i els rius Segre i Noguerola, de manera que la cruïlla del *cardo* i del *decumanus* cal suposar que degué estar desplaçada a l'extrem est de la ciutat. Ilerda era una construcció *ex novo*, és a dir, una ciutat de nova planta, d'una mida relativament gran, unes 23 hectàrees, amb muralles que l'envoltaven i amb unes grans termes públiques del segle II dC.

El fòrum de la ciutat no estava situat, com seria l'habitual, a la cruïlla del *cardo* amb el *decumanus*, sinó a l'extrem oest, a l'actual plaça Sant Joan. També gaudia d'un pont sobre el riu Sícoris i una important necròpolis a l'extrem est. D'època romana tenim restes diverses, entre les quals destaca un petit tram de la muralla, elements constructius del fòrum, abundants estructures del complex termal, algun tram del *cardo*, diverses *domus* urbanes i algunes *villae rusticae* extramurs.

43. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

3.1.

Fals

3.2.

Fals

3.3.

Vertader

3.4.

Vertader

44. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

El text correspon a l'episodi de "Dèdal i Ícar" de les *Metamorfosis*, el gran recull de mites i llegendes gregues i romanes compost en hexàmetres pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.

Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció. Per la seva joventut li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnats per August, dels quals foren propagandistes poetes com Virgili i Horaci. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte sinó que sorgeix d'una necessitat natural.

L'emperador August va decretar el seu desterrament a Tomis, a la mar Negra. Sembla que les causes d'aquest càstig van ser la manca de decòrum de l'*Ars amatoria* i un *error*, haver estat testimoni d'alguna cosa que no havia de veure.

Els protagonistes de l'episodi en qüestió són l'enginyer Dèdal i el seu fill Ícar.

Quan Minos, rei de Creta, va saber qui havia fet possible la victòria de Teseu sobre el Minotaure, va tancar Dèdal i el seu fill Ícar al laberint dissenyat per Dèdal. Aleshores l'enginyer Dèdal va construir unes ales per a ell i per al seu fill amb plomes i cera a fi d'escapar volant del seu captiveri.

El pare va donar instruccions al fill i el va advertir que no volés gaire alt; però Ícar, entusiasmat de poder volar, s'apropà massa al sol de manera que la cera de les seves ales es va estovar i es va fondre, i les ales van quedar desfetes. Ícar

---

desguarnit de les ales cau al mar i mor ofegat. La terra on va ser enterrat és l'illa d'Icària, propera a l'illa de Samos. Dèdal, per la seva banda, va arribar sa i estalvi a la terra de l'Etna.

45. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant literalment.

La *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, nom complet de la Barcelona romana, va ser fundada cap a l'any 14 aC per l'emperador August, un cop acabades les guerres càntabres. Va ser construïda en territori de la tribu ibèrica dels laietans, sobre el cim d'un turó anomenat Tàber, delimitada pels rius Besòs i Llobregat, i entre Collserola i el mar.

Tenia una estructura de rectangle, tot i que escapçada per les cantonades per adaptar-se al territori. El *Decumanus maximus* s'estenia des de la porta, de la qual tenim encara restes a la plaça Nova, pels carrers del Bisbe, Ciutat i Regomir. El *Cardo maximus* anava des de la plaça de l'Àngel i el carrer Llibreteria, fins a l'encreuament dels carrers Call i Avinyó, aproximadament.

Els dos carrers principals es creuaven al fòrum, aproximadament on ara es troba la plaça de Sant Jaume. Allà s'aixecava un temple hexàstil dedicat a August, del qual encara es conserven quatre columnes corínties i part del podi.

També ens han arribat les restes de termes (a la plaça de Sant Miquel i a prop del mar), de diferents locals i *domus,* així com les d'una necròpolis (a l'actual plaça de la Vila de Madrid) amb els tipus més freqüents de sepultura romana de categoria humil. L'aprovisionament d'aigua es feia a través d'un aqüeducte, del qual encara podem veure les restes d'alguns arcs encastats a la paret d'un edifici. L'aqüeducte arribava a la muralla al costat de la Porta Decumana de l'actual plaça Nova, on se n'han conservat restes que han permès la reconstrucció de l'arcada final.

Les restes més ben conservades, però, són les de la doble muralla de la ciutat. A finals del s. III dC o a inicis del IV dC, per motius de seguretat i coincidint amb les incursions bàrbares, la ciutat va construir una altra muralla, reforçada amb moltes torres, que seguia el perímetre de l'original, amb un sortint irregular anomenat *castellum* a l'extrem proper al mar. Actualment, es poden veure trams de l'antiga muralla romana i d'alguna de les torres en diversos punts del casc antic de la ciutat.

---

46. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

[2 punts]

OPCIÓ A

3.1

Bàrcino

3.2

Emèrita Augusta

3.3

Emporiae

3.4

Ilerda

---

47. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

[2 punts]

OPCIÓ B

3.1

Tisbe

3.2

Temis

3.3

Júpiter

3.4

Perseu

48. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

[3 punts]

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Aquest passatge pertany a les *Metamorfosis* d'Ovidi, concretament, a l'inici de la narració del mite dels joves amants Píram i Tisbe. Shakespeare s'hi inspirà per compondre una de les seves obres de teatre més famosa: Romeu i Julieta.
Píram i Tisbe viuen a l'antiga Babilònia, porta per porta. Es coneixen, s'enamoren, però no es poden casar perquè els pares respectius no els ho permeten. Tanmateix, es comuniquen a través d'una esquerda que hi ha en la paret mitgera de les dues cases. En aquest context el seu amor va creixent i, també, la frustració de no poder-se veure. Al final decideixen fugir junts de casa i de la ciutat. Acorden trobar-se de nit al sepulcre de Ninus i amagar-se sota la morera que li dona ombra. Tisbe arriba la primera i, en l'espera, veu una lleona que, amb la boca ensangonada, s'atansa a la font que hi ha al costat del sepulcre; la noia es refugia en una cova propera; mentre fuig li cau el vel que duu. La lleona troba el vel i l'esquinça deixant-hi un rastre de sang. Quan Píram, més tard, veu la roba tacada de sang, pensant que les feres han devorat la seva estimada, es lleva la vida amb la seva espasa. La sang de la ferida tenyeix de porpra les baies de la morera. Torna la jove Tisbe al lloc de la cita i troba el seu estimat exhalant el darrer esperit. Adonant-se que ella ha estat la causant de la mort de Píram, després de suplicar que els sigui permès de reposar junts en la mateixa tomba, es clava l'espasa, allà mateix.
Ovidi pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Fou admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual va sentir una admiració especial. Tanmateix, Ovidi constitueix un cas excepcional entre els grans poetes de l'època; degut a la seva joventut, li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnades per August, de les quals en foren propagandistes poetes com Virgili. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte, sinó que sorgeix d'una necessitat natural.
Ovidi va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.

49. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

[3 punts]

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Les dues ciutats van ser capitals provincials: Tàrraco, de tota la Hispània Citerior; Emèrita Augusta, en el segle I aC, de la Lusitània. El fet de ser totes dues capitals provincials explica alguna coincidència urbanística, com ara el fet de tenir dos fòrums, un per a les activitats provincials i un altre per a les de la colònia. A més, totes dues ciutats estaven ben comunicades: Tàrraco, per la Via Augusta; Emèrita, per l'encreuament de dues vies (de nord a sud era la Via de la Plata). D'altra banda, també es conserven en ambdues ciutats restes dels aqüeductes que les proveïen d'aigua (en bon estat de conservació, el de Les Ferreres a Tàrraco, i el de *Los milagros* a Emèrita).

Diferent era, però, la seva situació geogràfica: Tàrraco es troba a la vora del mar i s'alça en terrasses sobre un petit turó; Emèrita és a l'interior i s'alça en terreny més pla. Malgrat que totes dues són a la vora d'un riu, el d'Emèrita (Guadiana) té un cabal més regular i abundant i, potser per això, es conserven encara bones restes d'un gran pont sobre el riu.

L'alt grau de monumentalització de les dues ciutats també les fa comparables: ambdues posseïen un circ, un amfiteatre i un teatre, la situació i la conservació dels quals, però, és diferent en cada ciutat: el circ de Tàrraco es troba a l'interior de les muralles, fent de separació física entre la part baixa de la ciutat i la terrassa superior, on estaven el fòrum provincial i el recinte de culte; a Emèrita Augusta el circ es troba fora de les muralles; l'amfiteatre de Tàrraco està ubicat extramurs, al costat del mar. En canvi, a Emèrita Augusta, tant el teatre com l'amfiteatre, es troben al mateix turó, dins del traçat de les muralles.

50. PAU 2020 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

Les respostes correctes són les següents:

3.1. F **3.2.** V **3.3.** V **3.4.** F

Criteris de correcció	Llatí

51. PAU 2020 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El passatge correspon a la versió que Ovidi explica en les *Metamorfosis* del mite d'Orfeu i Eurídice. El cantaire del Ròdope és Orfeu i la dona per la qual plora és la seva esposa Eurídice.
Acabats de casar Orfeu i Eurídice, a la jove esposa una serp li mossega el peu ocasionant-li la mort. Orfeu, desesperat, decideix baixar al món de les ombres per recuperar-la.
Orfeu explica que l'amor profund que sent per Eurídice li ha impedit superar la seva mort prematura i implora als déus infernals que permetin a Eurídice de tornar a la terra amb ell i de viure un nombre d'anys raonable.
Mentre fa la seva súplica, tot cantant al so de la lira, les ànimes dels morts queden subjugades; Persèfone i el seu espòs Plutó, el déu i senyor del regne de les ombres, igualment impressionats, no poden negar-se a les súpliques i accedeixen a deixar que Eurídice se'n torni amb Orfeu, però li imposen una condició: Orfeu no pot girar la vista enrere fins que no hagin sortit de les regions infernals.
Quan ja són prop de la frontera entre el món subterrani i la terra, Orfeu, desitjós de veure la seva estimada, gira la vista enrere i, immediatament, Eurídice es precipita altre cop al lloc d'on havia sortit. I encara que Orfeu intenta per segona vegada de baixar a l'infern, tot resulta ser en va.

52. PAU 2020 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

A l'antiga ciutat d'Empúries, tant els nuclis de població indígena com els dels grecs eren situats sobre uns promontoris que s'aixecaven enmig d'una zona de maresmes i entre dos cursos fluvials.
Al segle VI aC uns comerciants grecs de Focea, procedents de *Massalia* (Marsella), es van establir en un d'aquests promontoris davant la costa (que anomenem Palaiàpolis), abans ocupat per indígenes que ja havien mantingut relacions comercials amb fenicis, etruscs i grecs. Més tard els grecs s'instal·laren a terra ferma i fundaren un nucli urbà més gran (Neàpolis), que permetia garantir el control de les activitats portuàries. També s'hi van instal·lar membres de la tribu dels indigets.
La situació estratègica de l'emplaçament vora els Pirineus, l'existència del port i la crida dels grecs van fer que els romans, comandats per Gneu Corneli Escipió, hi desembarquessin l'any 218 aC, amb motiu de la Segona Guerra Púnica, per a tallar la rereguarda de l'exèrcit d'Anníbal. Hi van construir un campament militar, que més tard, a l'inici del segle I aC, es va transformar en ciutat.
La ciutat romana té planta rectangular i traçat hipodàmic, i està envoltada de muralles: les cases s'estructuren al voltant del *cardo* i del *decumanus*, i a la seva intersecció trobem un fòrum porticat amb diversos temples; prop del fòrum s'han excavat unes termes. La muralla, que inicialment envoltava per separat el nucli grec i el romà, va ser enderrocada parcialment, durant el principat d'August, per poder unir els dos nuclis en una sola ciutat. Fora de la muralla s'han conservat restes d'un amfiteatre i d'una palestra.

53. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

Les respostes correctes són les següents:

3.1. d) la comèdia nova grega
3.2. b) de Venus i d'Anquises.
3.3. d) Ovidi.
3.4. b) Ciceró.

54. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text correspon a l'episodi de "Pal·las i Aracne" de les *Metamorfosis*, el gran recull de mites i llegendes gregues i romanes compost en hexàmetres pel poeta Ovidi.

Les protagonistes del mite són, per una part, la deessa Pal·las Atena i, per l'altra, Aracne, una jove nascuda a Lídia, d'origen humil, famosa per la seva destresa en l'art de teixir.

Les obres i la manera de treballar d'Aracne eren tan admirables que semblaven guiades pel mestratge de la deessa Pal·las. De tota manera, la noia estava tan orgullosa de la seva feina, que s'ofenia si li atribuïen cap mestra i reptava la deessa a competir amb ella. Un dia, Pal·las disfressada de vella, s'adreça a la jove per advertir-la de la imprudència d'ofendre la divinitat. Aracne, tanmateix, insisteix a desafiar-la. Llavors, Atena recupera la seva forma divina i accepta el repte. Totes dues inicien una competició per elaborar el millor tapís. Pal·las representa els déus de l'Olimp amb tota la seva majestat i com a avís a la seva rival en els quatre extrems de la tela hi posa quatre episodis que il·lustren el destí dels mortals que desafien els déus. Aracne representa les aventures amoroses dels olímpics. El treball de la noia és perfecte. Atena, engelosida i aïrada per l'atreviment, esquinça el tapís brodat per Aracne i li colpeja el front amb la llançadora. Veient la seva obra destrossada, Aracne es passa un llaç pel coll i es penja. La deessa, adonant-se que l'ha guiada l'enveja, salva la noia de morir però la transforma en aranya, perquè continuï penjada teixint i teixint per sempre més, sense que ningú no valori la seva obra.

Ovidi pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Fou admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual va sentir una admiració especial. Tanmateix, Ovidi constitueix un cas excepcional entre els grans poetes de l'època; degut a la seva joventut, li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnades per August, de les quals en foren propagandistes poetes com Virgili. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte, sinó que sorgeix d'una necessitat natural.

Ovidi va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.

55. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

Els orígens de la ciutat de Lleida es remunten a l'època ibèrica. S'identifica amb la Iltirta que apareix com a capital de la tribu dels ilergets en monedes ibèriques trobades al turó de la Seu Vella.

El nom llatí de la ciutat és *Ilerda*. La inscripció romana del bronze d'Ascoli, del 89 aC, conté el registre més antic de la denominació *Ilerdenses*.

Les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, però la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada.

Ilerda gaudia d'un emplaçament estratègic, situada damunt d'un turó a la vora del riu *Sicoris*, el Segre. Pertanyia al districte judicial (*conuentus*) de *Caesaraugusta*, l'actual Saragossa, i constituia un lloc de pas i un nucli de connexió entre la costa i l'interior de la península.

L'any 49 aC, en el context de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu, Ilerda fou escollida pels lloctinents de Pompeu, Afrani i Petreu, com a base d'operacions per a la seva defensa d'Hispània. La ciutat fou assetjada per Cèsar, que en narra els fets en la seva obra *De bello ciuili*. Després d'uns combats duríssims, els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar.

56. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ A

3.1. Emporiae
3.2. Ilerda
3.3. Emèrita Augusta
3.4. Bàrcino

57. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

OPCIÓ B

3.1. b) Dèdal
3.2. d) Cupido
3.3. b) Pal·las
3.4. a) Febos

58. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text pertany a l'obra *Els bessons*, anomenada també *Els Menecmes* a partir del nom dels dos protagonistes. L'autor és Plaute (Sàrsina, circa 250 aC – Roma, 184 aC), el dramaturg que va assolir més èxit a l'antiga Roma.

Els *bessons* és una comèdia de doble, basada en l'equívoc que provoca la identitat entre dos dels protagonistes. El personatge del *Prologus* ens informa que l'acció es desenvolupa a la ciutat grega d'Epidamne i avança la línia argumental bàsica per tal d'afavorir que el lector no es perdi entre els embolics de la trama: un mercader de Siracusa s'embarca cap a Tarent amb un dels seus fills bessons de set anys per anar a mercat i deixa l'altre bessó amb la mare. A Tarent el nen perd de vista el pare entre la gentada aplegada als jocs que casualment s'hi celebren i un mercader d'Epidamne que era per allí l'agafa i se l'emporta cap a casa seva. El pare de l'infant mor de desesperació a Tarent. Les notícies del rapte del bessó i de la mort del pare arriben a Siracusa i l'avi dels bessons, en record del raptat, li canvia el nom al net que li queda, de manera que tots dos germans es diuen Menecme. El mercader d'Epidamne adopta el bessó raptat com a fill seu i, quan mor, deixa el noi casat i hereu d'una gran riquesa (Menecme I). La comèdia comença que acaba d'arribar l'altre bessó (Menecme II) a Epidamne en cerca del germà després d'haver recorregut mig món. En relació a l'acció dramàtica s'ha de destacar que cada germà protagonitza la seva, de manera que hi ha un doble argument: el del Menecme II (el de Siracusa) que cerca el seu germà bessó a Epidamne i, dins d'aquest, el del Menecme I (el d'Epidamne) que roba un mantell a la seva dona per regalar-lo a l'amant. El mantell serà l'element de convergència de les dues trames. El text proposat correspon al moment de reconeixement entre els dos germans: es troben a escena, Menecme I, sortint de casa de l'amant, Eròcia, i Menecme II, acompanyat del seu esclau Messenió, que ja ha tingut tracte amb Menecme I, pensant-se que ajudava el seu amo.

Els bessons és una comèdia corresponent al subgènere de les *fabulae palliatae*, que reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava en alguna ciutat grega (a *Els bessons* és Epidamne) i els seus personatges eren grecs. Plaute és el primer autor de la literatura llatina que conrea la *fabula palliata* exclusivament. Els autors romans de *palliatae*, com Plaute o Terenci, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però també hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Plaute a *Els germans* sembla que té com a model fonamental una obra del comediògraf grec Posidip titulada Ὅμοιοι (*Els iguals*) Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, les recitades i les cantades. L'obra solia acabar amb l'epíleg i el *plaudite* dirigit al públic. Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*senex*, *adulescens*, *seruus*, *parasitus*, *matrona*, *meretrix*, etc.). En el cas de *Els bessons* de Plaute el paper típic d'*adulescens* el representen tots dos germans; el de *senex*, l'ancià que és sogre de Menecme I (el raptat). Els dos Menecmes tenen, cadascun, els seus esclaus: Messenió és el *seruus* lleial i assenyat de Menecme II i el Raspallot, el *parasitus* que viu a l'esquena de Menecme I. Quant al repartiment femení, la dona de Menecme I encarna el personatge tipus de la matrona i l'Eròtica, l'amant de Menecme I, el de la *meretrix*. Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de joves *adulescentes* que generalment es veuen ajudats i encoberts per algú que resol amb astúcia el conflicte. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i la diversió, en mans d'un mestre de la comicitat com Plaute, el romans la tenien assegurada.

Hi ha 21 comèdies atribuïdes sense discussió a l'autoria de Plaute, entre elles, a més a més de *Els bessons*, són particularment conegudes *El soldat fanfarró*, *Amfitrió*, *La comèdia de l'olla* o *Les Baquis*.

59. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

L'urbanisme romà seguia un model determinat, les característiques principals del qual són degudes a l'empremta de les civilitzacions etrusca i grega.

És d'origen etrusc el traçat dels dos carrers principals en creu orientats en direcció nord-sud, *Cardo Maximus* (4), i est-oest *Decumanus Maximus* (3). Així mateix, els rituals religiosos que calia fer abans de construir una ciutat eren un llegat etrusc: primerament es prenien els auguris per saber si els déus eren favorables; després un sacerdot dibuixava un solc amb una arada per indicar els límits de la nova ciutat. El solc delimitava el *pomerium*, el perímetre protegit pels déus, sobre el qual es construïen les muralles.

La quadrícula que es formava de carrers paral·lels al *Cardo Maximus* (*cardines*) i carrers paral·lels al *Decumanus Maximus* (*decumani*) amb parcel·les o illes de cases, *insulae* (9), rectangulars té el seu origen en el traçat ortogonal de les colònies de la Magna Grècia. Aquest tipus de traçat urbanístic s'anomena "hipodàmic", a partir del nom de l'arquitecte grec Hipòdam de Milet, que va ser qui el sistematitzà.

La planta d'una ciutat es completava amb el fòrum (5), una gran plaça situada normalment a l'encreuament del *Cardo Maximus* i del *Decumanus Maximus*. Per defensar la ciutat s'hi bastia una muralla (1) tot al voltant. La fortificació es reforçava amb torres de vigilància (2). A cada extrem dels dos carrers principals hi havia una porta, de manera que l'accés al recinte de la ciutat es podia fer per quatre vies.

El fòrum era l'element principal de la ciutat. Era un gran espai a l'aire lliure, generalment rectangular i envoltat de porxos. Constituïa el centre de tota l'activitat de la ciutat (política, comercial, religiosa o de lleure).

Al fòrum s'aixecaven els principals edificis de la ciutat: hi havia el temple més important, la cúria, el centre administratiu de la ciutat, i la basílica, que tenia un doble ús: comercial (era un lloc de reunió per fer negocis) i judicial (hi havia un tribunal per administrar justícia). La major part dels edificis públics com temples i basíliques, però sobretot els destinats al lleure, teatres (6), amfiteatres (7), termes (8), etc., eren construïts pels notables més rics de les ciutats provincials, que així aconseguien prestigi i popularitat entre els seus conciutadans.

60. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. Emporiae
2. Ilerda
3. Emerita Augusta
4. Barcino

61. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. b) Deucalió
2. d) Júpiter
3. c) Hermafrodit
4. a) Tisbe

62. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

En aquest passatge de *Els germans* de Terenci, Dèmeas ha manat enderrocar la tàpia que separa les cases del seu germà Mició i de la veïna Sòstrata, mare de Pàmfila, l'estimada d'Èsquinus. Per tal de formar una família ben unida ara proposa a Mició que es casi amb la vella Sòstrata. Els protagonistes de la comèdia són dos pares, els germans Dèmeas i Mició. Tenen idees contraposades sobre la vida en general i sobre l'educació dels fills en particular. Dèmeas és un home de camp, tradicional i sever. Ha tingut dos fills: Ctesifó, que ha educat ell mateix, seguint un mètode estricte, i Èsquinus. Aquest ha estat confiat al seu oncle solter Mició. Mició és un home de ciutat, modern i liberal, que creu en una educació flexible, basada en la comprensió i sense càstigs. Èsquinus ha sostret a l'alcavot Sannió la cortesana Bàquides per fer un favor al seu germà Ctesifó, que hi està embolicat, però Èsquinus estima Pàmfila, la seva veïna, a qui ha deixat embarassada. Tot plegat generarà un bon enrenou. Quan els educadors respectius s'assabenten de la realitat dels fets, tant l'un com l'altre hauran de fer un replantejament dels seus sistemes educatius.

Les comèdies *palliatae* reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava en alguna ciutat grega (en el *Els germans* se situa a Atenes) i els seus personatges eren grecs (com es veu pels seus noms). Els autors romans de *palliatae*, com Terenci o Plaute, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Terenci en *Els germans* té com a model fonamental una obra homònima de Menandre, però també hi va integrar una escena dels *Synapothnéskontes* de Dífil. Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, les recitades i les cantades. L'obra solia acabar amb l'epíleg i el *plaudite* dirigit al públic. Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*senex*, *adulescens*, *seruus*, *uirgo, leno*, *parasitus*, etc.). En el cas de Terenci,

Criteris de correcció **Llatí**

tanmateix, un dels trets fonamentals de la seva producció teatral és la psicologia dels personatges: cadascun d'ells rep un tractament específic en funció dels interessos del comediògraf. Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de joves *adulescentes* que generalment es veuen ajudats i encoberts per algú que resol amb astúcia el conflicte. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i divertir; això no obstant, val a dir que les comèdies de Terenci també tenen un fort component moralitzador.

De Terenci conservem sis comèdies: *La noia d'Andros* (*Andria*), *La sogra* (*Hecyra*), *El botxí de si mateix* (*Heautontimorumenos*), *L'eunuc* (*Eunuchus*), *Formió* (*Phormio*) i *Els germans* (*Adelphoe*).

63. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Un aqüeducte es construïa per garantir el proveïment continuat d'aigua a un nucli gran de població que no podia subsistir només amb l'aigua de pous. Per portar aigua des d'una font important fins a la població calia travessar una topografia molt diversa, i per això la conducció d'aigua s'havia d'adaptar canviant de forma; però bàsicament era sempre una canalització, impermeabilitzada amb un morter especial (*opus signinum*), que descendia de manera progressiva i regular per a permetre un flux d'aigua suau (un flux impetuós faria malbé la canalització).

L'aigua de la font s'estancava en una resclosa o una cisterna (en indrets amb sequera estacional podia ser un gran embassament) que permetia regular el flux cap a la canalització; aquesta canalització, d'acord amb la topografia del recorregut, podia prendre la forma d'un rec superficial (habitualment, cobert amb lloses), d'una galeria subterrània excavada en una muntanya o d'un canal sobre un pont.

Al llarg del recorregut, el fons de la canalització tenia uns pous (sifons) que permetien la sedimentació de les impureses; d'altra banda, els encarregats del manteniment de la canalització hi accedien per uns pous que s'havien excavat des de la superfície. Quan l'aqüeducte arribava a la població desguassava en un *castellum aquae*, des d'on l'aigua, normalment amb canonades de plom, es canalitzava i distribuïa a les fonts públiques, a les termes i, finalment, a cases particulars.

Quan la canalització havia de travessar una vall els enginyers romans l'elevaven sobre un pont fet amb pilars i un o més pisos d'arcs (depenent del desnivell que havien de salvar), i, de vegades, la mateixa construcció servia alhora d'aqüeducte i de pont (viaducte). Generalment, aquest pont es construïa mitjançant carreus encaixats sense morter, fet que els donava més estabilitat.

Tarragona i Barcelona conserven restes d'aqüeductes romans sobre arcs.

64. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. *c)* de Mecenas
2. *b) Eunuchus*
3. *c)* Tomis
4. *d)* Tit Livi

65. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El text correspon a l'episodi de "Les quatre edats de la humanitat" narrat per Ovidi en les *Metamorfosis*.

En el passatge es descriu l'edat d'or. La primera raça d'homes va ser la d'aquesta època. Els homes viuen sense preocupacions, sense necessitat de lleis, sense càstigs. No els cal fer-se al mar, ni envoltar les ciutats de muralles, ni lluitar. Els pobles viuen en pau en una terra que produeix espontàniament tot el que necessiten.

Després de l'edat d'or apareix la generació de plata. La primavera ja no és eterna i l'any es divideix en quatre estacions. Els homes, per primer cop, es refugien en coves o en rústegues cabanes per protegir-se dels rigors del fred i de la calor. La terra ha de ser conreada. Es desenvolupa l'agricultura i la ramaderia. La tercera generació és la de bronze, de tarannà més cruel i més disposada a la violència i l'enfrontament. La darrera raça és la del ferro. És la pitjor de les edats: desapareixen les virtuts i els vicis n'ocupen el lloc. Els homes es reparteixen la terra i necessiten exèrcits per protegir les propietats. La guerra fa la seva aparició.

Ovidi pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Fou admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual va sentir una admiració especial. Tanmateix, Ovidi constitueix un cas excepcional entre els grans poetes de l'època; degut a la seva joventut, li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnades per August, de les quals en foren propagandistes poetes com Virgili. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte, sinó que sorgeix d'una necessitat natural.
Ovidi va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.

66. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Un cop acabades les guerres càntabres, cap a l'any 14 aC, l'emperador August va fundar Bàrcino, amb el nom oficial complet de *Colonia Iulia Augusta Paterna Fauentia Barcino*.
La ciutat es va alçar damunt d'un petit turó, el mont Tàber, situat enmig de la fèrtil plana delimitada entre els rius Llobregat i Besòs, i entre la serra de Collserola i el mar.
En la seva construcció es va seguir l'estructura habitual de les fundacions romanes. Unes muralles amb torres i quatre portes delimitaven el recinte rectangular de la colònia. Els dos carrers principals partien de les quatre portes formant una creu: el *Decumanus maximus*, resseguia l'eix muntanya-mar, i el *Cardo maximus* l'eix perpendicular Besòs-Llobregat.
En la intersecció del *Decumanus maximus* amb el *Cardo maximus*, l'actual plaça St. Jaume, es trobava el fòrum de Bàrcino. S'hi alçava un gran temple, construït a la darreria del s. I aC, probablement dedicat al culte imperial, conegut actualment com a Temple d'August. Era un temple de planta rectangular, hexàstil, del qual avui es conserven quatre columnes corínties i una part del *podium*, en la seu del Centre Excursionista de Catalunya, al número 10 del carrer del Paradís.
Sota l'actual plaça de Sant Miquel hi ha restes arqueològiques d'unes termes públiques donades a la ciutat el 125 dC per una de les famílies més notables de Bàrcino. Hi ha

constància que un dels seus membres, Luci Minici Natal va participar amb una quadriga en els Jocs Olímpics del 129 dC.
Dos aqüeductes fornien aigua a la ciutat; confluïen a la muralla, al costat de la porta de l'actual plaça Nova, on se n'han conservat restes.
També s'han trobat restes de *domus*, habitatges de particulars, al carrer del Bisbe Caçador i de la plaça de Sant Miquel.
Tanmateix, els vestigis conservats de la Barcelona romana més rellevants són les muralles. L'edificació fundacional va ser àmpliament reforçada al segle IV dC. Actualment, en diversos punts del casc antic de la ciutat, es poden veure trams de l'antiga muralla romana.

67. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) V *c)* F
b) V *d)* F

68. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

En aquest passatge del principi de *Els germans* de Terenci parla Mició, *senex*, pare adoptiu d'Èsquinus. Els protagonistes de l'obra són dos pares, els germans Mició i Dèmeas. Mició és un home de ciutat, indulgent i refinat. Dèmeas, com explica Mició en el text, és un camperol auster i sorrut que ha tingut dos fills: Ctesifó i Èsquinus. En la comèdia Mició i Dèmeas exposen el seu concepte de la vida en general i les seves idees pròpies i oposades davant d'un problema en concret: el de l'educació dels fills. Ctesifó ha estat educat per Dèmeas, que ha aplicat un mètode educatiu sever i rigorós; Èsquinus, afillat per Mició, ha rebut del seu pare adoptiu una educació ben diferent, basada en la confiança mútua i la generositat, tal com Mició manifesta en el parlament del text. Els dos sistemes educatius es posaran a prova en les relacions amoroses dels dos nois i la conclusió a la qual al final arriba l'espectador / lector és que allò que cal aplicar és un altre sistema, el del terme mitjà, un sistema que agafi els aspectes positius de cada mètode i eviti els defectes que ocasiona l'excés en tots els aspectes de la vida.

Les comèdies *palliatae* reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava en alguna ciutat grega (en el *Els germans* se situa a Atenes) i els seus personatges eren grecs (com es veu pels seus noms). Els autors romans de *palliatae*, com Terenci o Plaute, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Terenci en *Els germans* té com a model fonamental una obra homònima de Menandre, però també hi va integrar una escena dels *Synapothnéskontes* de Dífil. Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, les recitades i les cantades. L'obra solia acabar amb l'epíleg i el *plaudite* dirigit al públic. Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*senex*, *adulescens*, *seruus*, *uirgo, leno*, *parasitus*, etc.). En el cas de Terenci, tanmateix, un dels trets fonamentals de la seva producció teatral és la psicologia dels personatges: cadascun d'ells rep un tractament específic en funció dels interessos del comediògraf. Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de joves *adulescentes* que generalment es veuen ajudats i encoberts per algú que resol amb astúcia el conflicte. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i divertir; això no obstant, val a dir que les comèdies de Terenci també tenen un fort component moralitzador.

De Terenci conservem sis comèdies: *La noia d'Andros* (*Andria*), *La sogra* (*Hecyra*), *El botxí de si mateix* (*Heautontimorumenos*), *L'eunuc* (*Eunuchus*), *Formió* (*Phormio*) i *Els germans* (*Adelphoe*).

69. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

La *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco* va rebre aquest nom al segle I aC, quan fou distingida amb la categoria administrativa de colònia.

Segons la tradició, Publi Corneli Escipió Africà va instal·lar, sobre un antic poblat iber, un assentament romà a la part alta del turó l'any 217 aC (per això es diu que Tàrraco és *Scipionum opus*). Aquest assentament va ser el centre de les operacions militars romanes contra els cartaginesos i llurs aliats durant la Segona Guerra Púnica (218-201 aC).

Acabada aquesta guerra, l'assentament romà es va anar engrandint estenent-se cap a la plana i va ser dotat de les grans construccions públiques pròpies d'una ciutat romana; d'aquesta manera s'arribaria a convertir en la capital de la província de la *Hispania Citerior* i, més tard, de la *Tarraconensis* (ca. 27 aC).

Un altre fet històric important relacionat amb la ciutat fou la presència en ella d'August, que s'hi va instal·lar, amb motiu de les guerres càntabres, durant tres anys (27-24 aC), de manera que, durant aquell període de temps, Tàrraco va ser *de facto* la capital de l'Imperi romà. Aleshores es va iniciar un gran projecte urbanístic que volia donar a la ciutat el caràcter monumental adient a la seva categoria, projecte que va culminar amb la construcció de l'amfiteatre (segle II dC).

La topografia de la zona, però, va provocar que l'estructura urbanística de Tàrraco no fos la típica de les ciutats romanes, ja que va ser necessari esglaonar-la en una sèrie de grans terrasses, envoltades per una muralla: a la terrassa superior es va edificar un temple dedicat a August (se'n conserven restes sota la catedral), la plaça de representació i el fòrum provincial; més avall, el circ (edificat dins la ciutat) ocupava tota una terrassa dividint la ciutat en una part alta i una part baixa; a les terrasses inferiors hi havia les termes i el fòrum de la colònia. A la part més baixa, ja fora de la muralla, hi havia el teatre (del qual es conserven poques restes), el port (molt poc estudiat), l'amfiteatre, tres aqüeductes (dels quals resta en peu el de Les Ferreres) i la Via Augusta (antiga Via Hercúlia).

70. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) Tàrraco *c)* Bàrcino
b) Ilerda *d)* Emèrita Augusta

71. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. *b)* Píram i Tisbe 3. *a)* Filèmon
2. *c)* Apol·lo 4. *d)* Bacus

72. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Aquest passatge pertany a les *Metamorfosis* d'Ovidi, concretament, a l'episodi de la metamorfosi de Dafne. Reprodueix la petició d'ajut que la nimfa Dafne, fugint d'Apol·lo, que la persegueix, adreça al seu pare, el déu riu Peneu. Descriu la transformació de Dafne en llorer, l'amor incondicional que el déu Apol·lo li continua professant, tot i transformada en arbre, i l'adopció del llorer, per part del déu, com a símbol.

Ovidi explica que Apol·lo, després d'haver vençut la serp Pitó, s'havia burlat de Cupido en veure'l tesant el seu arc. Per venjar-se'n, el fill de Venus va clavar a Apol·lo una fletxa amb la punta d'or que infonia amor, i a Dafne, una amb la punta de plom, que el rebutjava. Apol·lo, enamorat perdudament de Dafne, no parava d'encalçar-la i ella, totalment insensible, no deixava de defugir-lo. A punt de ser atrapada pel seu perseguidor, Dafne suplicà l'ajut del seu pare Peneu i fou transformada en llorer. La corona de llorer va esdevenir el símbol d'Apol·lo i dels vencedors.

Ovidi pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Fou admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual va sentir una admiració especial. Tanmateix, Ovidi constitueix un cas excepcional entre els grans poetes de l'època; degut a la seva joventut, li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnades per August, de les quals en foren propagandistes poetes com Virgili. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte, sinó que sorgeix d'una necessitat natural.

Ovidi va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.

73. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El nom llatí de Mèrida és *Augusta Emerita* i fou fundada vers l'any 23 aC per Publi Carisi, llegat d'August, com a colònia per a assentar-hi els soldats llicenciats de les guerres càntabres.

La seva ubicació responia a motius estratègics, econòmics i administratius, ja que serviria per a romanitzar el sudoest peninsular: s'erigí en un gual del riu Guadiana (i prop de la confluència d'altres dos rius), fou un nus de comunicacions important en l'occident peninsular (s'hi creuaven dues vies: una de nord a sud –la Via de la plata– i una altra d'est a oest) i l'any 15 aC esdevingué la capital de la nova província hispana de Lusitània.

Arran d'aquest nou estatus jurídic es va anar enriquint econòmicament, urbanística i monumental, procés que es va veure accelerat a l'inici del segle II dC per la influència dels emperadors hispans Trajà i Hadrià, originaris d'Itàlica. L'any 305 dC, amb les reformes administratives de l'emperador Dioclecià, es convertí en metròpolis (*de facto*, la capital d'Hispània) i en una de les ciutats més importants del món romà (s'hi va afincar gent procedent de tot l'Imperi).

Entre les construccions públiques conservades trobem un fòrum provincial porticat (amb un temple i una porta d'accés –coneguda com a Arc de Trajà–), un fòrum municipal (amb un temple de Diana –en realitat, dedicat al culte imperial–), un teatre i un amfiteatre ubicats en un mateix turó dins el recinte emmurallat, un circ a l'exterior de la ciutat, un gran pont sobre el riu Guadiana, aqüeductes (com el de Los milagros), embassaments (com el de Prosèrpina –sembla, però, que potser són d'època posterior–) i restes de la muralla.

74. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. *c) Ab urbe condita*
2. *d)* Plaute
3. *a)* Ovidi
4. *d)* Horaci

75. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El text correspon a l'episodi de Deucalió i Pirra narrat per Ovidi en les *Metamorfosis*.

Deucalió, fill de Prometeu, estava casat amb la seva cosina Pirra, filla d'Epimeteu i de Pandora, la primera dona.

Quan Júpiter, fastiguejat pels crims dels humans de la raça de ferro decidí exterminar aquesta generació amb un diluvi universal, Deucalió i Pirra foren els únics mortals que se'n salvaren. Muntats en una barqueta van navegar fins que arribaren al cim del mont Parnàs que no havia estat cobert per les aigües.

Conscients de ser els últims éssers humans de la terra, van consultar l'oracle per saber de quina manera es podria reparar la pèrdua del llinatge dels mortals. La resposta de la deessa Temis va ser: «cobriu-vos el cap i llanceu darrere l'esquena els ossos de la vostra gran mare». Un cop superat l'astorament inicial, Deucalió va interpretar que la gran mare de què parlava l'oracle podia ser la terra, i els seus ossos, les pedres. Van obeir i, així, dels rocs llançats per Deucalió en sorgiren homes, i dels llançats per Pirra, dones: una raça de mortals nova i dura, capaç de suportar tots els patiments.

Ovidi pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Fou admès en el cercle literari de Valeri Messal·la Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual va sentir una admiració especial. Tanmateix, Ovidi constitueix un cas excepcional entre els grans poetes de l'època; degut a la seva joventut, li queden lluny els valors de regeneració moral i la transformació del sistema polític propugnades per August, de les quals en foren propagandistes poetes com Virgili. La poesia d'Ovidi no està al servei del príncep i del seu projecte, sinó que sorgeix d'una necessitat natural.

Ovidi va caure en desgràcia davant d'August que va decretar-ne l'exili a Tomis, entre els escites, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*. Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" com a motius del seu exili. Sembla que el poema al qual es refereix seria l'*Ars amatoria* i l'error, haver vist una cosa que no havia de veure.

76. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Els orígens de la ciutat de Lleida es remunten a l'època ibèrica. Va ser la capital de la tribu dels ilergets.
El nom llatí de la ciutat és *Ilerda*. La inscripció romana del bronze d'Ascoli, del 89 aC, conté el registre més antic de la denominació *ilerdenses*.
Les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, però la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada.
Ilerda gaudia d'un emplaçament estratègic, situada damunt d'un turó a la vora del riu *Sicoris*, el Segre. Pertanyia al districte judicial (*conuentus*) de *Caesaraugusta*, l'actual Saragossa, i constituia un lloc de pas i un nucli de connexió entre la costa i l'interior de la península.
L'any 49 aC, en el context de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu, Ilerda fou escollida pels lloctinents de Pompeu, Afrani i Petreu, com a base d'operacions per a la seva defensa d'Hispània. La ciutat fou assetjada per Cèsar, que en narra els fets en la seva obra *De bello ciuili*. Després d'uns combats duríssims, els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar.

77. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) F; *b)* V; *c)* V; *d)* F.

78. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El passatge correspon a la versió que Ovidi explica en les *Metamorfosis* del mite de Narcís. L'endeví de respostes infal·libles que emet el misteriós vaticini sobre el fill de Liríope és Tirèsias.
Als setze anys Narcís era un noi tan bell que nois i noies el desitjaven. La seva arrogància, però, l'impedia trobar-ne cap que l'enamorés a ell i per això els rebutjava a tots i es mostrava insensible als requeriments amorosos.
La nimfa Eco va patir el seu menyspreu. Juno, per venjança, havia castigat Eco a repetir les darreres paraules i a reproduir només els mots que sentia. Quan Eco va veure Narcís, se'n va enamorar tot d'una i va seguir-lo d'amagat, sense poder prendre la iniciativa d'adreçar-li la paraula. Però arribà l'ocasió en què Eco va poder aprofitar els sons emesos per Narcís per donar-se a conèixer i fer saber al noi els seus sentiments. Narcís la rebutjà de mala manera; ella, avergonyida, es va refugiar al bosc i es consumí d'amor fins a esdevenir només una veu.
Foren moltes les nimfes desdenyades, com Eco, i també els nois rebutjats. Els cors trencats i menyspreats clamaven venjança. La deessa Nèmesi va escoltar les seves súpliques. Narcís acabà enamorat del seu propi rostre reflectit en les aigües d'una font cristal·lina i, embogit en no poder atènyer l'objecte del seu desig, que era ell mateix, es consumí absort en la contemplació de la seva imatge fins a morir. El seu cos es transformà en la flor del narcís. Així es van demostrar encertades les paraules de Tirèsias.

79. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

La domus era una edificació d'una sola planta rectangular i estava aïllada de l'exterior per uns murs gruixuts, pràcticament sense finestres. La llum natural entrava pel centre, a través de l'atri, o pel peristil.

La casa itàlica primitiva estava dividida en les següents parts:

A l'entrada principal hi havia normalment un vestíbul (*uestibulum*), un petit espai de cortesia, anterior a la porta. A través d'un corredor anomenat *fauces* s'accedia al *atrium*.

L'*atrium* era la primera estança. Era el centre de la casa primitiva i de la vida familiar. Era un espai gran cobert, amb una obertura central gran (*compluuium*), que donava claror, ventilava i deixava caure l'aigua de la pluja en una bassa rectangular, *l'impluuium*.

El *tablinum* era el despatx del *pater familias*: hi rebia les visites i hi tenia l'arxiu familiar. Estava situat darrere l'atri.

Els *cubicula*, els dormitoris, estaven situats a banda i banda de l'atri o als darreres de la *domus*, a prop del peristil.

El *peristylum* era un jardí envoltat d'un porxo sostingut per columnes. Al seu voltant hi havia dormitoris i altres habitacions.

El *triclinium* era el menjador. Es va introduir amb el costum grec de menjar ajagut. N'hi podia haver més d'un: un d'estiu, a la vora del peristil, més fresc, i un d'hivern, més arrecerat.

A Barcelona es conserven restes arqueològiques de dues domus que van pertànyer a personatges importants de la *Barcino* romana. Es coneixen com la domus d'Avinyó, del segle I dC, i la domus de Sant Honorat, del segle IV.

80. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) V *c)* F
b) F *d)* V

81. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

En aquest text del principi del *Miles gloriosus* el paràsit Artotrogus, per a inflar encara més la desmesurada vanitat de Pirgopolinices, el militar, el lloa per grans proeses que pretesament ha dut a terme (proeses que el militar acaba reconeixent, tot i no recordar-les gens ni mica) i, sobretot, li fa creure que és un gran conquistador i que totes les dones n'estan perdudament enamorades. La vanitat del militar provoca que s'ho cregui tot sense sospitar la murrieria del paràsit; més tard, la pretesa fama de conquistador del militar serà aprofitada pel seu esclau Palestrió en benefici dels joves amants, Filocomàsia i Plèusicles.

Les comèdies *palliatae* reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava en alguna ciutat grega (en el *Miles gloriosus* se situa a Efes) i els seus personatges eren grecs (com es veu pels seus noms). Els autors romans de *palliatae*, com Plaute o Terenci, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, les recitades i les cantades. L'obra solia acabar amb l'epíleg i el *plaudite* dirigit al públic.

Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*adulescens*, *leno*, *parasitus*, *senex*, *uirgo*, etc.), i el protagonista és un esclau (*seruus*) que complica constantment la trama en amotllar-se a les circumstàncies canviants per tal d'aconseguir els seus objectius. Els arguments també són molt semblants: giren entorn dels embolics amorosos de dos joves, que es veuen ajudats i encoberts per l'esclau protagonista, que resol amb astúcia el conflicte. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i divertir, també mitjançant una gran varietat de recursos lingüístics.

De Plaute conservem més de vint obres, com ara Amfitrió, Càsina, Els captius, El corc, El malcarat, Els dos menecmes, El mercader, El persa, L'ànima en pena, La maleta, La comèdia del cistellet, La comèdia del fantasma, La comèdia de l'olla, etc.

82. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

La planta correspon a la població d'Empúries (*Emporion* o *Emporiae*) a l'Alt Empordà.

Els antics nuclis de població, tant els dels indígenes (com ara la ciutat ibèrica d'Indika) com el dels grecs, eren situats sobre uns promontoris que s'aixecaven enmig d'una zona de maresmes entre dos cursos fluvials, en un indret que formava un port natural per als vaixells: al segle VI aC uns comerciants grecs de Focea, procedents de *Massalia* (Marsella), es van establir en un d'aquests promontoris davant la costa (promontori que anomenem Palaiàpolis), abans ocupat per indígenes.

Mig segle més tard es produí una gran immigració de grecs des de Focea, fet que obligà a canviar l'assentament a terra ferma i a fundar un nucli urbà més gran (nucli que anomenem Neàpolis) que permetés garantir millor el control de les activitats comercials terrestres i portuàries: la població es trobava en la ruta comercial que unia Massàlia amb Tartessos, i els indígenes ja havien mantingut relacions comercials amb fenicis, etruscs i grecs. Al nou nucli urbà també s'hi van instal·lar membres de la tribu dels indigets.

Durant la Segona Guerra Púnica (218-201 aC), aquests grecs van demanar ajuda als romans per a enfrontar-se a l'amenaça cartaginesa. Aquesta petició, afegida a la situació estratègica de la població vora els Pirineus i al fet que disposava d'un port segur, va animar els romans a desembarcar-hi, comandats per Gneu Corneli Escipió, l'any 218 aC, amb la intenció de tallar el contacte entre l'exèrcit d'Anníbal (que es trobava fora de la península Ibèrica) i la seva rereguarda (al sud dels Pirineus).

Els romans van construir-hi un campament militar, que més tard, a l'inici del segle I aC, es va transformar en una petita ciutat, habitada pels soldats veterans de l'exèrcit de Juli Cèsar. La ciutat romana té planta rectangular, traçat hipodàmic i està envoltada de muralles: les cases s'estructuren al voltant del *cardo* i del *decumanus*, i en la intersecció d'aquests carrers trobem un fòrum porticat amb diversos temples (un d'ells dedicat a la Tríada Capitolina); també s'ha excavat una basílica i unes termes. La muralla, que inicialment envoltava per separat el nucli grec i el romà, va ser enderrocada parcialment, durant el principat d'August, per poder unir els dos nuclis de població en una sola ciutat. Fora de la muralla s'han conservat restes d'un amfiteatre i d'una palestra.

83. PAU 2017 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. *d)* Horaci
2. *c)* Terenci
3. *a)* Ovidi
4. *a)* Ciceró

84. PAU 2017 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Des de l'illa de Tènedos (on els grecs, fingint que havien abandonat el setge de Troia, s'havien ocultat) surten dos serpents per a castigar Laocoont, sacerdot de Neptú. Els serpents, primer, ataquen el sacerdot i els seus dos fills, que sacrificaven un toro en un altar vora el mar; després, es dirigeixen a un temple de Minerva i es refugien als peus de l'estàtua de la deessa.

Els troians interpreten aquest atac com a càstig diví, perquè Laocoont s'havia oposat fermament a la intenció d'introduir el cavall de fusta a la ciutadella: mentre uns troians opinaven que era una ofrena dels grecs a la deessa, Laocoont i altres troians temien que fos un engany dels grecs (sospitaven, especialment, d'Ulisses). A més, Laocoont, enfurismat, havia clavat una llança al cavall, des d'on s'havia sentit un gemec.

Aquest gemec hauria d'haver posat en guàrdia els troians, però el destí va impedir que en fessin cas: es van presentar de seguida, enmig d'una gran cridòria, uns pastors troians que portaven presoner un jove grec, Sinó, que s'havia quedat a Troia com a esquer per a enganyar els troians i aconseguir que introduissin el cavall de fusta a la ciutat (objectiu que aconseguí, i que va representar la fi de la ciutat troiana).

Virgili va formar part del cercle literari de Mecenas, amic i conseller d'August, en el qual també participaren els poetes Horaci i Properci. Mecenas, mitjançant un tracte familiar i els seus favors personals als homes de lletres, volia influir en els escriptors del seu cercle perquè fossin propagandistes de la política i la persona d'August.

En el seu poema èpic Virgili posava en relació la grandesa de la Roma d'August amb un pretès passat mític: feia del protagonista del seu poema èpic, Eneas, fill de Venus, l'avantpassat llegendari de la família d'August, de manera que li donava una ascendència divina. A més, va incloure a l'obra, a través de diverses profecies que s'hi esmentaven, clares referències a August com a futur sobirà universal.

85. PAU 2017 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

La *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco* va rebre aquest nom al segle I aC, quan fou distingida amb la categoria administrativa de colònia.

Segons la tradició, Publi Corneli Escipió Africà va instal·lar, sobre un antic poblat iber, un assentament romà a la part alta del turó l'any 217 aC (per això es diu que Tàrraco és *Scipionum opus*). Aquest assentament va ser el centre de les operacions militars romanes contra els cartaginesos i llurs aliats durant la Segona Guerra Púnica (218-201 aC).

Acabada aquesta guerra, l'assentament romà es va anar engrandint estenent-se cap a la plana i va ser dotat de les grans construccions públiques pròpies d'una ciutat romana; d'aquesta manera s'arribaria a convertir en la capital de la província de la *Hispania Citerior* i, més tard, de la *Tarraconensis* (ca. 27 aC).

Un altre fet històric important relacionat amb la ciutat fou la presència en ella d'August, que s'hi va instal·lar, amb motiu de les guerres càntabres, durant tres anys (27-24 aC), de manera que, durant aquell període de temps, Tàrraco va ser *de facto* la capital de l'Imperi romà. Aleshores es va iniciar un gran projecte urbanístic que volia donar a la ciutat el caràcter monumental adient a la seva categoria, projecte que va culminar amb la construcció de l'amfiteatre (segle II dC).

La topografia de la zona, però, va provocar que l'estructura urbanística de Tàrraco no fos la típica de les ciutats romanes, ja que que va ser necessari esglaonar-la en una sèrie de grans terrasses, envoltades per una muralla: a la terrassa superior es va edificar un temple dedicat a August (se'n conserven restes sota la catedral), la plaça de representació i el fòrum provincial; més avall, el circ (edificat dins la ciutat) ocupava tota una terrassa dividint la ciutat en una part alta i una part baixa; a les terrasses inferiors hi havia les termes i el fòrum de la colònia. A la part més baixa, ja fora de la muralla, hi havia el teatre (del qual es conserven poques restes), el port (molt poc estudiat), l'amfiteatre, tres aqüeductes (dels quals resta en peu el de Les Ferreres) i la Via Augusta (antiga Via Hercúlea).

86. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes
Les respostes correctes són les següents:

a) V; *b*) V; *c*) F; *d*) F.

87. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes
La redacció següent és únicament un model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

A partir del llibre segon de l'*Eneida*, Eneas, que ha estat molt ben acollit a la ciutat de Cartago per Dido, davant la insistència de la reina, narra en un banquet la desfeta de Troia. Comença amb l'ardit de l'anomenat *cavall de Troia*, que s'esmenta en aquest text.

L'ardit és tramat per l'heroi aqueu Ulisses, inspirat per la deessa Pal·las, i representa, després de molts anys de setge, la causa de la ràpida caiguda de Troia en mans dels grecs. Aquests simulen que es retiren, s'amaguen amb les naus a la propera illa de Tènedos i deixen a la platja de Troia un enorme cavall de fusta com a presumpte ofrena en favor d'un bon retorn als seus països respectius. Però, a l'interior del cavall, s'hi han amagat alguns dels millors guerrers grecs.

Els troians creuen que el cavall és una ofrena a Minerva i alguns d'ells proposen introduir-lo a la ciutadella; però altres, especialment Laocoont (que, enfurismat, clava una llança al cavall), s'hi oposen perquè consideren que, venint dels grecs, ha de ser un parany. Un grec anomenat Sinó, que havia restat a la costa de Troia per donar credibilitat a l'engany, explica als troians que havia fugit del sacrifici a què l'havia destinat Ulisses i els convenç que el cavall de fusta és una expiació de la profanació de l'estàtua de la deessa Pal·las (el famós Pal·ladi, que havien robat del temple de Troia). Aleshores, a més, dos serpents vinguts de Tènedos maten Laocoont i els seus dos fills. Això fa creure a alguns troians que és un càstig diví per haver clavat la llança al cavall, i convencen tothom d'entrar-lo a la ciutat; per aconseguir-ho, però, caldrà esbotzar els murs i arrossegar-lo amb esforç (aquesta és l'escena que es descriu al text que es comenta). Cassandra també vaticina llavors la desfeta de Troia, però, com sempre, ningú no la creu. Aquella mateixa nit Troia caurà.

88. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes
La redacció següent és únicament un model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

A partir d'un possible nucli iber, l'assentament de la Tàrraco romana va ser establert, segons la tradició, l'any 217 aC per Publi Corneli Escipió Africà —per això diu Plini que Tàrraco és *Scipionum opus*— i va esdevenir la base principal de les campanyes militars romanes a la Segona Guerra Púnica (218-201 aC). Acabada aquesta guerra, a partir del campament romà que estava ubicat a la part alta del turó, es va construir una ciutat, i s'hi van fer les primeres grans obres públiques, especialment les muralles.

Al segle I aC la ciutat aconseguí la categoria de colònia i, poc després, prengué el nom de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*; també es va convertir en capital de la província de la *Hispania Citerior* i, més tard, de la *Tarraconensis* (ca. 27 aC). August s'hi va instal·lar durant tres anys (27-24 aC), mentre dirigia les guerres càntabres, i Tàrraco esdevingué durant aquell temps la capital de l'Imperi romà. A partir d'aquell moment s'inicià un programa destinat a dotar la capital de la província del nivell urbanístic i monumental adient, que va començar amb la transformació de la Via Hercúlia en Via Augusta i va culminar amb la construcció, fora de les muralles, de l'amfiteatre al segle II dC.

El difícil relleu geogràfic de la zona va provocar que la ciutat s'apartés de l'estructura urbanística típica de les ciutats romanes, ja que es va esglaonar en una sèrie de grans terrasses: el circ ocupava tota una terrassa dins la ciutat dividint-la per la meitat; a la terrassa superior es va edificar un temple dedicat a August (es troba sota la catedral actual), la plaça de representació i el fòrum provincial; a les terrasses inferiors hi havia la zona residencial, les termes i el fòrum de la colònia. Fora de la muralla hi havia el teatre, l'amfiteatre, el port i tres aqüeductes que proveïen d'aigua la ciutat (dels quals resta en peu l'aqüeducte de les Ferreres).

89. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes
Les respostes correctes són les següents:
1. b) Tit Livi; 2. d) Ovidi; 3. c) Plaute; 4. d) Horaci.

90. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El missatger alat és Mercuri (primer personatge), que, en la seva funció de missatger dels déus, ha estat enviat per Júpiter a Eneas (segon personatge), l'heroi troià, perquè aquest encara roman a Cartago atret sentimentalment per la reina Dido (tercer personatge) i, així, està ajornant el compliment del seu destí.

Allò que el destí ha reservat a Eneas és la fundació d'un nou reialme, que arribarà a dominar tot el món. Eneas, com a heroi pietós envers els déus, prendrà la decisió de deixar Cartago obeint el destí i d'abandonar Dido, que, en el seu desesper d'amant rebutjada, se suicidarà, no sense haver maleït abans Eneas i la seva descendència (maledicció que s'interpretava com a origen de les guerres púniques, entre romans i cartaginesos, segles després).

Virgili va ser cridat al cercle literari de Mecenas, amic i conseller d'August, del qual també formaven part els poetes Horaci i Properci. Mecenas volia aconseguir, amb favors i bon tracte, que els escriptors del seu cercle fossin propagandistes de la política i la persona d'August, però sense forçar-los-hi.

Amb el seu poema èpic Virgili posa en relació la grandesa de Roma i d'August amb un pretès passat mític: fa del protagonista del seu poema èpic, Eneas, fill de Venus, l'avantpassat llegendari de la família d'August, de manera que li dóna una ascendència divina. A més, a l'obra hi ha algunes referències a August, a través de diverses profecies, com a futur sobirà universal.

91. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Les dues ciutats van ser capitals provincials: Tàrraco, de tota la Hispània Citerior; Emèrita Augusta, en el segle I aC, de la Lusitània. El fet de ser totes dues capitals provincials explica alguna coincidència urbanística, com ara el fet de tenir dos fòrums, un per a les activitats provincials i un altre per a les de la colònia; a més, totes dues ciutats estaven ben comunicades: Tàrraco, per la Via Augusta; Emèrita, per l'encreuament de dues vies (de nord a sud era la Via de la Plata). D'altra banda, també es conserven en ambdues ciutats restes dels aqüeductes que les proveïen d'aigua (en bon estat de conservació, el de Les Ferreres a Tàrraco, i el de Los milagros a Emèrita).

Diferent era, però, la seva situació geogràfica: Tàrraco es troba a la vora del mar i s'alça en terrasses sobre un petit turó; Emèrita és a l'interior i s'alça en terreny més pla. Malgrat que totes dues són a la vora d'un riu, el d'Emèrita (Guadiana) té un cabal més regular i abundant i, potser per això, es conserven encara bones restes d'un gran pont sobre el riu.

L'alt grau de monumentalització de les dues ciutats també les fa comparables; podem veure que totes dues posseïen un circ, un amfiteatre i un teatre, la situació i la conservació dels quals, però, és diferent en cada ciutat: el circ de Tàrraco es troba a l'interior de les muralles, fent de separació física entre la part baixa de la ciutat i la terrassa superior, on estaven el fòrum provincial i el recinte de culte (a Emèrita Augusta el circ es troba fora de les muralles); l'amfiteatre es troba fora de les muralles, al costat del mar. En canvi, a Emèrita Augusta, tant el teatre com l'amfiteatre es troben al mateix turó, dins del traçat de les muralles.

92. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) F; *b)* V; *c)* V; *d)* F.

93. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

En aquest text de *Miles gloriosus* Palestrió ha fet un forat a la paret mitgera entre la casa del soldat i la d'un veí, on s'hostatja el jove enamorat de Filocomàsia, perquè els amants es puguin trobar. Esceledre, l'esclau del soldat que té l'encàrrec de vigilar la noia, ha sorprès els amants besant-se a la casa del veí, de manera que Palestrió, per a engañar-lo, té la idea de fer passar la noia per una pretesa germana bessona, i per això ella fa veure que no coneix els esclaus i no respon quan la criden.

Les comèdies *palliatae* reben el seu nom del *pallium* o mantell dels grecs, ja que eren comèdies romanes que conservaven l'ambientació grega dels seus models, les obres de la Comèdia Nova àtica: l'acció se situava a Grècia i els seus personatges eren grecs. Els autors romans de *palliatae*, com Plaute o Terenci, creaven les seves comèdies a partir d'una obra grega concreta (*imitatio*), però hi barrejaven escenes preses d'altres obres del mateix gènere (*contaminatio*). Les *palliatae* comencen amb un pròleg, on s'explica l'argument de l'obra, i són dividides en cinc actes, en els quals es barregen les escenes parlades, recitades i cantades. L'obra solia acabar amb l'epíleg i el *plaudite* dirigit al públic.

Els personatges de les *palliatae* són estereotipats (*senex*, *adulescens*, *uirgo*, *leno*, *parasitus*, etc.), i el protagonista és un esclau (*seruus*) que complica constantment la trama amotllant-se a les circumstàncies per aconseguir els seus objectius. Els arguments també són molt semblants: els embolics amorosos de dos joves, ajudats i encoberts per l'esclau protagonista, que s'enfronta amb astúcia al seu amo. L'objectiu de les *palliatae*, per tant, era el d'entretenir i divertir, utilitzant també una gran varietat de recursos lingüístics.

De Plaute conservem més de vint obres, com ara La comèdia del fantasma, La comèdia de l'olla, La comèdia del cistellet, Amfitrió, Els captius, L'ànima en pena, El persa, etc.

94. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

Tant els nuclis de població indígena com els dels grecs eren situats sobre uns promontoris que s'aixecaven enmig d'una zona de maresmes i entre dos cursos fluvials. Al segle VI aC uns comerciants grecs de Focea, procedents de *Massalia* (Marsella), es van establir en un d'aquests promontoris davant la costa (que anomenem Palaiàpolis), abans ocupat per indígenes que ja havien mantingut relacions comercials amb fenicis, etruscs i grecs. Més tard els grecs s'instal·laren a terra ferma i fundaren un nucli urbà més gran (Neàpolis), que permetia garantir el control de les activitats portuàries. També s'hi van instal·lar membres de la tribu dels indigets.

La situació estratègica de l'emplaçament vora els Pirineus, l'existència del port i la crida dels grecs van fer que els romans, comandats per Gneu Corneli Escipió, hi desembarquessin l'any 218 aC, amb motiu de la Segona Guerra Púnica, per a tallar la rereguarda de l'exèrcit d'Anníbal. Hi van construir un campament militar, que més tard, a l'inici del segle I aC, es va transformar en ciutat.

La ciutat romana té planta rectangular i traçat hipodàmic, i està envoltada de muralles: les cases s'estructuren al voltant del *cardo* i del *decumanus*, i a la seva intersecció trobem un fòrum porticat amb diversos temples; prop del fòrum s'han excavat unes termes. La muralla, que inicialment envoltava per separat el nucli grec i el romà, va ser enderrocada parcialment, durant el principat d'August, per poder unir els dos nuclis en una sola ciutat. Fora de la muralla s'han conservat restes d'un amfiteatre i d'una palestra.

95. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

a) Emporiae
b) Ilerda
c) Emerita Augusta
d) Barcino

96. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són les següents:

1. b) Eneas
2. b) Mercuri
3. c) Dido
4. d) Anquises

97. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

En aquest passatge del llibre IX de l'Eneida, Nis i Eurial, dos amics troians que han obtingut el permís d'Ascani per anar a buscar Eneas a Pal·lanteu, fan un gran carnatge entre els enemics rútuls aprofitant la nit i que els han trobat beguts. Però, quan fugen en sentir que arriben genets, Eurial, traït per la resplendor d'un casc que ha pres a l'enemic, és capturat per guerrers llatins, comandats per Volcent, que portava notícies a Turn. Quan Nis, amagat al bosc, mata dos d'aquests guerrers, Volcent es disposa a venjar-se clavant la seva espasa a Eurial; aleshores Nis intenta salvar el seu amic sortint i fent-se responsable de tot, però debades; llavors Nis, trastornat, es llença sobre Volcent i li clava l'espasa, però ell mateix és cosit a trets i cau sense vida sobre el cos del seu amic.

Virgili va ser cridat al cercle literari de Mecenas, amic i conseller d'August, del qual també formaven part els poetes Horaci i Properci. Mecenas volia aconseguir, amb favors i bon tracte, que els escriptors del seu cercle fossin propagandistes de la política i la persona d'August, però sense forçar-los-hi.

Amb el seu poema èpic, l'Eneida, Virgili posa en relació la grandesa de Roma i d'August amb un pretès passat mític: fa del protagonista del seu poema èpic, Eneas, fill de Venus, l'avantpassat llegendari de la família d'August, de manera que li dóna una ascendència divina. A més, a l'obra hi ha algunes referències a August, a través de diverses profecies, com a futur sobirà universal.

98. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici d'exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït per l'estudiant.

El nom de la Mèrida romana era *Augusta Emerita* i fou fundada vers l'any 23 aC per Publi Carisi, llegat d'August, com a colònia per a assentar-hi els soldats llicenciats de les guerres càntabres. La seva ubicació responia a motius estratègics, econòmics i administratius, ja que serviria per a romanitzar el sudoest peninsular: s'erigí en un gual del riu Guadiana (i prop de la confluència d'altres dos rius), fou un nus de comunicacions important en l'occident peninsular (s'hi creuaven dues vies: una de nord a sud –la Via de la plata–, i una altra d'est a oest) i l'any 15 aC esdevingué la capital de la nova província de Lusitània.

Arran d'aquest nou estatus jurídic es va anar enriquint econòmicament, urbanística i monumental, procés que es va veure accelerat a començament del segle II dC per la influència dels emperadors hispans Trajà i Hadrià. L'any 305 dC, amb les reformes administratives de l'emperador Dioclecià, es convertí en metròpolis (*de facto*, capital d'Hispània) i en una de les ciutats més importants del món romà (s'hi va afincar gent procedent de tot l'imperi).

Entre les construccions públiques conservades trobem un fòrum provincial porticat (amb una porta d'accés coneguda com a Arc de Trajà) i un fòrum municipal (amb un temple de Diana –en realitat, dedicat al culte imperial–), un teatre i un amfiteatre ubicats en un mateix turó, un circ, un gran pont sobre el riu Guadiana, aqüeductes (com el de Los milagros), embassaments (com el de Prosèrpina –però sembla que potser són d'època posterior–) i restes de la muralla.

99. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són: **1c; 2a; 3b; 4d.**

100. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

"El títol *Ab urbe condita* significa 'Des del moment de la fundació de la ciutat' i es refereix al punt de partida de l'obra de Livi, que pretenia relatar tots els fets de la història de la ciutat des de l'època mítica prefundacional fins al principat d'August. Livi va començar a escriure l'obra en el moment que Octavià fou proclamat emperador amb poders únics, just després de la victòria d'Acci sobre les tropes d'Antoni i Cleòpatra; amb aquest fet es tancava el període republicà i s'entrava en l'imperi.

En el prefaci de l'obra l'autor explicita els seus objectius: a) recordar els fets del principal poble del món, b) descriure els homes i la forma de vida que havien conduït Roma a la grandesa i després a la posterior decadència moral i c) ajudar August en la seva acció regeneradora moral de la societat. Livi pretén un doble objectiu, didàctic i ètic. La història ha de relatar els fets de la forma més objectiva possible i ha d'oferir models de comportament positius i negatius a les generacions futures.

Virgili va començar a redactar la seva *Eneida* al voltant de l'any 29 aC. El poema de Virgili no presenta pràcticament coincidències argumentals amb l'obra de Tit Livi, si exceptuem els dos primers capítols del llibre primer en què Livi explica breument la fugida de Troia d'Eneas i la seva arribada al Laci, el seu prometatge amb Lavínia i la lluita contra Turn i els rútuls."

101. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

5. Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "Els mots estan relacionats amb el circ, un edifici de planta rectangular allargada amb els costats curts arrodonits. Les seves dues parts principals són la càvea o graderia, i l'arena, espai central on es desenvolupa l'espectacle. Al mig de l'arena, dividint-la longitudinalment en dues parts iguals, trobem la *spina* (un terraplè allargat damunt del qual hi solien haver elements decoratius), a cada extrem de la qual hi havia una *meta* (punt arrodonit on els carros donaven la volta). Davant d'una de les metes hi havia les *carceres* (cotxeres on els cavalls i els carros esperaven el moment de posar-se en posició per arrencar la cursa). L'espectacle que s'hi desenvolupava eren les curses de carros. Cada un dels carros que competien defensava un bàndol, que es distingia per un color determinat. L'auriga sortia vestit amb el color corresponent al seu bàndol patrocinador, amb un casc que li cenyia el cap, un fuet i amb les regnes lligades al voltant del cos. La cursa començava quan el magistrat que presidia l'espectacle deixava anar un mocador a terra. L'auriga havia de mostrar prou destresa per avançar la resta i no provocar cap caiguda que sovint era mortal. A la península Ibèrica es conserven restes de circs a Tarragona, a Mèrida i a Toledo".

102. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són:

1c; 2b; 3a; 4c.

103. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "Tit Macci Plaute va néixer a Sàrsina a mitjan s. III aC. Es va desplaçar a Roma, on es va dedicar a l'activitat teatral, tot formant part d'una companyia d'actors. Va gastar els diners que va guanyar en activitats comercials que el van arruïnar, per la qual cosa va haver de fer girar la roda d'un molí fins a pagar els deutes. Després es va dedicar a escriure i representar les seves pròpies obres amb gran èxit. Va morir a Roma l'any 184 aC. És autor de *fabulae palliatae*, és a dir comèdies imitades d'un original grec, a l'argument del qual sovint s'afegeixen escenes manllevades d'altres obres, en un procés conegut amb el nom de *contaminatio*; comèdies l'acció de les quals succeeix a Grècia i que són protagonitzades per personatges grecs, vestits amb *pallium*. L'objectiu de Plaute és simplement divertir el públic a través d'arguments sempre similars i de les facècies d'un conjunt de personatges fixos i estereotipats, entre els quals destaca el *seruus* o esclau embolicaire, que n'és el protagonista principal. Les obres plautines combinen les escenes parlades, declamades i cantades, i presenten una gran riquesa estilística i un ús riquíssim dels elements lingüístics.
>
> L'estudiant haurà de citar, si més no, quatre títols dels vint-i-un que s'atribueixen a l'autor, per exemple: 'La comèdia de l'olla' (*Aulularia*), 'El soldat fanfarró' (*Miles Gloriosus*), 'El corc' (*Curculio*), 'Amfitrió' (*Amphitruo*)."

104. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exposició d'un tema de literatura o de civilització romanes

El redactat següent és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "*Iltirta*, nom del nucli ibèric que ocupava probablement una zona propera al que seria la *Ilerda* romana, era la capital de la tribu dels ilergetes. Tot i que existeixen restes romanes de finals del s. II aC, la ciutat romana va ser fundada segurament a començaments del s. I aC. Estava situada en un turó (l'actual Turó de la Seu Vella) des d'on es dominava tot el pla del Segrià; era també una cruïlla important de comunicacions, ja que era el pas més còmode per accedir a l'interior de la Península Ibèrica des de la costa catalana, ja fos des de Tàrraco ja fos des de Bàrcino; igualment comptava amb una via de comunicació fluvial important, el riu *Sicoris*. En època de l'emperador August fou declarada *municipium*. La ciutat d'unes 23 hectàrees, comptava amb unes muralles; la seva orografia l'allunya del traçat canònic d'una ciutat romana de nova planta; fins ara es conserven restes d'un complex termal, d'algunes *domus* i d'algun tram d'un dels carrers principals (*cardo*) i es té notícia certa de l'existència d'un pont sobre el Segre.
> La ciutat va ser l'escenari d'una de les batalles més importants de la lluita civil esdevinguda l'any 49 aC entre els exèrcits romans comandats per Pompeu i Cèsar".

105. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Exercici de llengua, literatura o civilització romanes

Les respostes correctes són:

1 c; 2 d, 3 d, 4 a

106. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes

El redactat següent és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "La poesia lírica, que a Grècia era pensada per ser cantada amb l'acompanyament musical de la lira, a Roma perd aquest caràcter, tot conservant el seu objectiu principal: tractar temes de to més aviat intimista, afectiu i celebratiu (himnes; cançons de simposi; cants a l'amistat, a l'amor, etc.); els lírics llatins –i sobretot Horaci- van adaptar a la llengua llatina la versificació pròpia dels lírics grecs, sobretot la de Safo, Alceu i Anacreont, com ara les estrofes sàfica i alcaïca.
> La lírica horaciana està representada bàsicament per les *Odes*. Són quatre llibres de poemes que es poden agrupar temàticament en dos grans blocs: uns, sovint curts, en què el poeta canta temes de l'esfera privada com ara l'amistat, l'amor i aspectes de la vida quotidiana; uns altres, sovint llargs, anomenats "odes cíviques o patriòtiques", en què lloa August tot legitimant la pau i les virtuts de la nova època que comença sota el seu guiatge. Els *Epodes*, poemes a mig camí entre la poesia satírica i la poesia lírica, són majoritàriament de contingut irònic i injuriós a través dels quals el poeta critica els vicis de la seva època. Finalment, el *Cant Secular* és un himne en honor dels déus per celebrar els jocs seculars que tenien lloc cada deu anys.
>
> Entre els temes i/o tòpics tractats per l'autor es poden destacar entre altres l'estudiant n'haurà d'esmentar dos: el tema del *carpe diem* o la necessitat de viure i aprofitar el moment present; el tema de l'*aurea mediocritas* o la conveniència d'optar sempre pel terme mig; el tema del *beatus ille* o l'elogi de la vida al camp; l'aspiració de viure una vida senzilla i els seus avantatges; el tema de la immortalitat del poeta i de la seva obra; el tema de la inexorabilitat de la mort; el tema del patriotisme enfront de les adversitats externes, etc."

107. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes.

El redactat següent és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "La planta correspon a la ciutat d'Empúries. Els primers grecs hi van arribar en el s. VI aC, establint un mercat (*empòrion*) en un illot (Palaiàpolis) davant de la costa i en la desembocadura del riu Fluvià; poc temps després van traslladar-se a terra ferma i hi fundaren un nucli més gran (Neàpolis) amb finalitats comercials. La situació estratègica del lloc va fer que els romans hi desembarquessin l'any 218 aC amb motiu de la Segona Guerra Púnica. En el s. II aC establiren un campament a la part alta del turó, des d'on podien vigilar el territori de terra endins i dominar la badia. A començament del s. I aC, es va fundar una ciutat de nova planta i a mitjan s. I aC Juli Cèsar hi va assentar un grup de legionaris veterans del seu exèrcit. En època d'August la ciutat va esdevenir un *municipium*.
> La ciutat romana té planta rectangular i traçat hipodàmic regular, ocupa una vintena d'hectàrees i està envoltada de muralles. Les illes de cases s'estructuren al voltant del cardo i del decumanus, en la intersecció dels quals sorgeix un fòrum amb un ambulacre porticat i diferents templets, entre els quals un Capitoli; prop del fòrum s'han excavat unes termes públiques, espai d'higiene, esport i trobada. En època d'August la muralla, que, en un principi, rodejava tot el nucli romà, fou desmuntada en la seva part oriental, per tal de facilitar la unió dels nuclis romà i grec, que fins aleshores havien mantingut la seva independència, la qual cosa va permetre l'ampliació d'algunes cases. Fora muralles s'han conservat restes d'un amfiteatre, on tenien lloc les lluites de gladiadors i de feres, i d'una palestra, on es practicava l'esport, així com dues cases de personatges benestants".

108. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici de llengua, literatura o civilització romanes (2 punts)

Les respostes correctes són

1. **c**, 2. **a ,** 3. **d ,** 4. **d**

109. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes (2 punts)

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "La *domus* romana s'estructura al voltant de dos patis interiors, per on entra la claror exterior: *l'atrium* (núm. 5) i el *peristylum* (núm. 9), al voltant dels quals es distribueixen les estances principals. L'atri, part eminentment pública de la casa, es trobava després de franquejar la porta o *ostium* (núm. 1) i un passadís estret o *fauces* (núm. 2); era un espai quadrat, amb una obertura a cel obert o *compluuium* (núm. 6) per on queia l'aigua de la pluja en una bassa o *impluuium* (núm. 4) que comunicava amb una cisterna subterrània. A l'atri, sovint hi havia alguna *taberna* (núm. 3), espai que s'obria a l'exterior mitjançant una porta independent i que funcionava com a botiga de lloguer o espai on el propietari de la casa venia els productes de les seves terres. El peristil, part privada de la casa, era un espai a cel obert, molt sovint porticat; al seu voltant hi havia els dormitoris o *cubicula* (núm. 10), sales d'estar -com ara les *exedrae* i els *oeci* (núm. 11)-, l'àrea termal i les latrines. Una de les sales més importants de la casa era el menjador o *triclinium* (núm. 8) on els romans menjaven estirats sobre uns llits inclinats. Com a espai de transició entre l'atri i el peristil hi havia el *tablinum* (núm. 7), una habitació generalment amb accés des dels dos espais, tancats per cortines**.**"

110. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes (2 punts)

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "Terenci va morir l'any 159 aC, probablement durant un viatge a Grècia, i podria haver nascut entre el 194 aC i el 184 aC, segurament a Cartago, d'on hauria estat portat a Roma com a esclau del senador Terenci Lucà, de qui va prendre el nom, en ser alliberat. Va pertànyer al cercle d'intel·lectuals que es movia al voltant de Publi Corneli Escipió Emilià. Aquest cercle admirava la cultura grega i acceptava la seva influència benèfica en la cultura romana.
> Terenci va conrear el gènere de la *fabula palliata* o comèdia feta a imitació de la comèdia nova grega –amb escenaris, vestuari i personatges grecs i amb alternança irregular de parts cantades i parts recitades. En comparació amb Plaute el seu objectiu principal no és fer riure al públic, sinó fer-lo reflexionar sobre les qüestions que preocupaven la societat romana i, així, construir una ètica de comportament; en conseqüència, un dels seus arguments principals és l'educació dels jove**s**, tema que aprofita per reflectir les idees del cercle dels Escipions sobre l'amistat, l'amor, el sentit de la justícia, etc., idees que es resumeixen en el concepte d'*humanitas*. A diferència de Plaute, el ritme de l'acció de les seves comèdies és molt més pausat; elimina gairebé les parts cantades i substitueix el protagonisme de l'esclau embolicaire, pel dels joves. Per contra, les seves obres no tenen la força còmica de les de Plaute i, per tant, no va tenir el mateix èxit de públic. Va escriure sis comèdies: *La noia d'Andros* (o *Andria*), *La sogra* (o *Hecyra*), *L'Heautontimorúmenos* (o *Heautontimoroumenos*), *L'eunuc* (o *Eunuchus*), *Formió* (o *Phormio*) i *Els germans* (o *Adelphoe*)."

111. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici de llengua, literatura o civilització romanes (2 punts)

Les respostes correctes són

1. **c**, 2. **b ,** 3. **a ,** 4. **a**

112. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes (2 punts)

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> Filocomàsia és la jove esclava cortesana (de fet, però, lliure de naixença) enamorada de Plèusicles. Mentre ell és fora, el soldat la rapta i se l'endu a Efes. És una noia llesta i astuta que participa activament en la mentida ordida per Palestrió per enganyar Esceledre, el seu guardià. Quan Plèusicles arriba a Efes amb la voluntat d'endur-se-la i s'hostatja a casa del veí del soldat, els dos amants es veuen en secret aprofitant un forat que ha obert Palestrió a la paret mitjanera. Esceledre els descobreix i Palestrió s'inventa un pla per fer creure a l'esclau que no es tracta de la mateixa noia, sinó que existeixen dues germanes bessones.
>
> Acrotelèucia és una altra noia jove i bella, cortesana d'un vell que és veí del soldat. És llesta i està disposada a complaure en tot el seu client. Així amb el seu consentiment, es fa passar per la seva esposa i fingeix voler-se'n divorciar, perquè està enamorada del soldat i vol fugir amb ell: és la manera d'aconseguir que aquest alliberi Filocomàsia.
>
> Milfidipa és una serventa d'Acrotelèucia, més gran que ella, que l'ajuda a perpetrar el pla ordit per Palestrió. Serà l'encarregada de portar-li l'anell d'Acrotelèucia, perquè aquest li doni al soldat com a senyal del seu enamorament i com a compromís de la voluntat que té d'abandonar el seu fals marit.

113. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes (2 punts)

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> Tarragona conserva diverses restes romanes ubicades fora del recinte emmurallat. L'amfiteatre, edifici de forma oval amb graderies al voltant d'un espai anomenat 'arena', on es desenvolupaven les lluites de gladiadors, les lluites entre feres i les lluites entre homes i feres. El teatre, edifici de forma semicircular amb graderies construïdes al voltant d'un espai anomenat *orchestra* i amb un escenari fix, on es representaven diversos gèneres teatrals com ara les comèdies i les tragèdies. La necròpolis que és l'àrea funerària tardoromana més important d'occident, així com el monument funerari anomenat "Torre dels Escipions", sobre la via Augusta. L'aqüeducte anomenat de Les Ferreres o Pont del Diable, que duia aigua des del riu Francolí fins la part alta de Tàrraco. L'arc de Berà, arc triomfal situat sobre el traçat de la via Augusta, que fou construït probablement per marcar els límits territorials de Tàrraco. La pedrera del Mèdol, un dels llocs d'on s'extreia la pedra per construir els edificis més importants de la ciutat. Les vil·les suburbanes d'Els Munts –un gran complex agrícola amb una part privada molt luxosa de la qual es conserven restes de termes, paviments amb mosaic, revestiments de marbre, etc.- i la vil·la de Centcelles, sobre la qual fou construït el mausoleu d'un personatge molt important. La ciutat també conserva restes del primer port del s. II aC.

114. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici de llengua, literatura o civilització romanes (2 punts)

1. La inexorabilitat de la mort (o un concepte similar); 2. L'elogi de la vida senzilla (o un concepte similar): 3. La immortalitat del poeta i de la seva obra (o un concepte similar); 4. La necessitat d'aprofitar el moment present (o un concepte similar).

115. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes (2 punts)

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> Publi Virgili Maró va néixer prop de Màntua el 70 aC; va estudiar a Roma i a Nàpols; l'any 42 aC va ser desposseït de l'heretat paterna, quan hi va haver la distribució de terres als veterans que havien lluitat a la batalla de Filipos en el bàndol d'Octavi i Marc Antoni contra els assassins de Cèsar; va entrar a formar part del cercle literari de Mecenes, a l'ombra de l'emperador August. Al final de la seva vida va emprendre un viatge a Grècia on va emmalaltir fins a morir a Bríndisi en el viatge de retorn a Itàlia. L'obra a què es refereix el text és *L'Eneida*, el poema èpic que conta la història d'Eneas des de la seva fugida de Troia, quan és assaltada pels grecs, fins la seva arribada a Itàlia per fundar la ciutat d'on sorgirà la nissaga dels romans. A més d'Eneas, l'obra té dos altres protagonistes importants: Dido, reina de Cartago que és abandonada per Eneas per ordre dels déus, i Turn, cap dels rútuls, contra qui lluita l'heroi per l'amor de Lavínia. August, en impedir que els amics de Virgili destruïssin l'obra inacabada, va evitar que Troia –que ja havia cremat una primera vegada amb l'entrada dels grecs–, tornés a cremar de forma metafòrica, en la mesura que destruint l'obra, es destruïa també el relat de la desfeta de la ciutat. Amb la frase "he cantat pasturatges, conreus i cabdills", l'epitafi es refereix a les tres obres que va escriure Virgili: els "pasturatges" són *Les Bucòliques*; els "conreus", *Les Geòrgiques*, i els "cabdills", *L'Eneida.*

116. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exposició d'un tema de literatura o civilització romanes (2 punts).

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> A les termes romanes hi havia el següents àmbits caldejats: el *tepidarium*, el *caldarium* i el *laconicum* o la *sudatio*. El tepidari era una sala temperada on no solia haver-hi aigua, amb uns bancs on s'asseien els banyistes mentre s'acostumaven al canvi de temperatura entre el frigidari i el caldari. El caldari era la sala per prendre el bany calent; hi havia banyeres d'aigua calenta, que formaven uns graons on reposaven els banyistes, i també una pica amb aigua freda per tal que els usuaris poguessin remullar-se. Finalment hi havia dos tipus de sauna: la *sudatio* o sauna humida i el lacònic o sauna seca, sala semicircular proveïda d'una obertura al sostre que permetia alliberar temperatura en cas de massa escalfor. La calefacció de totes aquestes sales s'aconseguia mitjançant la circulació de l'aire calent generat per un forn de llenya subterrani. L'aire circulava a través de l'*hipocaustum* –un espai buit existent entre el paviment per on circulaven els usuaris i el terra de l'edifici- i de 'espai intermedi d'un sistema de doble paret; en el cas del lacònic la paret estava proveïda d'uns petits forats per on sortia directament vapor d'aigua. Les termes eren un lloc d'esbargiment amb una funció triple: mantenir la higiene personal, exercitar el cos amb l'exercici físic i fomentar la vida social dels ciutadans. A Catalunya s'han trobat restes de termes públiques a Lleida, a Barcelona, a Badalona, a Sant Boi del Llobregat, a Empúries, a Caldes de Montbui, a Caldes de Malavella, etc."

117. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3 (2 punts)

1b – 2d – 3a – 4b

118. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "*L'Art d'estimar* és un poema que tracta de l'art d'enamorar, l'objectiu del qual és introduir lectors i lectores en les tècniques de la seducció mútua. S'estructura en tres llibres, d'acord amb el destinatari a qui va adreçat i l'objectiu que pretén: el primer va dirigit als homes i els explica les tècniques per seduir les dones; el segon, adreçat també als homes, tracta de com conservar l'amor de la noia, una vegada ha estat seduïda; el tercer, en canvi, s'adreça a les noies i els explica alhora les tècniques de seducció femenina i com mantenir l'amor dels homes.
> El poema d'Ovidi es considera un poema a cavall entre el gènere elegíac i el gènere didàctic. Així, per una banda, s'insereix plenament en el primer gènere, ja que formalment està escrit en dístics elegíacs i argumentalment tracta el tema de l'amor. Per una altra, es considera un poema didàctic perquè l'autor es proposa ensinistrar el lector o lectora en una matèria determinada. Ovidi va escriure altres poemes específicament elegíacs com ara *Les Heroides, Les tristes* o *Les pòntiques* i també poemes amb un marcat to didàctic com ara *Els remeis a l'amor, Cosmètics per a la cara,* els *Fastos* i *Les Metamorfosis*, escrit en hexàmetres.
> L'examinand haurà d'haver esmentat algun dels episodis mitològics relatats per Ovidi al llarg de la seva obra (p.e., *Dèdal i Ícar*, *Els amors de Pasífae i el toro, Ulisses i Calipso*, etc.)".

119. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "La ciutat de Mèrida fou fundada per l'emperador August l'any 25 aC, com un punt neuràlgic de comunicació; això és, exercia un millor control de la via que unia les terres del sud peninsular amb sortida al mar amb les zones del nord i el nord-oest i facilitava l'accés ràpid al Guadalquivir i, per tant, a la Mediterrània. Fou anomenada *Colonia Augusta Emerita* i va arribar a ser capital de la província de Lusitània. Va tenir l'estatut de colònia amb un clar primer component militar (el seu poblament inicial foren soldats veterans) i un caràcter propagandístic sobre el territori. La ciutat, que ocupava una extensió d'unes 80 hectàrees, s'estructura dins d'un perímetre emmurallat amb torres semicirculars situades a intervals regulars; té quatre portes principals als extrems del *cardo maximus* i del *decumanus maximus*; els carrers presenten una quadrícula ortogonal –com tota ciutat de nova planta- sota la qual es va construir el clavegueram; comptava amb dos fòrums (el provincial i el municipal). En el fòrum provincial hi havia un temple dedicat al culte imperial (conegut popularment com a "Temple de Diana"). També va comptar amb els tres edificis d'espectacles propis d'una gran capital –el teatre i l'amfiteatre, construïts intramurs aprofitant els talussos del terreny per ubicar-hi les graderies- i el circ –situat fora muralles, a causa de la seva magnitud. Per assegurar el subministrament d'aigua a la ciutat es van construir tres aqüeductes i un embassament als encontorns.
> Dins el clos emmurallat Mèrida conserva restes del teatre, de l'amfiteatre i d'un temple, de diverses cases senyorials, d'un arc d'accés al fòrum provincial (conegut popularment com a "Arc de Trajà") i de les muralles; fora hi ha restes del circ, dels tres aqüeductes, de necròpolis i del pont sobre el riu Guadiana".

120. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3 (2 punts)

1c – 2b – 3a – 4d

121. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

"Ciceró va néixer a Arpínum (106 aC) en una família de l'orde eqüestre que el va enviar a estudiar a Roma; va viatjar a Grècia i a l'Àsia Menor per perfeccionar els seus estudis; en tornar a Roma, va accedir a la carrera política com a *homo nouus*, és a dir sense tenir avantpassats magistrats; després d'ocupar totes les magistratures prèvies, va ser escollit cònsol per a l'any 63, moment en què va actuar contra el partit dels «populars» i va descobrir la conjuració de Catilina; per la seva precipitació a executar alguns dels conjurats fou desterrat l'any 58 aC; gràcies a l'acció de Pompeu va poder tornar (59 aC). Després de l'assassinat de Cèsar (44 aC) va tornar a l'activitat política atacant Marc Antoni i fou portaveu del senat fins a la constitució del primer triumvirat, moment en què fou assassinat per ordre d'Antoni (43 aC).

El seu ideari polític es va centrar a promoure la *concordia ordinum*, el «consens de les classes», és a dir la unió d'interessos entre la noblesa, els cavallers i la plebs per tal d'evitar la destrucció del bé comú, la república. Així va esdevenir un defensor de l'antiga legalitat republicana.

Va ser escriptor de tractats politicofilosòfics, de tractats de retòrica, i d'epistolografia. Tanmateix, al que es dedicà de forma més continuada fou a l'oratòria: se'n conserven més d'una cinquantena de discursos. Va conrear un estil oratori propi que, arrencant del corrent «asiànic» va evolucionar al llarg dels anys cap als postulats del corrent «aticista» que es caracteritza per la puresa de la llengua, pel rebuig de l'artificiositat, per la manca d'afectació i per la coherència i la lògica expositiva.

Els seus discursos més coneguts entre altres són *Les Catilinàries*, contra L. Sergi Catilina, que va intentar un cop d'estat contra la república; *Les Filípiques*, contra M. Antoni i la *Defensa del poeta Àrquias*, que es considera un dels manifestos de l'esperit de l'humanisme.

122. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Les necròpolis eren els cementiris de la ciutat i es construïen a banda i banda de les vies que hi donaven accés.
> Les vil·les eren les cases de camp o masos, construïdes en el territori proper a les ciutats vora les vies principals, en llocs fèrtils i de clima benigne. Normalment es tractava d'un únic conjunt constructiu dividit en dues parts diferenciades: la *uilla rustica*, part que reunia els edificis necessaris per a l'explotació agrícola de la finca i la *uilla urbana*, o vivenda senyorial de l'amo de la finca.
> Els aqüeductes eren un dels sistemes romans per dur aigua a les ciutats des de les deus properes. El canal per on circulava l'aigua consistia en una galeria excavada a la roca o enlairada per arcs, el fons de la qual estava arrebossat amb morter impermeabilitzant, amb una coberta protectora en la qual, de forma intermitent, hi havia uns registres per facilitar-ne el manteniment.
> Les vies eren el sistema més eficient del mon romà per traslladar persones i coses. Per tal de construir-les primer se'n traçava el recorregut i s'excavaven dos petits canals que es recobrien amb dues fileres de pedres que n'establien l'amplada; a continuació, s'excavava el canal central i s'omplia de pedres mitjanes sense morter (*statumen*); aquest conglomerat es cobria amb una capa espessa de sorra o grava barrejada amb morter (*rudus*); finalment es revestia tot plegat amb un recobriment de pedres triturades (*nucleus*) o amb grans llosses de pedra (*stratum*).
>
> La principal via de la travessava Catalunya era la Via Augusta. A Catalunya es conserven restes de via romana a Capsacosta (entre La Garrotxa i el Ripollès); restes d'aqüeductes a Tarragona, Barcelona i Sant Jaume dels Domenys i restes del pont de Martorell. A més la Península Ibèrica compta amb restes importants d'aqüeductes a Mèrida i Segòvia i de ponts a Salamanca i Alcàntara.

123. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3 (2 punts)

j – d – o – f – n – m – g –

124. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3 (2 punts)

1. La mort de Laocoont.
2. La fugida de Eneas de Troia.
3. La mort de Dido.
4. L'episodi de Nís i Eurial.

125. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model, que evidentment no ha de ser replicat per l'estudiantat.

> "Livi va viure probablement entre el 59 aC i el 17 dC; va néixer a *Patavium* (Pàdua) i procedia d'una família acomodada de l'elit municipal; no va anar a Roma fins a l'edat adulta i allí es va guanyar l'amistat de l'emperador August; a diferència de la majoria d'historiadors romans, no va dedicar-se a la política. Malgrat la seva familiaritat amb August no va entrar mai a formar part dels cercles literaris de l'època. Les seves idees eren clarament republicanes, per tant, oposades a les d'August; en canvi, fou un gran defensor de les reformes que va emprendre l'emperador pel que fa a la regeneració moral de la societat.
> La seva única obra, que pertany al gènere de la historiografia, es titula *Ab urbe condita* i té com a objectiu relatar tots els fets de la història de la ciutat i de l'imperi naixent des de l'època mítica fundacional fins a l'època contemporània de l'autor. L'obra constava de 142 llibres, que Livi va anar publicant per entregues (probablement de deu en deu), dels quals ens n'han pervingut amb prou feines trenta cinc. En el pròleg de l'obra l'autor explicita els objectius particulars de la seva obra: a) recordar les accions del principal poble del món, b) descriure els homes i la forma de vida que havia conduït Roma a la glòria a què havia arribat i a la posterior decadència moral, representada sobretot pel període de les guerres civils i c) col·laborar amb l'acció reformadora d'August. És clar, doncs, que Livi pretén un doble objectiu, didàctic i ètic. La història ha de relatar els fets de la forma més objectiva possible i alhora ho ha de fer per servir d'ensenyança a les generacions futures. Per redactar l'obra Livi va usar com a fonts i com a models sobretot els últims analistes romans; els autors grecs com ara Polibi i historiadors que l'havien precedit com araAtó i Juli Cèsar".

126. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model.

> "L'estructura bàsica del temple romà té l'origen en els temples etruscs amb afegitons propis dels temples grecs. En general, el temples romans tenen una estructura rectangular, tot i que excepcionalment se'n troben de forma circular. Les parts principals d'un temple romà eren el *podium* (base que servia de fonament a la columnata i a la *cella*); l'escala d'accés frontal; el *vestibulum* (part frontal amb una filera o dues de columnes); la *cella* (sala interior, d'accés restringit únicament als sacerdots, on hi havia l'estàtua de la divinitat que s'hi venerava). La *cella* estava envoltada de columnes o pilastres. D'acord amb el nombre de columnes frontals els temples en general són tetràstils (Empúries) o hexàstils (Barcelona, Vic, Mèrida, Evora); excepcionalment n'hi ha d'octàstils (Tarragona) o de més columnes.
> El temple principal de la ciutat, que solia estar en el fòrum era el Capitoli i estava dedicat a la tríade capitolina, és a dir, a Júpiter, Juno i Minerva; en època imperial, els romans també dedicaren temples als emperadors divinitzats després de morts. Del culte a les diferents divinitats, se n'ocupaven diversos col·legis sacerdotals. Els rituals es celebraven fora de l'edifici, en l'ara que hi havia davant el temple, en presència dels fidels, que no podien accedir a l'interior.
> A Catalunya es conserven restes visibles de temples a Vic, Tarragona, Barcelona i Empúries; a la Península Ibèrica, n'hi ha un de molt ben conservat a Evora (Portugal) i, a més, n'hi ha restes a Mèrida, a Alcúdia (*Pollentia*)".

127. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

1b – 2c – 3d – 4a

128. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "La paraula 'amfiteatre' està formada pel prefix 'amfi-' «ambdós» i el substantiu 'teatre', per la qual cosa ve a significar «teatre doble». En efecte, la planta oval de l'amfiteatre recorda la forma que resultaria d'unir dos teatres pel diàmetre de les seves escenes. Les parts més importants de l'edifici son: la càvea (*cauea*) o graderia a la qual s'accedeix mitjançant un sistema d'obertures anomenades vomitoris (*uomitoria*); l'arena (*harena*), espai on es feien els espectacles, envoltada d'un podi (*podium*) elevat que la separava de la càvea; el soterrani part que es troba sota l'arena. En l'amfiteatre s'oferien tres tipus d'espectacle: els combats de gladiadors (*munus gladiatorium*); les caceres (*uenationes*) i, en alguns casos, les naumàquies (*naumachiae*). En els primers hi participaven diferents tipus de gladiadors, els més importants dels quals eren els reciaris, els tracis i els samnites o *secutores*. Les *uenationes* consistien en lluites entre feres, entre feres i homes, exercicis de doma o exhibició d'animals estranys. Les naumàquies eren simulacions molt realistes de combats navals. A Catalunya es conserven restes d'un amfiteatre de pedra a Tarragona i de la planta d'un amfiteatre de fusta a Empúries; en tots dos casos l'edifici és fora muralles"

129. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Palestrió inventa tres estratagemes. El primer s'esdevé quan Esceledre, un esclau de Pirgopolinices, afirma haver vist Filocomàsia, petonejant-se amb un jove desconegut i amenaça de denunciar-ho al seu amo. Palestrió inventa la mentida que la noia que Esceledre ha vist és, en realitat, una germana bessona de Filocomàsia que ha arribat a la ciutat amb el seu promès, per endur-se-la, i s'ha instal·lat a casa del veí de Pirgopolinices. Col·laboren en l'èxit de l'operació Filocomàsia i Periplectomen, el veí.
> El segon i el tercer tenen com a objectiu enredar Pirgopolinices. El segon consisteix a fer-li creure que la dona del seu vell veí Periplectomen s'ha enamorat d'ell follament i vol divorciar-se del marit. L'objectiu de la mentida és facilitar que Pirgopolinices alliberi Filocomàsia. La vanitat del soldat fa que es cregui la mentida, per a l'èxit de la qual intervenen Acrotelèucia (una prostituta clienta de Periplectomen, que es fa passar per la seva dona) i Milfidipa, una serventa seva que serà l'encarregada d'anar veure Pirgopolinices per explicar-li l'enamorament i per lliurar-li l'anell d'Acrotelèucia com a penyora del seu amor.
> El tercer consisteix a fer que Plèusicles es disfressi de mariner borni i s'adreci a casa de Pirgopolinices amb l'encàrrec d'endur-se Filocomàsia al port per tal que pugui salpar amb la seva mare. Pirgopolinices hi accedeix sense protestar, ja que creu que la dona del seu veí s'ha enamorat d'ell i, per tant, ha d'alliberar-se de Filocomàsia com sigui"

130. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3 (2 punts)

1a – 2b – 3d – 4b

Cada **resposta correcta val 0,50** punts, per cada resposta incorrecta es descomptaran 0,16 punts i les qüestions no contestades no puntuen.

131. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3 (2 punts)

1d – 2a – 3b – 4d

Cada **resposta correcta val 0,50** punts, per cada resposta incorrecta es descomptaran 0,16 punts i les qüestions no contestades no puntuen.

132. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "La planta d'un circ romà té forma rectangular allargada amb els costats petits arrodonits, en forma d'arc de circumferència. Les dues parts principals són la càvea o graderia, a la qual s'accedeix a través d'unes obertures anomenades *uomitoria*, i l'arena o espai central on es desenvolupa l'espectacle. Al mig de l'arena trobem la *spina* (un terraplè allargat que la divideix longitudinalment en dues parts), a cadascun dels extrems de la qual hi ha una *meta* (punt arrodonit que assenyala el lloc per on els carros han de donar la volta). Davant d'una de les metes hi havia les *carceres* o cotxeres on cavalls i genets esperaven per arrencar la cursa. L'espectacle que s'hi desenvolupava eren les curses de carros, que podien ser de diferents tipus d'acord amb el nombre de cavalls que els tiraven: *bigae*, si n'eren dos; *quadrigae*, si n'eren quatre, etc. Cada un dels carros defensava un bàndol. Els bàndols es distingien per un determinat color - els blancs, els verds, els blaus i els vermells. L'auriga sortia vestit amb el color corresponent al seu bàndol, amb casc, un fuet i amb les regnes lligades al voltant del cos. La cursa començava quan el magistrat que presidia l'espectacle deixava anar un mocador. Els aurigues eren persones de les capes socials més baixes, que a base de victòries podien enriquir-se i, si eren esclaus, comprar la seva llibertat. A Catalunya només es conserven restes d'un circ a Tarragona, el qual divideix la ciutat en dues parts ben diferenciades: la part alta, on hi ha els edificis d'àmbit provincial, i la part baixa, on hi ha els habitatges i els edificis d'àmbit local".

133. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Eneas s'ha absentat i Turn aprofita l'avinentesa per assetjar el campament romà. Nis i Eurial són dos joves companys d'Eneas, que fan guàrdia en una de les seves portes i decideixen demanar a Julus de realitzar una sortida nocturna per anar a trobar Eneas i informar-lo del setge. Eurial li demana protecció per la seva mare, en cas que no torni. Surten del campament i s'endinsen en el camp, on veuen els rútuls vençuts per la son i el vi. Els ataquen i fan una mortaldat entre els enemics; Nis mata, entre d'altres, Ramnes. En veure que s'apropa el dia, agafen algunes armes com a botí, Eurial es posa el casc de Ramnes i abandonen el campament enemic per continuar la seva missió. Aleshores, els genets rútuls els descobreixen, en veure brillar el casc de Ramnes en el cap d'Eurial. Els dos amics fugen i es refugien en un bosc. De cop i volta Nis s'adona que ha perdut Eurial i decideix tornar enrere a cercar-lo. Mentrestant, sent com els genets han descobert el seu amic i se l'emporten. Aleshores dispara la llança per distreure'ls, a ells que ja s'han abraonat sobre Eurial. Aquest actua similarment; així maten dos genets enemics. Volcent, el comandant dels rútuls mata Eurial (malgrat els crits de Nis per evitar-ho); Nis s'abraona sobre Volcent i li clava l'espasa; finalment la resta de genets acaba amb la vida de Nis. Turn clava els dos caps dels joves en unes llances i els passeja davant el campament troià. La Fama porta la notícia a la mare d'Eurial que es plany de la mort del seu fill".

134. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3 (2 punts)

1b – 2c – 3d – 4d

135. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Horaci va néixer a Venúsia, l'any 65 aC i va morir a Roma l'any 8 aC. Va estudiar a Roma i, als vint anys, es va desplaçar a Grècia per estudiar-hi filosofia. Allí va es va allistar a l'exèrcit de Brutus –un dels assassins de Cèsar i enemic d'Octavi, el futur emperador August- i en fou nomenat tribú militar. Després de la derrota de Brutus va tornar a Roma i va ocupar un càrrec administratiu fins que, per obra del seu amic Virgili, l'any 38 aC va entrar a formar part del cercle literari de Mecenàs, el conseller d'August. Va escriure les obres següents, totes en vers: *Sàtires* i *Epodes* (poemes de contingut satíric i injuriós on el poeta critica els vicis de la seva època a través de personatges gairebé anònims; les sàtires pertanyen al gènere satíric, mentre que els epodes es poden encabir en la poesia lírica, tot i que a l'antiguitat pertanyien al gènere del iambe); les *Odes* (quatre llibres de poemes lírics de contingut divers, però de to més intimista i afectiu); el *Cant Secular* (poema líric composat per celebrar l'entrada en la nova era d'esplendor augustal); *Epístoles* (dos llibres de cartes en vers, de to filosòfic, més aviat reflexiu, moralitzant i didàctic); l'*Art Poètica* (composició en forma d'epístola en què l'autor exposa la seva concepció de l'obra d'art; es tracta d'una mena de preceptiva literària).
> En l'obra d'Horaci apareix de forma recurrent una sèrie de tòpics literaris, que han fet molta fortuna en la tradició literària d'occident, com ara el tòpic de l'*aurea mediocritas* (la bonesa de la mitjania), del *beatus ille* (la vida feliç al camp i els avantatges de viure una vida senzilla), del *carpe diem* (la necessitat d'aprofitar el moment present), del *non omnis moriar* (les ànsies d'immortalitat del poeta), etc."

136. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "El romans van imitar la construcció dels teatres que hi havia a les colònies gregues del sud d'Itàlia. Els primers teatres romans foren de fusta, desmuntables, i a Roma no es va construir el primer teatre permanent de pedra fins el s. I aC. El teatre romà té la forma d'un semicercle, en el diàmetre del qual s'instal·la l'escena. Les seves parts més importants són: l'orquestra (espai semicircular entre l'escena i la graderia, on s'asseuen els personatges importants amb cadires mòbils); la càvea (graderia que coincideix amb el semicercle de l'orquestra, a la qual s'accedeix mitjançant un sistema d'obertures anomenades *uomitoria*; està dividida en tres zones reservades a determinats espectadors d'acord amb la seva categoria social); el púlpit o prosceni (plataforma on evolucionen els actors); el *frons scaenae* (mur que tanca l'escena i serveix de decorat permanent); el *postscaenium* (rerescena que s'usa com a camerinos dels actors), l'*hyposcaenium* (soterrani de l'escena, on es guarda l'utillatge). El teatre romà comptava també amb un teló i eventualment amb un *uelum* o roba que protegia els espectadors del sol i de la pluja.
> Els espectacles que s'hi representaven eren: *fabulae palliatae* (comèdies d'argument, personatges i ambientació gregues); *fabulae togatae* (comèdies d'argument, personatges i ambientació romans); farses *attellanae* (representacions populars amb màscares i actors fixos, amb una gran dosi d'improvisació); mims (peces còmiques inspirades en arguments i personatges populars amb una dosi important d'erotisme i crueltat); pantomima (representació d'un sol actor amb diferents papers); *tragoediae* (tragèdies d'argument, personatges i ambientació grecs), tragèdies *praetextae* (tragèdies d'argument, personatges i ambientació romans).
> A Catalunya hi ha restes de teatre a Tarragona; a Espanya n'hi ha, per exemple, a Segòbriga, a Mèrida, a Sagunt, a Itàlica".

137. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

1. Terenci
2. Plaute
3. Plaute i Terenci
4. Plaute i Terenci
5. Plaute
6. Terenci
7. Plaute - Terenci
8. Terenci

138. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "La pintura representa el suïcidi de Lucrècia, el fet que Tit Livi usa per explicar el canvi del règim monàrquic al règim republicà romà. La història s'emmarca en el setge del rei Tarquini el Superb a la ciutat d'Àrdea. Durant el setge un dia els joves de la casa reial comencen a parlar sobre la fidelitat de les seves esposes. Tarquini Col·latí lloa la seva, Lucrècia, de manera especial. Aleshores decideixen presentar-se d'imprevist a casa de tots ells: les troben totes banquetejant, excepte Lucrècia. En veure-la, Sext Tarquini, fill del rei, s'hi sent atret i uns dies després d'aquest episodi es presenta a casa de Lucrècia, en absència del seu marit. Abusant de l'amabilitat de la dona, que l'acull i li ofereix quedar-se a dormir, a mitja nit es presenta a la seva habitació i la vol forçar. Ella s'hi resisteix, però ell l'amenaça que, si no accedeix al seu desig, després de violar-la, la matarà, matarà també un esclau i el col·locarà al seu costat; després dirà al seu marit que els ha trobats al llit i que ha venjat l'adulteri. Lucrècia per por al deshonor deixa d'oferir resistència. En fer-se de dia, Lucrècia fa cridar el seu pare i el seu espòs. Els explica els fets i, malgrat que tots l'exculpen, ella treu un punyal i se suicida, afirmant que ho fa perquè mai cap dona romana mancada d'honor pugui posar-la com a excusa dels seus actes".

139. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Empúries i Ilerda van tenir estatus de municipi; en canvi, Bàrcino i Tàrraco van tenir l'estatus de colònia. Tàrraco va ser fundada l'any 218 aC, amb motiu de la segona guerra púnica contra Aníbal; a Empúries hi van desembarcar el romans el mateix any, però la ciutat romana no va ser fundada fins a començament del s. I aC; Lleida fou fundada entre finals del s. II aC i començament del s. I aC, i Bàrcino, els darrers anys del s. I aC. Tàrraco va ser el nucli urbà més important de tot el territori català, ja que va ser capital de la província de la Hispània Citerior (després, Tarraconense). Ilerda va ser escenari d'una batalla de la guerra civil entre Cèsar i els partidaris Pompeu esdevinguda l'any 49 aC, que va acabar amb la victòria de Cèsar.
> Hi ha constància de l'existència d'amfiteatre a Tàrraco i Empúries; teatre, només n'hi havia a Tàrraco; de temples en queden restes a Empúries (Capitoli), Bàrcino (August) i Tàrraco; d'aqüeductes, n'hi ha restes a Tàrraco i a Bàrcino; de muralles en queden restes a Empúries, Tàrraco i Bàrcino."

140. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Són correctes tant les expressions llatines com les expressions catalanes amb què es denominen els tòpics:

1. *Carpe diem* o la necessitat d'aprofitar el moment present– 2. *Aurea mediocritas* o la bonesa de la mitjania – 3. *Beatus ille* o els avantatges de viure una vida senzilla – 4. *Monumentum exegi aere perennius* o les ànsies d'immortalitat del poeta.

141. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "La colònia romana de Bàrcino va ser fundada per l'emperador August al final del s. I aC, en territori de la tribu ibera dels laietans; fou anomenada *Colonia Iulia Augusta Fauentia Paterna Barcino* i tenia una extensió d'unes 10 hectàrees. Sembla que el motiu principal de la seva fundació va ser tenir el control dels dos eixos de penetració en el territori interior, els rius Llobregat i Besòs.
> La ciutat, de nova planta i a dalt d'un petit turó, tenia forma de rectangle, tot i que particularment escapçat en cada un dels seus vèrtexs, per adaptar-se a la geografia del turonet. La quadrícula *d'insulae* era perfectament regular i s'estructurava en paral·lel al *cardo* i al *decumanus* que es creuaven en el fòrum, l'actual plaça de Sant Jaume, on es dreçava un temple dedicat a August, del qual es conserven tres columnes i una part del podi. Els dos eixos donaven accés a les quatre portes de la ciutat. La provisió d'aigua es feia gràcies a dos aqüeductes, d'un dels quals en resten algunes arcades. També hi havia un parell de termes, unes de les quals a la plaça Sant Miquel, darrere de
>
> l'ajuntament. En tant que era un colònia, els seus òrgans de govern eren similars als de la capital de l'imperi: dos duòvirs (que feien la funció dels cònsols), dos duòvirs quinquennals (que feien la funció dels censors), edils, un *ordo decurionum* (amb les funcions del senat). A finals del s. III dC o a inicis del IV dC la ciutat va ampliar les seves muralles per motius de seguretat, ja que començava a haver-hi freqüents incursions dels pobles bàrbars en territori romà. Les restes més ben conservades són les de la muralla; a més de les restes del temple i de les termes (avui soterrades), es conserva una necròpolis a la plaça Vila de Madrid".

142. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Es tracta d'una guerra gairebé civil entre les ciutats d'Alba i Roma sorgida per una qüestió de rapinya mútua entre uns pagesos romans i uns pagesos albans i aprofitada com a excusa pel rei Tul·lus Hostili, que tenia un esperit molt guerrer. En el moment en què s'ha de lliurar la batalla definitiva i els dos exèrcits estan davant per davant, el comandant de les tropes albanes adverteix Tul·lus del perill que comportarà el fet que morin tants homes. Decideixen aleshores que lluitin només dos grups de trigèmins, un de cada exèrcit –els Horacis, per Roma, i els Curiacis, per Alba- amb la condició que el poble guanyador comandarà l'altre. El combat singular es desenvolupa de manera que en el primer moment moren dos Horacis i els tres Curiacis queden ferits; aleshores el tercer germà Horaci, absolutament incòlume, decideix començar a córrer per cansar-los; així, en mata successivament dos. Quan arriba el tercer, cansat i dessagnat, l'Horaci li clava l'espasa al coll i resulta vencedor absolut i, per tant, també el poble romà. De tornada a Roma, amb les despulles dels tres vençuts, el surt a torbar la seva germana Horàcia, que havia estat la promesa d'un dels Curiacis. En veure el vestit, que li havia teixit ella mateixa, es desfà en plors, en comptes de celebrar la victòria del seu germà. Aleshores aquest la mata, per haver-se oblidat dels seus germans morts i de la victòria del poble romà."

143. PAU 2011 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

1. Circ – 2. Amfiteatre – 3. Termes – 4. Teatre.

144. PAU 2011 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Una vegada derrotat el rival Antoni, Roma va entrar de la mà d'August en un període de pau permanent. Aleshores va començar també un període de regeneració moral, basada en la recuperació i promoció de les antigues virtuts dels romans, que s'associaven a l'èxit de les grans conquestes hagudes en el passat. August va voler reunir al seu voltant tota una sèrie d'escriptors que exaltessin la seva obra de govern, en fessin propaganda i establissin que ell i la seva família eren el resultat d'un pla prèviament dissenyat pels déus. Per fer-ho va comptar amb la col·laboració de Mecenàs, un aristòcrata, expert polític i conseller cultural, al voltant del qual es va constituir un cercle literari del qual van formar part Virgili i Horaci, que eren amics. En canvi, Ovidi (poeta elegíac: *Tristes, Pòntiques, Art d'estimar,* etc.) no va combregar mai amb el nou ideari moral i fou desterrat al mar Negre per l'emperador a causa d'uns *carmen et error* (probablement *L'art d'estimar* i haver descobert algun afer que deshonorava algun membre de la família imperial). L'historiador Tit Livi va entrar en el cercle imperial com a professor del futur emperador Claudi. La seva *Història de Roma* vol ser una idealització del passat republicà i, per això, moltes vegades descriu les gestes personals d'homes i dones, perquè serveixin d'exemple a les futures generacions. Virgili (tot i haver estat desposseït de part de les seves terres per part d'Octavi) i Horaci (tot i haver lluitat contra els exèrcits d'Octavi) van esdevenir els grans propagandistes de l'obra imperial, el primer a través de la seva *Eneida* (gènere èpic) i el segon sobre tot a través del llibre quart de les *Odes* (gènere líric) i del *Carmen saeculare*."

145. PAU 2011 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Es tracta del municipi d'Empúries. En el s. VI aC els grecs van establir un mercat en un illot (Paleàpolis) davant de la costa i en la desembocadura del riu Fluvià; a mitjan del s. VI aC passaren a terra ferma i hi fundaren un nucli més gran (Neàpolis). Allí ja hi havia assentat un petit nucli indígena dels indicets. L'illot, tan proper a la costa, i el port molt arrecerat oferien unes condicions immillorables per al comerç. Aquesta situació estratègica va fer que els romans, comandats per Gneu Corneli Escipió, hi desembarquessin l'any 218 aC amb motiu de la segona guerra púnica. Primerament varen construir una petita base militar en el gran turó que quedava just a sobre del nucli indicet i grec, des d'on podien vigilar el territori de terra endins i dominar la badia. També fou aquesta base que Marc Porci Cató va aprofitar l'any 195 aC. per acabar amb la resistència indígena. A començament del s. I aC, aquesta base va esdevenir un tercer nucli urbà que es va unir als altres dos, probablement a mitjan del s. I aC., quan Juli Cèsar hi ha assentar un grup de legionaris llicenciats després de la victòria sobre els partidaris de Pompeu l'any 45 aC.
> La ciutat romana, situada en el turó, té planta rectangular i traçat hipodàmic regular, ocupa una extensió de 22 hectàrees i està envoltada de muralles. Les illes de cases s'estructuren al voltant del cardo i del decumanus, en la intersecció dels quals sorgeix un fòrum amb un pòrtic i un Capitoli; prop del fòrum s'han excavat unes termes. La muralla, que, en un principi, rodejava tot el nucli romà, fou desmuntada en la seva part oriental a mitjan s. I aC, per tal de facilitar la unió dels nuclis romà i grec, la qual cosa va permetre l'ampliació d'algunes cases. S'han conservat restes d'un amfiteatre i d'una palestra fora muralles, així com dues cases de personatges benestants".

146. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

1d - 2b – 3a - 4b.

147. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

a. Bàrcino, b. Empúries, c. Tàrraco, d. Bàrcino, e. Ilerda, f. Ilerda, g. Tarraco, h. Empúries.

148. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu:

> "La xarxa viària, en la mesura que comunicava els diferents indrets de l'imperi va tenir una funció militar, ja que servia per a desplaçar les tropes ràpidament; una funció econòmica, per facilitar els intercanvis comercials, i, finalment, una funció cultural, per facilitar l'intercanvi d'usos i costums.
> La tècnica constructiva consistia a traçar el recorregut previst, excavar dos canals i delimitar-los amb dues fileres de pedres verticals, que en determinaven l'amplada; a continuació, s'omplia el forat intermedi amb una capa de pedres mitjanes sense res que els servís d'unió; després, cobrien aquesta primera capa amb un conglomerat espès de sorra o de grava lligada amb morter i, finalment, ho revestien tot amb una capa de pedra triturada o de grans lloses de pedra.
> Un mil·liari és un senyal de pedra gravada que s'usa per indicar les distàncies recorregudes en una via. A l'entrada i a la sortida de les ciutats, les vies romanes estaven vorejades dels monuments funeraris de les necròpolis. La via més important de Catalunya era la *via Augusta* coneguda abans del s. I dC com a *via Herculea*; sortia de Roma i acabava a Cadis; en el seu traçat vora Tarragona, s'ha conservat un monument funerari (torre dels Escipions) i un arc (arc de Berà). A Catalunya es conserva en molt bon estat part d'un ramal de la via Augusta (via de Capsacosta) que servia per comunicar la plana de l'Empordà amb la Garrotxa, el Ripollès i el Vallespir. Una altra via ben conservada a la Península Ibèrica és l'anomenada tradicionalment "Via de la Plata", que anava de Mèrida a Astorga".

149. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu:

> "Quan els grecs comencen d'envair Troia, Hèctor, fill mort de Príam, s'apareix en somnis a Eneas per dir-li que els grecs s'han emparat de la vila i que cal que en fugi ràpidament, s'endugui els déus Penates i els cerqui una nova ciutat. Eneas no es deixa convèncer i es dirigeix al palau de Príam. Després de contemplar com Pirros mata el rei, veu Hèlena amagada al portal del temple de Vesta i, quan és a punt de matar-la, se li apareix Venus, la seva mare, que el detura i li diu que la culpa de la destrucció de Troia no la té Hèlena, sinó els déus, que han abandonat la ciutat; i l'aconsella d'anar a cercar el seu fill Ascani, la seva dona Creüsa i el seu pare Anquises i fugir. El pare, però, refusa escapar-se. Aleshores es produeixen dos prodigis: sobre el cap d'Ascani apareix una flama sense cremar-lo; i, a continuació, apareix un estel que els marca el camí de la fugida a través del bosc. Davant d'aquests senyals divins tan clars Anquises consenteix a marxar. En un moment determinat de la fugida senten els grecs a la vora, tots fugen corrent i Creüsa desapareix. Quan Eneas s'adona de la desaparició, torna enrere a buscar-la; mentre la cerca, se li apareix el fantasma de la dona que li diu que ha estat voluntat de Júpiter que ella no l'acompanyi i li prediu que arribarà a una terra regada pel Tíber on li està reservat un regne i una nova esposa. Eneas ple de pena torna on són el pare, el fill i els companys.

150. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

1c – 2b – 3c – 4d

151. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "L'antecedent preromà de Tàrraco era en territori de la tribu dels cessetans, probablement conegut amb el nom de Cesse. L'any 218 aC, en el marc de la segona guerra púnica, amb motiu del desembarcament de tropes romanes a Empúries per aconseguir tallar el subministrament de tropes als cartaginesos, els germans Escipió van establir un *praesidium* que esdevindria la futura Tàrraco. Però no fou fins al segle I aC que Juli Cèsar li va concedir la categoria de colònia, fet que després fou corroborat per August, en atorgar-li el nom oficial de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*. Ja des d'època republicana va esdevenir capital de la *Hispania Citerior*, província que més tard August va convertir en *Hispania Citerior Tarraconensis*.
> La ciutat –d'unes 70 ha.-, estava envoltada per una muralla i s'estructurava en tres terrasses. A la terrassa més alta, hi havia un temple; en la terrassa del mig, es construïren els edificis administratius necessaris per al govern de la província, al voltant d'un *forum* provincial; a la terrassa inferior, es va construir un circ que ocupava tota l'amplada determinada per la muralla; es conserven encara les escales d'accés des de la terrassa del circ fins a la del fòrum, protegides per una torre (anomenada del "Pretori"). Finalment, a la part més baixa, fins a tocar al port, hi havia tots els edificis públics, privats i residencials propis d'una colònia, com ara les *insulae* de cases o el fòrum local; ja fora del clos emmurallat es trobaven el teatre i l'amfiteatre. Prop de la ciutat, es troba un monument funerari conegut com a Torre dels Escipions i l'arc de Berà, així com les restes de la pedrera de El Mèdol; a l'oest, hi ha les restes gairebé intactes d'un dels aqüeductes de la ciutat, conegut amb el nom de pont de "Les Ferreres".

152. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Góngora es va inspirar en el relat de Píram i Tisbe. Eren dos joves nascuts a Babilònia. Vivien en cases veïnes i es van enamorar, però els seus pares van impedir-ne el matrimoni. Per comunicar-se usaven una escletxa que s'havia fet a la paret en el moment de la construcció. Una nit van decidir escapar i van donar-se cita en el sepulcre de Ninus; el primer que hi arribés s'esperaria sota una morera que hi havia prop d'una font. Tisbe hi arriba la primera, però, en acostar-s'hi una lleona per beure aigua de la font, fuig i li cau el vel que duu. La lleona troba el vel, l'esquinça amb la boca i el taca amb la sang d'uns bous que acabava de devorar. En arribar més tard, Príam veu les petjades de la bèstia i s'adona del vel de Tisbe tacat de sang; pensa que la seva estimada és la víctima de la lleona, pren el vel, se l'enduu sota la morera i desesperat es clava l'espasa que duu. La sang va eixir-li amb tanta força que va tacar de color porpra els fruits de la morera, que fins aleshores havien estat sempre blancs. Tisbe, passat el perill, torna al peu de l'arbre; s'adona del cos del seu amant que encara palpita; ell finalment mor. Tisbe, decideix seguir-lo en la mort. Abans de morir, però, fa un vot perquè els seus pares respectius els enterrin junts i perquè l'arbre per sempre més doni fruits negres com a record de la sang vessada per tots dos. A partir de d'aleshores els fruits de la morera són foscos quan maduren. L'escriptor anglès és W. Shakespeare i el títol de la tragèdia *Romeu i Julieta*".

153. PAU 2010 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

1c – 2d – 3a – 4a

154. PAU 2010 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

a – l – d – h – f – e – i – c

155. PAU 2010 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu

> "Els romans asseguraren el subministrament d'aigua a les ciutats excavant pous o construint cisternes, per captar l'aigua de la pluja, que després era distribuïda a traves de fonts públiques. A més, van idear una manera nova transportar l'aigua de deus molt allunyades, els aqüeductes. Un aqüeducte és, doncs, una construcció pensada per portar aigua a un nucli habitat des de distàncies considerables**.** La part més important de l'aqüeducte és l'*specus* o canal rectangular per on circula l'aigua, que ha de tenir una inclinació constant per evitar-ne l'acumulació sobtada. Per això, els aqüeductes tenen recorreguts llargs. Per mantenir aquesta inclinació constant, en alguns casos n'hi havia prou amb excavar un solc en el terreny a peu pla; en d'altres, calia excavar túnels i, finalment, en els casos que exigien superar els grans desnivells del terreny els romans van optar per construir diversos pisos d'arcades. Per evitar les filtracions l'*specus* presentava un recobriment intern impermeabilitzant; estava cobert amb lloses planes o amb volta de canó, i intermitentment, presentava uns forats o registres que permetien la neteja periòdica. En alguns casos, els romans també van utilitzar grans canonades per transportar l'aigua. Les aigües residuals eren tretes de les ciutats mitjançant el sistema de clavegueram.
> Al Principat s'han conservat restes d'aqüeductes a Tarragona, a Barcelona, a Sant Jaume dels Domenys; a la Península Ibèrica, comptem amb aqüeductes importants a Segòvia i a Mèrida**"**.

156. PAU 2010 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "Virgili va començar a escriure l'Eneida, que pertany al gènere èpic, a instàncies de August que li va demanar que escrivís un poema que parlés dels orígens de Roma i que servís per enaltir els orígens de la família Júlia. Aquests foren, doncs, els dos objectius principals de l'obra, la qual s'inspira en la *Ilíada* i *Odissea* d'Homer, i en l'èpica romana, representada per Enni**.** L'obra s'estructura en dotze cants distribuïts en dues parts: la primera relata les peripècies d'Eneas des de la fugida de Troia fins a l'arribada a terres itàliques; la segona explica les lluites d'Eneas i els troians per fer-se amb el domini del territori itàlic. El cant més important pel que fa a la consecució dels objectius polítics de l'obra és el VI, en el qual Virgili mostra al lector el nexe d'unió existent entre Eneas, el fundador de la ciutat (Ròmul) i la figura d'August, com si la història de Roma obeís a un pla diví original que s'havia anat acomplint poc a poc.
> En el cant segon Eneas explica a Dido, reina de Cartago, la nit de la destrucció de Troia: la fictícia retirada dels grecs, tot abandonant el cavall; l'advertiment de Laocont perquè el cavall no entri a la ciutat i la mort d'ell i dels seus fills devorats per unes serps que surten del mar; la traïció de Sinó; la destrucció de la ciutat i la mort de Príam; l'aparició d'Hèctor i de Venus a Eneas dissuadint-lo de romandre a la ciutat; el prodigi de la flama sobre el cap d'Ascani i l'aparició d'un estel-guia; la fugida i la desaparició de Creüsa".

157. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

1c – 2c – 3a – 4a

158. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "El disseny d'una ciutat romana de nova planta és un quadrat o rectangle regular que era dividit en quatre parts mitjançant dos eixos perpendiculars que constituïen les dues vies principals de la ciutat: un de nord a sud, anomenat *cardo maximus*; l'altre, d'est a oest, anomenat *decumanus maximus*. Paral·lels a cadascun d'aquests es traçava una quadrícula que dibuixava els carrers secundaris i dividia la ciutat en illes. En el subsòl es construïa una xarxa de clavegueres, coincident amb la quadrícula dels carrers, que assegurava l'evacuació de les aigües residuals. El fòrum era una plaça enllosada en la intersecció del *cardo* amb el *decumanus* on hi havia els edificis públics de la ciutat; era l'espai de representació pública i de trobada de la gent. Els edificis públics esmentats eren: la basílica, seu de l'administració de justícia, dels negocis i dels intercanvis comercials; la cúria, seu del senat; els temples, el més important dels quals era el dedicat a la Tríade Capitolina; les botigues comercials. Les zones dedicades a l'oci –teatre (Tàrraco, Clúnia, Cartagena), amfiteatre (Tàrraco, Mèrida, Itàlica), circ (Tàrraco, Mèrida)– es construïen en espais més perifèrics. La ciutat també contemplava edificis termals (Empúries).
> Aquest traçat de carrers paral·lels s'inspira en el traçat hipodàmic de l'arquitecte Hipòdam de Milet i en l'estructura del campament militar romà. Les cerimònies rituals de fundació d'una ciutat consistien en a) la consulta de la voluntat dels déus, b) la delimitació del terreny que ocuparia, c) el traçat del perímetre mitjançant el solc d'una arada menada per un parell de bous, d) el traçat de la quadrícula dels carrers. La defensa s'assegurava per un circuït de muralles perimetrals com ara les de Tàrraco,
>
> de Barcelona, de Girona o d'Empúries; el subministrament d'aigua es feia, en general, mitjançat pous i cisternes, que recollien l'aigua de la pluja (aquests eren els sistemes usats, per exemple, a Empúries), i per mitjà d'aqüeductes que eren conduccions que transportaven l'aigua dels punts d'origen, quan aquests eren molt allunyats de la ciutat (per exemple, a Tarragona, Barcelona, Segòvia, etc.).

159. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

El següent redactat és un simple model orientatiu.

> "L'elegia és una composició en vers, que a Roma es desenvolupa com a mode d'expressió dels sentiments amorosos. Formalment la poesia elegíaca està formada per dístics, és a dir, un conjunt de dos versos –un hexàmetre i un pentàmetre basats en la mètrica dactílica.
> Els principals poetes elegíacs romans són: Catul (precursor del gènere), Tibul, Properci i Ovidi. Ovidi, que és considerat el més important, visqué en època d'August, amb qui no va tenir unes relacions massa bones i pel qual fou exiliat a Tomis, al Mar Negre a causa d'un *carmen et error*, segons les paraules del poeta mateix. Tradicionalment la referència *carmen* s'ha associat a la composició de *L'Art amatòria*, una obra que conté un missatge clarament contrari a la política de l'emperador de moralitzar la societat romana; l'*error* ha estat relacionat amb molta prudència sobretot amb la possible participació d'Ovidi en un complot contra l'emperador o amb la descoberta d'un afer amorós de Lívia, esposa d'August, o de Júlia, la seva filla. De l'obra elegíaca d'Ovidi es poden citar, entre altres: els poemes de contingut estrictament amorós com ara les *Heroides* –un conjunt de cartes escrites per heroïnes mitològiques als seus estimats-, *L'art amatòria* –un recull de consells a homes i dones per tenir èxit en l'amor- o els *Remedia amoris* –consells a la joventut per alliberar-se de la passió amorosa-; un poema de contingut religiós, els *Fasti*, que és un recorregut per les festes religioses del calendari romà; dos reculls de poemes, *Tristia* i *Pontica*, en què l'autor recorda entristit els seus últims moments a Roma i la situació que viu a l'exili i demana la intercessió d'amics i coneguts davant l'emperador per tal de poder tornar a Roma"

160. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A
1-F; 2-F; 3-V; 4–V; 5-F; 6-V ;7-V; 8-F.

161. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A

La comèdia a Roma no es pot considerar un gènere original, sinó que està profundament influït per la comèdia nova grega i per autors com Menandre i Dífil. La comèdia romana que tingué més èxit és la que es coneix amb el nom de *palliata*, és a dir, que tractava una temàtica situada en un ambient grec. Els principals autors de comèdies a Roma foren Plaute i Terenci; del primer se'n conserven vint-i-una obres i del segon, sis. Com a exemples característics podem citar la *Comèdia de l'olla, Els bessons* i *El soldat fanfarró* de Plaute, o *La Sogra* i *Els germans* de Terenci. Els personatges principals de la comèdia romana són els esclaus entremaliats que malden per solucionar els enamoraments dels seus amos i prendre als alcavots les noies amb què funciona el seu negoci. Altres personatges són el del soldat fanfarró i cregut, o el dels vells, que solen ser massa rígids en l'educació dels fills, encara que de vegades tenen un gran interès per les jovenetes. Les dones normalment fan un paper passiu o secundari. El llenguatge de la comèdia és un llenguatge popular extret del que la gent parla al carrer, de manera que la llengua de la comèdia, especialment en el cas de Plaute, és la més semblant a la que parlaven els romans en el dia a dia. Pel que fa a l'espai

de representació, cal dir que aquest era l'edifici del teatre. Al començament els teatres romans eren de fusta i desmuntables. Però a partir del s. I a. C. a Roma es van començar a construir teatres de pedra segons els models grecs. El teatre grec es dividia en tres parts ben diferenciades: la graderia, on seien els espectadors; l'*orchestra*, un espai circular on cantava i ballava el cor, i les construccions de l'escenari: una plataforma on actuaven els actors i un edifici que feia de teló de fons, magatzem i vestidors (*scaena*). Els romans van seguir bàsicament aquesta estructura, però van introduir-hi innovacions per millorar-los:

- Els grecs construïen els teatres sobre la falda d'una muntanya, per poder posar els seients en forma esglaonada en forma de grades. Els romans també aprofitaven sovint el pendent per recolzar-hi la graderia. Tanmateix, quan no disposaven d'aquest avantatge, eren capaços de fer teatres com a edificis independents, en els quals la graderia (*cauea*) descansava sobre un sistema d'arcs i galeries de formigó, de manera que podien edificar teatres a qualsevol lloc, fins a les zones més planes sense dependre del relleu. La façana exterior era formada de fileres d'arcs disposades en diversos pisos.
- L'orquestra (*orchestra*), que en el teatre grec d'època clàssica era completament circular, va esdevenir semicircular en el teatre romà. També va canviar-ne la funció: ara hi seien els espectadors més importants.
- Els romans feien l'escenari (*proscaenium* o *pulpitum*) més ample.
- La *scaena* en el teatre romà es construïa tan alta com la *cauea*, de manera que el teatre quedava tot tancat en un semicercle. La façana que donava a l'interior (*frons scaenae*), ornada amb dos o tres pisos de fileres de columnes, tenia tres portes cap a l'escenari i servia de decorat permanent per a totes les obres.

Tant el teatre grec com el romà eren a l'aire lliure. Els teatres romans es cobrien de vegades amb un tendal que protegia del sol i la calor. La *cauea* solia estar dividida en tres sectors per a públics de diferents classes socials: les classes altes a les grades més pròximes a l'escenari i les classes baixes en la resta.

A Roma el més important va ser el de Pompeu, amb una capacitat per a 27.000 espectadors. A la península Ibèrica els més ben conservats són el de Mèrida (5.500 espectadors) i el de Sagunt. En canvi, les restes del de *Tarraco* es troben molt malmeses.

162. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B:

L'amfiteatre era un edifici típicament romà. Era el·líptici la seva estructura fa pensar en la unió de dos teatres. Les seves parts més característiques eren: -l'*harena* o espai on es feien els espectacles, -la *cauea* o espai on se situava el públic. Començava a uns quants metres de la pista, damunt d'un pòdium o plataforma. S'accedia a cada sector mitjançant unes portes anomenades *uomitoria*.- el *subterraneus*, o espai sota l'arena on es guardava el material i hi havia les gàbies de les feres. - el *uelum* per cobrir l'espai amb aquest tendal. Els espectacles que hi tenien lloc eren: -lluites de gladiadors, *uenationes*, combats en què intervenien animals. -naumàquies, veritables reproduccions històriques de batalles navals. Conservem amfiteatres a les ciutats de Tàrraco, Empúries, Mèrida, Segòbriga, Itàlica..
Al circ tenien lloc les curses de cavalls. La planta d'un circ romà era rectangular i allargada. La pista estava dividida per un mur baix i llarg, denominat *spina*, situat al bell mig. A cada extrem hi havia les *metae* o pilars que assenyalaven el punt on havien de girar els carros. Al davant d'una de les *metae* es trobaven les *carceres*, on carros, cavalls i aurigues esperaven el moment de sortir. Hi havia quatre equips o *factiones*, que es distingien per quatre colors.

Cada auriga sortia a la pista amb una túnica del seu equip. Els carros eren tirats per dos cavalls (*bigae*) o quatre (*quadrigae*). Conservem circs d'època romana a les ciutats de Tàrraco i Mèrida.
Les representacions de tragèdies, comèdies i altres peces dramàtiques tenien lloc al teatre. Els romans veien, sobretot, el teatre com una diversió. L'estructura i les diferents parts d'un teatre, sempre de planta semicircular, eren: la *cauea* o graderia, que podia descansar sobre la falda d'una muntanya o sobre un sistema de voltes de formigó i galeries. S'hi entrava pels accessos (*uomitoria*); l'*orchestra* o zona semicircular que hi havia al peu de la graderia. Estava reservada a la gent més important. L'*scaena* o escena, que constava de *proscaenium*, plataforma rectangular i allargada on actuaven els actors, *postscaenium*, lloc on els actors es vestien i desvestien, *subscaenium*, situat sota l'escenari, lloc on es guardava la maquinària. Una de les característiques més destacable era la seva immillorable acústica. Conservem teatres romans a Tàrraco, Mèrida, Clúnia, Cartagena, Sagunt, etc.

163. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A:

1-a, 2-d, 3-b, 4-b

164. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció B

1-F, 2-F, 3-F, 4-V, 5-V, 6-F, 7-V, 8-V.

165. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4.

Opció A

Publi Virgili Maró va viure al segle I aC. Va aconseguir el reconeixement públic amb les *Bucòliques*, també anomenades *Èglogues*, deu petits poemes que van ser els primers de tema pastoril escrits en llatí. Aquest èxit va facilitar-li l'entrada al cercle de Mecenas i la proximitat amb August i el seu programa polític. *Geòrgiques* va ser la seva següent obra. Poc després va començar la seva realització més ambiciosa, l'*Eneida*, a la qual va dedicar onze anys i encara va deixar inacabada. El 19 a. C. va fer un viatge a Grècia per inspirar-se en alguns dels escenaris de l'acció, però va morir en el viatge de tornada, deixant l'obra sense els últims retocs, raó per la qual alguns versos resten a mitges. Per això en el seu llit de mort va demanar que se'n destruís l'original, però August ho va impedir. L'*Eneida* restaria com el poema nacional de Roma.

Quint Horaci Flac també va viure al segle I a C. Va escapar de la pobresa treballant com a funcionari fins que Virgili li va presentar Mecenas. A més d'una profunda amistat, Mecenas li va donar suport econòmic perquè pogués viure de la poesia. Horaci va reunir les

seves composicions poètiques en quatre reculls: *Sàtires* (*Sermones*), *Epodes*, *Epístoles* (*Epistulae*), *Carmen Saeculare,* i *Odes* (*Carmina*): aquest conjunt líric format per 103 poemes distribuït en quatre llibres és sens dubte el cim de la poesia horaciana. El més destacat d'Horaci, per damunt de qualsevol altre poeta llatí, és la seva perfecció tècnica, tant en la mètrica com en l'expressió, aconseguida gràcies a una acurada elaboració dels seus poemes.

Publi Ovidi Nasó va viure entre el segle I aC. i I dC. Va freqüentar el cercle de Messal·la Corví**.** La seva obra és un reflex fidel de la vida de l'alta societat romana, de la qual ell mateix era sens dubte una figura destacada. Successivament es dedica a diversos gèneres poètics: Poesia elegíaca d'amor **:** *Amors (Amores) Heroides (Heroides*). Poesia didàctica d'amor *Art amatòria (Ars amatoria) Remeis d'amor (Remedia amoris) Cosmètics per a la cara de la dona (Medicamina faciei feminae)* Poesia èpica *Metamorfosis (Metamorphosis)* Poesia didàctica patriòtica *Fastos (Fasti)* L'any 8 d. C. August condemna Ovidi a l'exili**.** Ovidi en els seus poemes n'explica les raons amb dos mots: *carmen et error* "un poema i una equivocació". De tota manera no va deixar d'escriure sinó que la seva poesia va donar un gir sobtat, reflectit sobretot en les elegies doloroses: Poesia elegíaca d'exili: *Tristes* i *Pòntiques*.

166. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4.

Opció B:

Tàrraco, com a conseqüència directa de les favorables condicions estratègiques i de la immillorable situació geogràfica, va esdevenir la base principal de les campanyes militars de la Segona Guerra Púnica (218 aC) -de fet, la seva fundació s'associa directament a la família dels Escipions- i, posteriorment, de les operacions de conquesta del territori hispànic. Tot això va implicar la fundació d'un *praesidium* militar a la part alta de la ciutat, que en hora ben primerenca va incorporar un potent recinte emmurallat per garantir-ne la protecció. D'aquesta manera *Tarraco* va consolidar el seu protagonisme en el procés de romanització d'Hispània, alhora que afirmava les bases que li permetrien assumir la capitalitat, un cop acabada la pacificació del territori. En el segle I aC. dos fets importants marquen l'esdevenidor de la ciutat: en primer lloc, la concessió a la ciutat de l'estatut de colònia de dret romà (a partir d'aquest moment, la ciutat pren el nom de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*, títol obtingut gràcies a Cèsar després de la victòria contra els pompeians a Hispània, o a Octavi August, que va establir-s'hi durant els anys de les guerres càntabres). Llavors Tàrraco esdevingué durant tres anys la capital de l'Imperi Romà (27-24 aC). Així mateix es va convertir en capital de la província de la Hispània Citerior Tarraconense, la més gran de tota Hispània, a més del seu propi *conuentus* o districte judicial. A partir d'aquest moment s'inicia un programa destinat a dotar la capital de la província del nivell urbanístic i monumental adient, del qual en són bona mostra el fòrum, l'amfiteatre o el circ, que ocupava un lloc central en la distribució urbana de la ciutat, i, ja als voltants de la ciutat, l'Arc de Berà, l'aqüeducte de les Ferreres o la Torre dels Escipions. La importància de la ciutat, una de les més grans d'Hispània pel nombre d'hectàrees ocupades, unes 70, es va mantenir fins a mitjan segle III dC. Dues són les peculiaritats que distingeixen la ciutat de Tàrraco d'altres ciutats romanes; una és el fet de posseir dos fòrums: el fòrum de la ciutat, centre administratiu i religiós de la ciutat, on destacaven la basílica i un temple dedicat a la tríada capitolina, i el fòrum provincial, exclusivament dedicat a la província i edificat en temps de Vespasià, després del 70 dC, que no depenia de la colònia, sinó que estava sota l'autoritat del consell de representants de tota la província de la Hispània Citerior Tarraconense. L'altra peculiaritat és que la ciutat de Tàrraco no segueix l'estructura típica de les ciutats romanes (a partir de l'encreuament del *cardo* i el *decumanus*), sinó que va haver d'adaptar-se al difícil relleu d'un turó que descendia fins al mar i que s'esglaonava en una sèrie de 3 grans terrasses: el circ n'ocupava tot una i migpartia la ciutat: en les dues superiors es va edificar el

fòrum provincial (en una el temple i en l'altra la plaça de representació, mentre que els nivells inferiors, que baixaven fins al port, eren les àrees residencials, amb el fòrum de la colònia situat en l'extrem sud-oest de la ciutat, en comptes d'ocupar un espai més central com era costum. Les exigües restes d'un carrer (*decumanus*) pertanyent a l'àrea residencial immediata a la basílica fan pensar que el traçat viari era ortogonal. Si prenem com a model aquesta quasi única mostra hem de suposar que els carrers feien un fort pendent, estaven empedrats i disposaven de clavegueres. Els edificis que s'hi observen són modestos: una casa amb un petit peristil i algunes *tabernae* (establiments comercials), una d'elles amb habitatge a la rebotiga. El port, el teatre i l'amfiteatre quedaven fora muralla. Tres aqüeductes proveïen d'aigua la ciutat des del seu entorn.

167. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A:

1-F, 2-V, 3-F, 4-F, 5-V, 6-F, 7-F, 8-V.

168. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció B:

1- c, 2-a, 3-b, 4-d.

169. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A

L'autor de *l'Eneida* és P. Virgili Maró, originari d'Andes, prop de Màntua. Estudià a Milà i a Roma. És possible que les terres de la seva família fossin expropiades a causa de la distribució de terres als veterans a l'any 41 aC. I potser va ser per aquest motiu que entrà en contacte amb Mecenas i amb el propi August. Fou una persona de constitució dèbil i que patia moltes malalties.

L'Eneida, part integrant del programa literari ideat per Mecenas per enaltir l'obra d'August, és una poema èpic en dotze llibres que narra les peripècies d'Eneas, heroi mític fugitiu de Troia, en el seu recorregut per la Mediterrània fins arribar a establir-se a Itàlia, com a origen de la nissaga de Roma. Dels dotze llibres, els sis primers segueixen la temàtica de *l'Odissea* i els sis darrers, de la *Ilíada*. Així, en la primera part es conten les dificultats d'Eneas per arribar a Itàlia; en aquesta part destaca l'episodi de la trobada d'Eneas amb Dido, la reina de Cartago, que està a punt de desviar-lo de la seva missió divina. En la segona part destaquen les lluites contra els rútuls, conduïts pel rei Turn i la victòria final d'Eneas sobre Turn en un combat singular.

L'Eneida és el poema nacional romà per excel·lència, ja que el sentimentalisme patriòtic del lligam de Roma amb Troia va acompanyat de la finor i les proporcions exactes d'una poesia delicada i perfecta, que, tot seguint el model d'Homer, no el desmereix. Virgili no pogué acabar-la i per això, abans de morir demanà als seus amics que la cremessin, ja que no volia deixar una obra incompleta, però afortunadament aquest desig no fou respectat, i August va fer publicar *l'Eneida* tal i com estava.

170. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B

Les termes, a més de ser un centre higiènic, eren un lloc on es desenvolupava una part molt important de la vida social romana: es trobaven els amics, es feia petar la xerrada, etc. També servia per practicar-hi exercicis físics variats abans de prendre el bany i també locals on es podia comprar una gran varietat de productes.
Els edificis termals solien tenir les set parts següents:

1. un pati interior, o *palaestra*, amb pòrtic i, de vegades, piscina (*natatoria*) per nedar. Aquí es feien els exercicis i es practicaven esports, com la natació, la lluita i el joc de pilota.

2. l'*apodyterium* o vestidor, que tenia bancs adossats al mur i uns nínxols al damunt per deixar-hi els vestits i els objectes de cada banyista. Un vigilant s'encarregava d'impedir els robatoris.

3. un *frigidarium* o sala per als banys freds, amb un banyera que podia ser circular o rectangular i que solia tenir dos o tres esglaons per ficar-se dins l'aigua o per prendre el bany assegut.

4. un *tepidarium* o sala temperada, que servia de pas entre la zona dels banys calents i la dels freds sense patir un canvi brusc de temperatura, la qual cosa podia ser perjudicial per a la salut. En aquest ambient, així com en el *calidarium*, l'escalfor circulava sota un paviment (*suspensurae*), sostingut per pilarets (*pilae*) de maons, i a través de *tubuli*, o conductes de ceràmica o de terra cuita, situats entre les parets. Al tepidari, l'escalfor no era tan intensa com al caldari, perquè aquesta sala es trobava situada més lluny del forn.

5. el *calidarium* era l'espai més proper al forn. En aquesta sala hi havia una banyera d'aigua calenta (*alueus balnei*), on l'aigua arribava mitjançant canonades de plom i aixetes. Per mantenir calenta l'aigua de la banyera hi havia un sistema de retroalimentació d'una caldera: l'aigua freda passava a la caldera, des d'on tornava a sortir escalfada. Així mateix, hi havia una pica (*labrum*), de la qual queia aigua fresca per alleugerir la suor i l'escalfor excessiva.

6. un sistema d'escalfament, constituït per una cambra subterrània de calefacció (*hypocaustum*), i alimentada per un forn de carbó de llenya (*praefurnium*), i per un espai reduït, on treballava el qui s'encarregava del foc.

7. el *laconicum* o *assa sudatio*, la sauna, que tenia forma de cilindre acabat amb una cúpula, en la qual s'obria un forat circular amb una tapa metàl·lica que, mitjançant una cadeneta, es podia tancar o obrir per regular-ne la temperatura ambiental.

En algunes termes podia haver-hi també una sala de massatges (*unctorium*), sales d'estar, biblioteca i latrines públiques (*forica*).
Exemples de termes romanes a Catalunya són les termes de Badalona, Caldes de Montbui, Caldes de Malavella, Sant Boi i a la península Ibèrica, són famoses les termes de Segòbriga.

171. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3.

Opció A

1-b, 2-a, 3-b, 4-a

172. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3.

Opció B

1-F, 2-F, 3-V, 4-V, 5-F, 6-F, 7-V, 8-F

173. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4.

Opció A

Juli Cèsar va néixer en torn de l'any 100 aC., en el si d'una família patrícia emparentada llegendàriament amb Eneas; amb tot, aviat va veure Cèsar que en el seu àmbit natural ho tindria difícil i per això es passà al partit popular. Va tenir una carrera política amb daltabaixos fins assolir el consolat l'any 59. A continuació obtingué el govern proconsular de les Gàl·lies, circumstància que marca definitivament la seva carrera política i militar, ja que durant aquests anys es va fer una anomenada com a cap militar i alhora assolí força suficient perquè se l'hagués de tenir en compte com a element principal en els esdeveniments polítics de Roma; així, doncs, va constituir amb Pompeu i Cras el primer triumvirat, trencat a la mort de Cras, quan Pompeu, l'altra figura principal de Roma, passa a defensar obertament les posicions del senat. L'enfrontament es dirimeix en l'anomenada guerra civil, que acabarà amb la victòria de Cèsar. Aquest assoleix així un poder absolut, del qual no podrà gaudir massa temps ja que l'any 44 és assassinat. Tot i la seva prematura mort, Cèsar va marcar el camí polític de l'esdevenidor de Roma, una potència que ja no podia ser governada com una ciutat; el repte el va recollir i portar a terme Octavi August, el seu successor.

La seva obra historiogràfica, coneguda amb el nom de "Comentaris", consta de dues obres: *Bellum Gallicum* i *Bellum ciuile*.

Ambdues obres són una espècie de diari sobre les seves campanyes militars, la desenvolupada a les Gàl·lies entre els anys 58 i 52, i la que dugué a terme contra Pompeu els anys 49 i 48. En aquesta última obra, el *Bellum ciuile*, s'inclouen les operacions desenvolupades en torn de Lleida i que són el preludi de la batalla decisiva que tindrà lloc a la plana de Farsàlia (Tessàlia), que culmina amb la derrota i la mort de Pompeu, assassinat a Egipte, on s'havia refugiat. Cèsar desenvolupà després altres campanyes a Egipte, Àsia Menor, Àfrica (Tunis) i Hispània (campanya de Munda), però aquestes accions les van historiografiar alguns dels seus continuadors en l'anomenat *Corpus Caesarianum*.

Els *Comentaris* són considerats, juntament amb la producció de Ciceró, l'obra més representativa de la prosa clàssica llatina per la puresa i precisió del llenguatge, i per l'estil depurat amb què han estat escrits.

174. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4.

Opció B

Els romans acostumaven a situar les seves ciutats a la plana, en llocs amb un bon abastiment d'aigua, condicions climàtiques òptimes i ben comunicats. Les ciutats de nova creació seguien un disseny rectangular dividit per dos carrers perpendiculars o eixos: un de nord a sud (*cardo maximus*) i un d'est a oest (*decumanus maximus*), a partir dels quals es traçaven, en paral·lel, la resta de carrers formant una retícula (seguint el disseny hipodàmic).

En qualsevol ciutat romana es poden distingir tres àrees: l'àrea privada, on hi havia els habitatges de tota mena: cases unifamiliars (*domus*) i edificis de pisos (*insulae*); l'àrea religiosa, on estaven els temples; i l'àrea pública.

El centre de la vida pública era el fòrum, situat on s'encreuaven el *cardo* i el *decumanus* (a Bàrcino, estaria situat a l'actual Plaça Sant Jaume). El fòrum era una plaça en forma rectangular envoltada per un pòrtic de dos pisos.

Al fòrum hi havia diversos edificis com el temple principal, la cúria (lloc de reunió del Senat) i els edificis dels magistrats, la basílica (administració de justícia), el mercat (*macellum*) amb botigues o *tabernae* i la latrina pública; a l'entrada del fòrum hi solia haver arcs de triomf i columnes honorífiques.

La ciutat romana disposava, a més, d'edificis dedicats a l'esbargiment, com les termes (com les de la ciutat d'*Ilerda*), el teatre, l'amfiteatre i el circ.

La necròpolis era el cementiri de les ciutats romanes. Les necròpolis estaven situades fora del recinte emmurallat i les tombes es col·locaven al llarg dels camins que conduïen a les portes de la ciutat.

Exemples de ciutats romanes a Catalunya són *Barcino*, *Tarraco*, *Empuriae* i *Ilerdae*.

175. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A
1-V, 2-F, 3-V, 4-F, 5-F, 6-V, 7-F, 8-F

176. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4.

Opció A

M. Tul·li Ciceró va néixer a *Arpinum* (100 aC), petit poble del Laci. Ben aviat els seus pares el portaren a estudiar a Roma on es va formar escoltant els grans oradors al fòrum. De fet tot el seu progrés social està lligat en bona part a les seves aptituds oratòries: va tenir un debut sonat defensant, en un cèlebre discurs, Sext Rosci d'Amèria, un protegit del dictador Sul·la. Tot seguit, es va llevar d'enmig fent un viatge d'ampliació d'estudis a Grècia. De retorn a Roma va seguir el *cursus honorum* fins a assolir el consolat de l'any 63. En aquest itinerari destaquen els discursos que com a edil va compondre contra el govern de Verres a Sicília i el que segurament li ha donat posteriorment més anomenada, el que pronuncià contra Catilina denunciant l'intent d'aquest de conquerir el poder per mitjans violents. Ciceró passa per ser l'orador romà més insigne tant des del punt de vista teòric (va escriure diversos tractats de retòrica: *De inuentione*, *De oratore*, *Brutus*, *Orator*, etc.), com pràctic (són molts els discursos pronunciats, tot i que no sempre aquests es corresponen amb els publicats després; en podem destacar per la seva transcendència els següents: *In Catilinam*, *Pro Archia poeta*, *In Verrem*, *In M. Antonium orationes* o *Filípiques*, etc.). I precisament fou aquesta última sèrie de discursos, les *Filípiques*, la que precipità la seva mort. Home conservador per excel·lència, en la guerra civil entre Cèsar i Pompeu, optà per aquest darrer i encara que Cèsar el va perdonar, s'alegrà de l'assassinat de Juli Cèsar ja que això li féu creure que podien retornar els gloriosos temps de la república. Però, mort Cèsar, no pogué estar-se d'atacar durament amb les *Filípiques* M. Antoni, lloctinent i possible successor de Cèsar. Així, quan poc després M. Antoni arribà a un acord amb Octavi per constituir el segon triumvirat, la vida de Ciceró es converteix en moneda de canvi: assaltat mentre fugia, li tallaren el cap i la mà dreta i els exposaren a les tribunes del fòrum.

177. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4.

Opció B

La ciutat d'*Ilerda* (és dubtós si el nom es corresponen amb la *Iltirda* o *Ilirda* dels ibers ilergetes) està situada sobre un petit promontori que dominava, i domina encara, el riu *Sicoris* (Segre) amb el recolzament del turó de Gardeny. No està clar si correspon a una antiga població ibèrica o és una creació romana *ex nouo*. Fou un *municipium* d'època augustea. En qualsevol cas, la seva funció era garantir i dominar el pas del riu a través del pont i assegurar les vies de penetració cap a l'interior, en especial cap a *Caesar Augusta* i *Osca*. Entre les gestes històriques podem esmentar la lluita d'Indíbil i Mandoni contra Gneu Escipió, a finals del segle III aC, que acabà amb la mort dels dos caps indígenes; en la guerra sertoriana (s.I aC) la ciutat es posà del costat de Sertori en front de Pompeu; i, finalment, en la guerra civil entre Cèsar i Pompeu (s. I aC), fou el primer lloc on els pompeians comandats per Afrani i Petreu es feren forts per barrar-li el pas a Cèsar, cosa que provocà l'enfrontament conegut com a la Campanya de Lleida, del Segre o de Les Garrigues, i que acabà amb la rendició de les tropes pompeianes després del seu intent frustrat de creuar l'Ebre i passar a la Celtibèria. L'ocupació continuada del territori i la política de rasa practicada pels musulmans en el seu moment ha fet difícil la troballa de restes arqueològiques; darrerament s'han identificat restes de muralla a la Suda, unes termes al carrer de Remolins, una necròpolis a la zona de l'estació i algunes *domus* en diversos indrets de la ciutat.

178. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3.

Opció A

1-F, 2-V, 3-F, 4-V, 5-V, 6-V, 7-F, 8-F.

179. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3.

Opció B

1-F, 2-F, 3-F, 4-V, 5-V, 6-F, 7-F, 8-F

180. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4.

Opció A

Titus Maccius Plautus, el comediògraf romà més famós, va néixer a Sàrsina (Úmbria) devers l'any 250 aC i morí l'any 184 aC. No se'n sap gran cosa de la seva vida, que sembla que va estar lligada al teatre en totes les seves vessants. És dubtosa l'anècdota que va haver de treballar movent la mola d'un molí de farina per recuperar-se d'una fallida econòmica.
Va dedicar-se al gènere de la *palliata*, és a dir, comèdia llatina ambientada a Grècia, per tal de defugir l'estricte censura que imperava a Roma, i en la seva creació va seguir les petjades en la comèdia nova grega d'autors com Dífil o Menandre.
A l'antiguitat passaven d'un centenar les comèdies atribuïdes a Plaute, tot i que modernament només se'l té per autor de vint-i-una comèdies conservades en un bon estat relatiu. D'entre elles, podem citar *Amphitruo*, *Aulularia*, *Menaechmi*, *Miles Gloriosus*, *Poenulus*, *Pseudolus* o *Trinummus*.
Totes les comèdies es caracteritzen per comptar amb uns personatges arquetípics com poden ser l'alcavot, el jove enamorat, el pare sever, l'esclau entremaliat, la falsa meuca.
Una línia argumental prototípica seria la d'un jove de bona família que vol aconseguir els favors d'una meuca o d'una noia decent, però que no disposa de diners per assolir els seus objectius; compta, però, amb l'ajut d'un esclau espavilat que a base de trucs i enganyifes li permetrà aconseguir el que vol el jove encara que sigui a costa d'enganyar el pare del jove o l'alcavot que no té altre objectiu que treure rendiment de la seva mercaderia. Al final, l'esclau sol aconseguir la llibertat com a premi, i la suposada meretriu resulta ser una noia de bona

família raptada per uns pirates, de manera que tots els impediments per a un bon final acaben desapareixent.
Una característica de les comèdies plautines són els noms parlants, és a dir, noms dels personatges que ens indiquen (per semblança o oposició) aspectes relacionats amb el caràcter o funció del propi personatge. La força còmica de la comèdia de Plaute resideix en la magistral utilització del llenguatge (acudits i imitació del registre col·loquial).

181. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4.

Opció B

Les dues ciutats comparteixen de bell antuvi un tret bàsic que fa que es donin, conseqüentment, altres coincidències: ambdues són capitals provincials, *Tarraco* és capital de la Hispania Citerior i *Emerita Augusta* és capital de la Lusitània. Amb tot, la seva fundació respon a moments, motius i circumstàncies diferents. La fundació de Tàrraco va lligada a la II Guerra Púnica, i Emèrita Augusta a la pacificació d'Hispània per August cap al 25 a.C. D'altra banda, des del punt de vista estratègic, Tarraco ocupa un lloc important ja que a part de ser un port de connexió amb Roma, està situada en una posició idònia per, alhora, servir de punt de partida en la penetracióicap a l'interior a través de la vall de l'Ebre. *Emerita Augusta*, per la seva banda, era el punt de referència en la vall del riu Guadiana, en estar emplaçada en un lloc també important per controlar la penetració cap a la Lusitània, sempre ferotge, i per ser un nus de comunicació important en el qual confluïen la ruta del riu i la Via de la Plata.

El fet de ser totes dues capitals provincials explica que cada una tingui dos fòrums, el provincial i el propi de la ciutat. D'altra banda, tenen l'estructura urbanística típica, amb la diferència que *Tarraco* presenta una distribució en terrasses, cosa possible per la seva situació geogràfica, circumstància que no es donava ni es dóna en el cas d'*Emerita Augusta*. Així mateix, les dues ciutats conserven en bona part els monuments que palesaven la seva importància dins el territori: circ, amfiteatre i teatre. Com a curiositat, el circ de Tàrraco és a la segona terrassa, mentre que el teatre i l'amfiteatre d'Emèrita són al mateix turó, i van ser dissenyats dins del mateix projecte, en què participà Agripa, general d'August. El teatre *d'Emerita Augusta* està força ben conservat, i encara s'hi representacions teatrals. Les semblances, en aquest cas més aviat circumstancials, es podrien ampliar amb l'existència d'aqüeductes en les rodalies de cada una: Los Milagros a Mèrida i Les Farreres a Tarragona.

Històricament, Tàrraco va ser molt important (fins i tot August hi va residir uns anys) a començaments de l'Imperi, mentre que Emèrita va tenir diferents èpoques d'esplendor: al segle II, però sobretot al segle V.

182. PAU 2007 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció A: 1-b; 2-a; 3-b; 4-a

Opció B: 1-V; 2-F; 3-V; 4-F; 5-V; 6-F; 7-F; 8-F.

183. PAU 2007 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A

Titus Maccius Plautus, el comediògraf romà més famós, va néixer a Sàrsina (Úmbria) devers l'any 250 aC i morí l'any 184 aC. No se'n sap gran cosa de la seva vida, que sembla que va estar lligada al teatre en totes les seves vessants. És dubtosa l'anècdota que va haver de treballar movent la mola d'un molí de farina per recuperar-se d'una fallida econòmica. Va dedicar-se al gènere de la *palliata*, és a dir, comèdia llatina ambientada a Grècia, per tal de defugir l'estricte censura que imperava a Roma, i en la seva creació va seguir les petjades en la comèdia nova grega d'autors com Dífil o Menandre. A l'antiguitat passaven d'un centener les comèdies atribuïdes a Plaute, tot i que modernament només se'l té per autor de vint-i-una comèdies conservades en un bon estat relatiu. D'entre elles, podem citar *Amphitruo*, *Aulularia*, *Menaechmi*, *Miles Gloriosus*, *Poenulus*, *Pseudolus* o *Trinummus*. Totes les comèdies es caracteritzen per comptar amb uns personatges arquetípics com poden ser l'alcavot, el jove enamorat, el pare sever, l'esclau entremaliat, la falsa meuca. Una línia argumental prototípica seria la d'un jove de bona família que vol aconseguir els favors d'una meuca o d'una noia decent, però que no disposa de diners per assolir els seus objectius; compta, però, amb l'ajut d'un esclau espavilat que a base de trucs i enganyifes li permetrà aconseguir el que vol el jove encara que sigui a costa d'enganyar el pare del jove o l'alcavot que no té altre objectiu que treure rendiment de la seva mercaderia. Al final, l'esclau sol aconseguir la llibertat com a premi, i la suposada meretriu resulta ser una noia de bona família raptada per uns pirates, de manera que tots els impediments per a un bon final acaben desapareixent.

184. PAU 2007 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B

El nom d'Empúries prové del llatí *Emporiae,-arum* en plural, ja que, quan els romans s'hi van instal·lar, hi havia ja dues comunitats: els ibers indicets i els grecs.

L'any 218 a.C. va esclatar la segona guerra púnica entre romans i cartaginesos. Els romans, comandats per Gneu Escipió, hi van instal·lar un *praesidium* que va ser la primera base militar a Hispània. Cap al 195 a.C. Cató va passar per Empúries per tal d'eliminar focus de resistència indígena antiromana. Amb el pas del temps, el primitiu campament militar es va convertir en un nucli urbà, especialment amb l'augment de la població que suposava el llicenciament dels legionaris romans, després de la victòria de Cèsar sobre Pompeu.

El nucli urbà romà d'Empúries és regular, de nova planta, amb un fòrum a la part central. Es conserven a Empúries restes de la muralla, del fòrum, de dues cases romanes senyorials, d'*insulae* i de l'amfiteatre.

Durant l'imperi Empúries va perdre el paper predominant davant la importància de Tàrraco o Bàrcino fins arribar a ser abandona cap a finals del segle III dC..

185. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A: 1 d; 2 a; 3 a; 4 c

186. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A

Nascut a Venúsia (Apúlia), l'any 65 aC, era fill d'un llibert que s'esforçà en proporcionar-li una bona educació, primer a Roma i, després, a Atenes. Després d'una actuació decebedora a la batalla de Filips en l'exèrcit de Brutus, va tornar a Roma on aconseguí entrar en el cercle de Mecenas (37 aC) i, per tant, es posà al servei del poder, d'August. Era baix d'estatura i grassonet. Passa per ser el representant més destacat de la poesia lírica romana per la perfecció i finor del seu estil. En aquest gènere va escriure quatre llibres d'odes, on tracta temes patriòtics, filosòfics, de la vida quotidiana i de la natura. Va escriure també obres de caràcter satíric com els *Èpodes* (seguint la tradició de la poesia iàmbica grega), les *Sàtires* i les *Epístoles* (cartes en vers). És autor també del *Carmen Saeculare*, encàrrec d'Octavi per celebrar el canvi de segle, i de l'*Ars Poetica* o *Epistola ad Pisones*, un tractat de preceptiva literària. L'obra d'Horaci constitueix un sementer inexhaurible de temes poètics o literaris que a partir d'ell s'han convertit en clàssics: l'*aurea mediocritas*, el *carpe diem*, el *beatus ille*, *tempus fugit*, etc.

187. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B

- **Nom**: *Colonia Augusta Emerita*.
- **Origen**: Època d'August, un cop acabades les guerres càntabres (25 aC, aproximadament, per obra de Publi Carisi). Importància estratègica (riu Guadiana, Via de la Plata)
- **Fets històrics**:
  - Capital de la província 'Lusitània' des del 15 aC.
  - Època alto-imperial: construcció dels principals edificis públics i embelliment general de la ciutat.
  - Època dels Antonins: segurament va continuar engrandint-se, perquè hi ha testimonis de poblacions del nord d'Àfrica que van anar-hi a viure.
  - Segle III dC: No sembla que l'afectés la crisi general del s. III, atès que no minva la població i que s'hi continua construint. En aquesta època hi ha els primers testimonis de cristianisme a la ciutat.
  - Segles IV i V: Esdevé un important centre administratiu del Baix Imperi i exerceix una notable influència sobre el Nord d'Àfrica. (468 dC).
- **Monuments d'època romana**:
  - Teatre:
    - Construcció molt primerenca: segurament ja va ser inaugurat cap al 15 aC.
    - Encara continua en servei. La capacitat és d'uns 6.000 espectadors.
    - Va patir diferents remodelacions: una amb Trajà, i una altra cap al 330-340 dC.
  - Amfiteatre:
    - Probablement de l'any 8 aC. Com tots els amfiteatres, dedicat a les lluites de gladiadors.
    - Capacitat per a uns 15.000 espectadors. El *frons scaenae* està molt ben conservat.
    - Les zones superiors es van fer servir com a pedreres quan va deixar d'utilitzar-se com a amfiteatre.
  - Circ:
    - Construït a començaments del segle I dC.; dimensions: 400 x 100 m.; la *spina* tenia 223 x 8.5 m., i estava decorada amb monòlits i altres motius; capacitat per a uns 30000 espectadors.
    - Es troba fora del recinte emmurallat.
    - Dividit en diferents càvees, segons la classe social dels espectadors.
    - Funció: curses de bigues i quadrigues.
  - Temple de Diana:
    - Situat al fòrum municipal de la ciutat. Època augustea. No està dedicat realment a Diana, sinó al culte imperial.
    - Planta rectangular, envoltat de columnes. El frontal té 6 columnes.
    - El material de construcció predominant és el granit.
    - Va ser incorporat, al Renaixement, al palau del comte de los Corbos, cosa que va facilitar la seva conservació.
  - Arc de Trajà:
    - Possiblement feia de monument d'entrada al fòrum provincial. Situat al *cardo maximus*.
    - Cobert de marbre originàriament.
  - Pont romà:
    - Es podria considerar com l'origen de la ciutat. És una perllongació del *decumanus maximus*. 792 metres de llarg (un dels més grans conservats)
    - Originalment sembla que estava construït sobre dos cossos d'arcs units en el centre per una estructura massissa.
    - El pont actual és una reconstrucció posterior a les riuades del segle XVII.
  - Aqüeducte de "Los Milagros":
    - Època d'August
    - Portava l'aigua de l'embassament de Prosèrpina, a uns 5 km de la ciutat.
    - Els arcs es troben força ben conservats en general.

188. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

189. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció A: 1-F; 2-F; 3-V; 4-V; 5-F; 6-V; 7-F; 8-V
Opció B: 1-b; 2-c; 3-a; 4-a

190. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A

Com els altres gèneres, la retòrica va passar de Grècia a Roma. L'eloqüència va ser a Roma el gènere central de la prosa literària i fins i tot de la cultura. Era el mitjà pel qual el ciutadà de la classe dirigent podia fer carrera política, sobretot en la darrera etapa de la República, quan les sentències judicials, les qüestions polítiques i els càrrecs públics es decidien sovint després de deliberacions als tribunals, al senat o a les assemblees. La retòrica és l'art teòric del discurs i l'oratòria és la seva aplicació pràctica. La retòrica, com a corpus teòric, es va desenvolupar en la civilització grega a mitjà segle V aC. A Roma es va introduir a partir del darrer terç del segle III aC. El moment més esplendorós de l'oratòria a Roma fou a la fi de la república, concretament durant el segle I aC. L'orador romà més insigne fou Marc Tul·li Ciceró, que va escriure diversos tractats de retòrica (*De inuentione*, *De oratore*, *Brutus*, *Orator*, etc.) i va pronunciar i escriure diversos discursos (*In Catilinam*, *Pro Archia poeta*, *In M. Antonium orationes* o *Filípiques*, etc.). Com a exemple, en el discurs contra Catilina Ciceró descobreix la conjuració d'aquest senador per atemptar contra el poder republicà establert, representat en aquell moment per ell mateix que era cònsol. Com a exemple d'obra de retòrica es pot citar *Brutus* que és una història de l'eloqüència romana des dels orígens fins al segle I aC amb un petit resum de l'oratòria a Grècia.

191. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B

A les *domus* o cases senyorials dels romans, després de creuar la porta (*ianua*) s'accedia a través d'una petita estança (*uestibulum*) a un pati descobert (*atrium*), que era el pati de distribució principal. Al seu voltant es distribuïen les habitacions (*cubicula*), els salons (*oeci*), la cuina (*culina*), el menjador (*triclinium*), la biblioteca o sala d'estar del senyor (*tablinum*); en el centre de l'atri hi havia una espècie d'estany (*impluuium*) on es recollia l'aigua de pluja, ja que els aiguavessos de la casa estaven orientants cap a l'interior, precisament per aprofitar aquesta aigua; en un racó de l'atri es trobava l'altar destinat al culte domèstic (*lararium*). Aquí podia acabar tot, però si les disponibilitats ho permetien les cases podien tenir un afegit posterior, una espècie de jardí interior envoltat de columnes (*peristylum*), més ampli i espaiós que l'atri, des del qual es tenia accés a altres habitacions del mateix tarannà que les que trobem a l'atri. A banda i banda del *vestibulum* s'hi trobaven les *tabernae*, botigues que el propietari llogava o usava per a vendre productes de les seves pròpies explotacions.

192. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció **B**: 1-F; 2-F; 3-V; 4-V; 5-F; 6-V; 7-F; 8-F

193. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A:
Ovidi com a autor literari de l'època d'August: poeta allunyat de la vida política.

- L'elegia com a gènere amorós. El dístic elegíac.
- Obres elegíaques:
    - **Amores**: Obra on narra els amors imaginaris per Corinna.
    - **Heroides**: Vint cartes d'amor d'heroïnes mitològiques a les seves parelles absents.
    - **Ars Amatoria**: Obra en quatre llibres (dos dedicats a donar consells als homes, i els altres dos, a les dones): consells per obtenir i retenir les persones estimades. Va associat amb els **Remedia amoris** (consells per consolar-se d'un amor perdut) i **De medicamine faciei** (breu tractat de cosmètica femenina).
- **Altres obres:** A banda de les obres del desterrament, que es podrien citar ara o al final de la pregunta, caldria parlar sobretot de les **Metamorfosis** com a poema en hexàmetres la temàtica del qual consisteix a narrar les transformacions d'éssers humans o nimfes en altres éssers, normalment animals o plantes. La importància posterior de les Metamorfosis rau en el fet que ha estat font d'inspiració per als escriptors i pintors europeus pràcticament fins avui.

194. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B:

Atesa la varietat de respostes vàlides que pot generar la pregunta, ens limitem a donar unes orientacions generals. Com a idea global, l'alumne podria optar per parlar de les ciutats romanes més importants (les quatre de Catalunya: *Barcino*, *Emporiae*, *Ilerda* i *Tarraco*, i *Emerita Augusta*) explicant que, llevat d'*Ilerda*, a totes hi ha pràcticament tots els edificis públics.

Però podria optar també per parlar dels edificis públics romans bàsics a la resta de ciutats de la Hispània Romana, posant algun exemple de cada una, sense necessitat, però, de ser exhaustius. Per exemple:

- L'existència de teatres romans (Sagunt, Segóbriga, Cartagena).
- El mateix pel que fa a amfiteatres (Itàlica)
- Idem pel que fa a muralles (Lleó, Astorga, Lugo)
- Idem pel que fa a termes (Segóbriga, Sant Boi)
- I el mateix serveix per a les altres manifestacions: aqüeductes, ponts, ports, etc.

En darrer terme, caldrà tenir com a referència el llistat difós entre el professorat, encara que també es computaran positivament les aportacions que facin referència a ciutats o monuments no inclosos en l'esmentat llistat.

195. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A: 1 – a; 2 – a; 3 – b; 4 – d.

196. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció B: 1 – d; 2 – d; 3 – c; 4 – a.

197. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A:

Juli Cèsar va néixer en torn de l'any 100 aC. En el si d'una família patrícia emparentada llegendàriament amb Eneas; amb tot, aviat va veure Cèsar que en el seu àmbit natural ho tindria difícil i per això es passà al partit popular. Va tenir una carrera política amb daltabaixos fins assolir el consulat l'any 59. A continuació obtingué el govern proconsular de les Gàl·lies, circumstància que marca definitivament la seva carrera política i militar, ja que durant aquests anys es va fer una anomenada com a cap militar i alhora assolí força suficient perquè se l'hagués de tenir en compte com a element principal en els esdeveniments polítics de Roma; així, doncs, va constituir amb Pompeu i Cras el primer triumvirat, trencat a la mort de Cras, quan Pompeu, l'altra figura principal de Roma, passa a defensar obertament les posicions del senat. L'enfrontament es dirimeix en l'anomenada guerra civil, que acabarà amb la victòria de Cèsar, el qual d'aquesta manera assoleix un poder absolut, que no podrà gaudir massa temps ja que l'any 44 és assassinat.

La seva obra historiogràfica, coneguda amb el nom de "Comentaris", consta de dues obres: *Bellum Gallicum* i *Bellum Ciuile*; són una espècie de diari sobre les seves campanyes militars, la desenvolupada a les Gàl·lies entre els anys 58 i 52, i la que dugué a terme contra Pompeu els anys 49 i 48. En aquesta última obra, el *Bellum Ciuile*, s'inclouen les operacions

desenvolupades entorn de Lleida i que són el preludi de la batalla decisiva que tindrà lloc a la plana de Farsàlia (Tessàlia), que culmina amb la derrota i la mort de Pompeu, assassinat a Egipte, on s'havia refugiat. Cèsar desenvolupà després altres campanyes a Egipte, Àsia Menor, Àfrica (Tunis) i Hispània, però aquestes accions les van historiografiar alguns dels seus continuadors en l'anomenat *Corpus Caesarianum*. Els "Comentaris" són considerats, juntament amb la producció de Ciceró, l'obra més representativa de la prosa clàssica llatina per la puresa i precisió del llenguatge, i per l'estil depurat amb què han estat escrits.

D'altra banda, tot i la seva prematura mort, Cèsar va marcar el camí polític de l'esdevenidor de Roma, una potència que ja no podia ser governada com una ciutat; el repte el va recollir i portar a terme Octavi August, el seu successor.

198. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B:

Tàrraco, com a conseqüència directa de les favorables condicions estratègiques i de la immillorable situació geogràfica, va esdevenir la base principal de les campanyes militars de la Segona Guerra Púnica (de fet, la seva fundació s'associa directament a la família dels Escipions) i, posteriorment, de les operacions de conquesta del territori hispànic. Tot això va implicar la fundació d'un *praesidium* militar a la part alta de la ciutat, que en hora ben primerenca va incorporar un potent recinte emmurallat per garantir-ne la protecció. D'aquesta manera *Tarraco* va consolidar el seu protagonisme en el procés de romanització d'Hispània, alhora que afirmava les bases que li permetrien assumir la capitalitat, un cop acabada la pacificació del territori. En el segle I a.C. dos fets importants marquen l'esdevenidor de la ciutat: en primer lloc, la concessió a la ciutat de l'estatut de colònia de dret romà (a partir d'aquest moment, la ciutat pren el nom de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*) i l'assoliment de la capitalitat de la *Hispania Citerior*, entorn de l'any 27 a.C.; a partir d'aquest moment s'inicia un programa destinat a dotar la capital de la província del nivell urbanístic i monumental adient, del qual en són bona mostra el fòrum, l'amfiteatre o el circ, que ocupava un lloc central en la distribució urbana de la ciutat, i, ja als voltants de la ciutat, l'Arc de Berà, l'aqüeducte de les Ferreres o la Torre dels Escipions. La importància de la ciutat, una de les més grans d'Hispània pel nombre d'hectàrees ocupades, unes 70, es va mantenir fins a mitjan segle III d.C.

199. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

200. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció A: 1-d; 2-d; 3-c; 4-a
Opció B: 1-b; 2-a; 3-c; 4-c

201. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4
Opció A

L'autor de l'*Eneida* és P. Virgili Maró, originari d'Andes, prop de Màntua. Estudià a Milà i a Roma. És possible que les terres de la seva família fossin expropiades a causa de la distribució de terres als veterans a l'any 41 aC. I potser va ser per aquest motiu que entrà en contacte amb Mecenas i amb el propi August. Fou una persona de constitució dèbil i que patia moltes malalties.

L'*Eneida*, part integrant del programa literari ideat per Mecenas per enaltir l'obra d'August, és una poema èpic en dotze llibres que narra les peripècies d'Eneas, fugitiu de Troia, en el seu recorregut per la Mediterrània fins arribar a establir-se a Itàlia, com a origen de la nissaga de Roma. Dels dotze llibres, els sis primers segueixen la temàtica de l'*Odissea* i els sis darrers, de la *Ilíada*. Així, en la primera part es conten les dificultats d'Eneas per arribar a Itàlia ; en aquesta part destaca l'episodi de la trobada d'Eneas amb Dido, la reina de Cartago, que està a punt de desviar-lo de la seva missió divina. En la segona part destaquen les lluites contra els rútuls, conduïts pel rei Turn.

L'*Eneida* és el poema nacional romà per excel·lència, ja que el sentimentalisme patriòtic del lligam de Roma amb Troia va acompanyat de la finor i les proporcions exactes d'una poesia delicada i perfecta, que, tot seguint el model d'Homer, no el desmereix. Virgili no pogué acabar-la i per això, abans de morir demanà als seus amics que la cremessin, ja que no volia deixar una obra incompleta.

202. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B

L'amfiteatre és l'edifici representatiu per excel·lència de l'arquitectura romana de l'oci, a diferència dels teatres o dels circs que també eren patrimoni grec. L'amfiteatre era un edifici elíptic, conjunció de dos teatres enfrontats, que es destinava principalment a les lluites de gladiadors (*munera gladiatoria*), on també s'hi feien caceres i lluites amb feres (*venationes*) i naumàquies (batalles navals), sempre i quan estiguessin acondicionats per a aquesta pràctica. Les seves parts principals són l'*arena* (espai on lluitaven els gladiadors), la *cavea* (grades destinades al públic), i els *vomitoria* (portes d'accés a les grades). Hi havia també una tribuna separada per a les autoritats anomenada *podium*. La base de l'*arena* era de fusta i a sota hi havia les dependències auxiliars dels gladiadors i les gàbies de les feres; aquestes es pujaven mitjançant un sistema de politges. Es construïren arreu de l'imperi seguint el model del Coliseu de Roma. A Hispània estan força ben conservades les restes dels amfiteatres de Tàrraco, Mèrida i Itàlica, entre d'altres.

203. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A: 1 – c; 2 – d; 3 – b; 4 – a.

204. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció B: 1 – b; 2 – c; 3 – a; 4 – c.

205. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A:

El fragment pertany al llibre VI de l'*Eneida* de P. Virgili Maró, poeta llatí nascut a Màntua i que visqué al segle I a.C. L'Eneida, una de les més grans obres de la literatura universal, pertany al gènere èpic, que és el que descriu en vers les proeses dels herois. En aquest cas concret el tema de l'obra és la narració dels orígens mítics de Roma tot establint una relació de parentiu entre la família reial troiana i els fundadors de Roma, prolongada després fins a la família Júlia, un membre de la qual es volia honorar. El moment descrit en aquest text correspon a la baixada d'Eneas als inferns, on es troba amb l'ombra de Dido, que s'havia suïcidat pel que va considerar la traïdoria de l'heroi troià.

Dels personatges que surten a l'obra, podem destacar en primer lloc la figura d'Eneas, de qui acabem de parlar. En el llibre II de l'Eneida, Eneas arriba a Cartago, on ell i els seu companys són acollits amicalment per la reina Dido, que s'enamora d'Eneas i li ofereix de posar-lo al capdavant del seu regne, oferta que Eneas no podrà acceptar en sentir-se cridat pels déus a una empresa més gran. Altres dos personatges importants són Turn, rei dels rútuls, i la filla del rei Llatí, Lavínia, promesa de Turn. L'arribada d'Eneas a Itàlia i el trencament d'aquest prometatge provocà la guerra entre rútuls i troians, qua acabà amb la victòria d'aquests i amb el matrimoni d'Eneas i Lavínia.

206. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B:

Tàrraco, com a conseqüència directa de les favorables condicions estratègiques i de la immillorable situació geogràfica, va esdevenir la base principal de les campanyes militars de la Segona Guerra Púnica (de fet, la seva fundació s'associa directament a la família dels Escipions) i, posteriorment, de les operacions de conquesta del territori hispànic. Tot això va implicar la fundació d'un *praesidium* militar a la part alta de la ciutat, que en hora ben primerenca va incorporar un potent recinte emmurallat per garantir-ne la protecció. D'aquesta manera *Tarraco* va consolidar el seu protagonisme en el procés de romanització d'Hispània, alhora que afirmava les bases que li permetrien assumir la capitalitat, un cop acabada la pacificació del territori. En el segle I a.C. dos fets importants marquen l'esdevenidor de la ciutat: en primer lloc, la concessió a la ciutat de l'estatut de colònia de dret romà (a partir d'aquest moment, la ciutat pren el nom de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*) i l'assoliment de la capitalitat de la *Hispania Citerior*, entorn de l'any 27 a.C.; a partir d'aquest moment s'inicia un programa destinat a dotar la capital de la província del nivell urbanístic i monumental adient, del qual en són bona mostra el fòrum, l'amfiteatre o el circ, que ocupava un lloc central en la distribució urbana de la ciutat, i, ja als voltants de la ciutat, l'Arc de Berà, l'Aqüeducte de les Ferreres o la Torre dels Escipions. La importància de la ciutat, una de les més grans d'Hispània pel nombre d'hectàrees ocupades, unes 70, es va mantenir fins a mitjan segle III d.C.

207. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3
Opció A: 1- c; 2 - c; 3 - b; 4 - d.

208. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció B: 1 – F; 2 – V; 3 – F; 4 – F; 5 – V; 6 – F; 7 – V; 8 – F.

209. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A:

Horaci és un poeta del segle I abans de Crist. Era fill d'un llibert que el va munir d'una sòlida educació. De retorn d'un viatge a Grècia va entrar en el cercle literari de Mecenas, amic d'August, que reunia autors importants per tal de posar-los al servei dels objectius polítics d'aquest. Tota la seva obra està escrita en vers i es pot dividir en tres apartats: poesia lírica (Odes, Cant Secular); poesia satírica i moralitzadora (Èpodes, Sàtires, Cartes) i preceptiva poètica (Art poètica, dita també la Carta als Pisons). A les seves obres projecta la seva creença en la filosofia d'Epicur que es pot resumir en l'expressió *aurea mediocritas*, és a dir, gaudir de la vida i dels seus plaers d'una forma moderada, fugir dels excessos, mantenir la tranquil·litat d'esperit, conformar-se amb poca cosa i viure el present, que sempre és fugisser. Però, d'altra banda, quan cal, se sap mostrar sensible a l'hora de cantar la glòria i grandesa de Roma. Fou un poeta de gran finesa i agudesa mentals, que pot ser considerat un dels més grans poetes romans.

210. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B:

En primer lloc hauríem de situar la ciutat de Tàrraco que fou la capital de la Hispània Citerior. Tot i que la seva fundació és obra dels Escipions i té el seu origen en un destacament militar, que hi fou ubicat en el decurs de la segona guerra púnica tot aprofitant la seva excel·lent posició geogràfica de cara a la colonització de l'interior d'Hispània, el seu nom complet de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco* recorda el fet de ser colònia de dret romà, distinció aconseguida en època de Cèsar. Són especialment dignes de ser posades en relleu les muralles, l'amfiteatre, el fòrum, el circ i, als afores, l'aqüeducte de les Ferreres o la torre dels Escipions.

Barcelona, tot i la llegenda que la vol fer fundació d'Hèrcules, és una creació d'August de finals del segle I abans de Crist, amb el nom de *Colonia Iulia Augusta Paterna Fauentia Barcino*. Era una ciutat molt petita i molt menys important que Tàrraco. Dels monuments d'època romana podem citar les muralles amb les portes, les restes del temple d'August.

Malgrat l'existència d'una ciutat grega, *Emporion*, el port de la qual feren servir els romans en la seva primera arribada a Hispània, la ciutat romana és una construcció de nova planta i immediatament posterior a la segona guerra púnica (començament del segle II a.C.) i també té origen militar. Les importants campanyes d'excavació que s'hi han dut a terme han posat a l'abast dels seus visitants una part de les muralles, l'amfiteatre i part de la xarxa urbanística.

211. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

Opció A: 1 – c; 2 – b; 3 – b; 4 – d.

212. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

Opció B: 1 – b; 2 – a; 3 – c; 4 – d.

213. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4

Opció A:

La comèdia a Roma no es pot considerar un gènere original, sinó que està profundament influït per la comèdia nova grega i per autors com Menandre i Dífil. La comèdia romana que tingué més èxit és la que es coneix amb el nom de *palliata*, és a dir que tractava una temàtica situada en un ambient grec. Els principals autors de comèdies a Roma foren Plaute i Terenci; del primer se'n conserven vint-i-una obres i del segon, sis. Com a exemples característics podem citar la Comèdia de l'olla, Els bessons, El soldat fanfarró de Plaute, o La Sogra i Els germans de Terenci. Els personatges principals de la comèdia romana són els esclaus entremaliats que malden per solucionar els enamoraments dels seus amos i arravatar als alcavots les noies amb què funciona el seu negoci. Altres personatges són el del soldat fanfarró i cregut, o el dels vells, que solen ser massa rígids en l'educació dels fills, encara que de vegades tenen un gran interès per les jovenetes. Les dones normalment fan un paper passiu o secundari. El llenguatge de la comèdia és un llenguatge popular tret del que la gent parla al carrer, de manera que la llengua de la comèdia, especialment en el cas de Plaute, és la més semblant a la que parlaven els romans en el dia a dia.

214. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4

Opció B:

Deixant de banda la llegenda que associa la fundació de la ciutat a la figura mítica d'Hèrcules, es considera com una dada prou segura que la fundació de la ciutat per part d'August tingué lloc amb molta probabilitat entre l'any 18 i l'any 15 a.C., amb el nom de *Colonia Iulia Augusta Paterna Fauentia Barcino.* L'arqueologia ens mostra l'establiment fundacional com una petita ciutat de 10 Ha. fortificada amb una muralla d'uns dos metres d'amplària. La seva estructura era reticular i en el centre, un poc desplaçat respecte a l'encreuament dels eixos viaris principals, s'alçava el monumental temple d'August, del qual es conserven algunes columnes originals amb els seus capitells. Era un temple perípter i hexàstil de dimensions considerables: 35 m de llargada i 17,5 d'amplada. Del fòrum, que devia ser contigu al temple, en tenim poques notícies. Un fet cabdal en l'evolució urbana de *Barcino* és la construcció de la muralla de final del segle III o del començament del IV, que no modifica, però sí reforça el traçat de la muralla fundacional amb la inclusió de setanta-vuit torres de defensa. Aquesta fortificació va resultar amb el temps bàsica per consolidar el paper capdavanter de la ciutat.

215. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A:

1. *Heroides*, 2. *Metamorfosis*, 3. *Art d'estimar*, 4. *Fastos*.

216. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

OPCIÓ A:

1. Arc de Berà. Arc situat a la via Augusta, a uns 20 km. de Tarragona que tenia una funció territorial i que va ser erigit durant la reforma augústea de la via (s. I aC) i restaurat per L. Licini Sura (s. II dC).
2. Torre dels Escipions. Monument funerari familiar (s. I dC) situat a una banda de la vida Augusta a uns 6 km. de Tarragona, relacionat per tradició erròniament amb els germans Escipions fundadors de Tàrraco.
3. Aqüeducte de les Ferreres o Pont del Diable. Obra d'enginyeria destinada a fer arribar l'aigua del riu Gaià a la ciutat de Tàrraco.
4. Circ de Tàrraco. Indret on es desenvolupaven les curses de carros.

217. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

OPCIÓ B:

1. S'acompleix ja que Virgili era un coneixedor expert de la literatura grega.
2. La cultura grega va influir en la llatina des de l'època arcaica romana ja que la civilització grega havia arribat a Itàlia en el segle VIII aC i, per tant, havia entrat en contacte amb les civilitzacions situades al sud de la península. Tanmateix, la influència cabdal arriba a partir del segle III aC, quan Roma acaba la conquesta del sud, i esdevé definitiva quan Roma incorpora el territori peninsular grec al seu imperi (146 aC). La influència es ressegueix en gairebé tots els aspectes de la vida i la cultura: literatura, art, vida quotidiana, alfabet, costums, etc.
3. Poetes contemporanis, per exemple, Horaci, Ovidi, Tibul, Properci; predecessors immediats, Catul, Enni.
4. Un indici del que diu Eliot és el fet que *L'Eneida* a) incorpora estructuralment i temàticament els arguments homèrics de *La Ilíada* (llibres VII – XII: lluites entre cabdills dels bàndols contraris) i *L'Odissea* (llibres I – VI: periple de l'heroi a la recerca de la pàtria, amb baixada al món dels inferns) i b) incorpora la tradició de la poesia èpica anterior, sobretot Enni.
5. En època d'August la societat il·lustrada i compromesa políticament romana era plenament conscient del pes que tenia i tindria Roma en el futur i, per tant, de la seva importància històrica. En aquest sentit un dels principals objectius de *L'Eneida* és presentar la història de Roma no com una successió de fets casualment reeixits sinó com la plasmació d'un projecte dels déus que arrenca fins i tot abans de la fundació de la ciutat i que desemboca en la figura de l'emperador August com a punt final. No debades és August qui va impulsar i afavorir la seva redacció.

218. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A:

1. Circ, 2. Amfiteatre, 3. Termes, 4. Basílica.

219. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B: 1 c, 2 d, 3 a , 4 d.

220. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

OPCIÓ A:

La historiografia romana: 1. Té com a objectiu principal la recerca de la veritat, tot i que aquesta no serà una característica gaire reeixida si hi apliquem una anàlisi acurada ("...la llum de la veritat"). 2. Té un component bàsicament patriòtic i polític, 3. Té una funció educativa ("La història és la mestra de la vida"), 4. S'usa com a corretja de transmissió de les experiències dels ancians a les noves generacions ("...missatgera de l'antiguitat"), 5. Té un component important d'alliçonament moral.
A l'antiguitat, a diferència de l'actualitat, es considera un gènere literari perquè no es considera una disciplina científica sinó un "art" que pretén sobretot relatar fets i no pas analitzar-los, amb un component determinant retòric; d'aquí que Ciceró digui: "La història és molt propera al gènere del discurs perquè narra els fets bellament".
Les diferents formes que pot presentar el relat històric són: 1. Annals (crònica objectiva i continuada dels fets per anys amb distinció formal dels "fets interns" i "els fets externs", 2. Històries (relat dels fets contemporanis amb estructura analística i anàlisi de causes i conseqüències), 3. Monografies (relat de fets concrets amb un component important de càrrega afectiva), 4. Comentaris (generalment, apunts personals o informes de generals), 5. *Res gestae* (relat que passa revista als fets antics, però es centra sobretot en el relat dels fets contemporanis amb una anàlisi de causes i conseqüències), 6. Altres: epítomes.
Els historiadors principals del segle I aC són Cèsar, Sal·lusti, Nepot i Tit Livi.

221. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

OPCIÓ B:

1. Virgili.
2. *Les geòrgiques* a les quals correspon el símbol de les espigues perquè un dels temes que s'hi tracten són els conreus; *Les bucòliques*, a les quals correspon la flauta de Pan símbol dels pastors que són els protagonistes de l'obra / poesia bucòlica; *L'Eneida*, a la qual correspon l'espasa, perquè tracta de les gestes d'herois / poesia èpica.

222. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

1 c, 2. d, 3. a, 4. d.

223. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

OPCIÓ A:

La retòrica és l'art teòric del discurs i l'oratòria és la seva aplicació pràctica. En aquest sentit les regles de la retòrica, en tant que corpus teòric que pot ser ensenyat i après, són d'aplicació tots els gèneres literaris, fins i tot a aquelles produccions que avui dia no es consideren pròpiament literatura (produccions científiques, tècniques, filosòfiques, etc.).
La retòrica, com a corpus teòric, es va desenvolupar en la civilització grega a mitjans segle V aC. A Roma es va introduir a partir del darrer terç del segle III aC. El moment més esplendorós de l'oratòria a Roma fou a la fi de la república, concretament durant el segle I aC, en tant que l'ús de la paraula fou el mitjà imprescindible per arribar a ocupar les magistratures electives. En la mesura que l'ús de la paraula és l'única forma amb què es pot combatre pacíficament els intents per assolir el poder absolut, l'oratòria esdevé un símbol de la llibertat republicana.
L'orador romà més indigne fou Marc Tul·li Ciceró, que va escriure diversos tractats de retòrica (*De inuentione*, *De oratore*, *Brutus*, *Orator*,etc.) i va pronunciar i escriure diversos discursos (*In Catilinam*, *Pro archia poeta*, *In M. antonium orationes* o Filípiques, etc.). Com a exemple, en el discurs contra Catilina Ciceró descobreix la conjuració d'aquest senador per atemptar contra el poder republicà establert, representat en aquell moment per ell mateix que era el cònsol. Com a

exemple d'obra de retòrica es pot citar *Brutus* que és una història de l'eloqüència romana des dels orígens fins al segle I aC amb un petit resum de l'oratòria a Grècia.

224. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

OPCIÓ B:

Carpe diem: mots amb què hom es refereix a l'expressió per part de l'autor de la necessitat d'aprofitar el moment present davant la brevetat i la incertesa de la vida. Aquest tòpic està recollit bàsicament en el fragment de Hölderlin ("Correm, festegem avui encar el plaer... car.. la vida és curta"). També el recull indirectament Costa i Llobera quan diu: "Què tants esforços per tan curta vida?"
Beatus ille: mots amb què hom es refereix a l'expressió per part de l'autor de la bonesa de la vida descansada, d'oci, sovint en un indret rural i idíl·lic. Aquest tòpic està recollit bàsicament en el fragment de Pope ("Feliç l'home... / aquí la vacada dóna llet, i pa els camps... Beneit qui pot, despreocupat, veure com hores, / dies i anys s'esmunyen suaument...").
Aurea mediocritas: mots amb què hom es refereix a l'expressió per part de l'autor de la felicitat que atorga una vida modesta, poc ambiciosa, amb poques necessitats supèrflues, sense voler ser massa important ni massa desconegut, etc. Aquest tòpic està recollit bàsicament en el fragment de Costa i Llobera ("Prou té per viure qui en modesta taula..."). Lorenzo de Medici també l'expressa en els mots: "Cerqui qui vulgui pompes i alts honors.... Un verd pradell ben ple de belles flora... aquieta millor els nostres ardors".

És evident que les referències s'entrecreuen en els poemes i, per tant, qualsevol altra justificació que s'ajusti a la definició donada s'ha de considerar correcta.

225. PAU 2003 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3 (2 punts)

OPCIÓ A:

1. August, 2. Cèsar, 3. Ciceró, 4. Pompeu.

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts.

226. PAU 2003 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)
Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
La correctora o corrector valoraran negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
La correctora o corrector distribuiran els punts de la manera que s'indica a continuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:
Els principals col·legis sacerdotals romans són:

1. Els pòntifexs, que s'ocupaven de controlar i establir totes les cerimònies i els ritus. (0.25)
2. Les vestals, que s'ocupen del culte a Vesta, deessa de la llar i de la pàtria. (0.5)
3. Els aùgurs, experts en l'art endivinatòria, eren els encarregats d'interpretar el vol de les aus. (0.25)
4. Els harúspexs eren els encarregats d'endevinar el futur a partir de l'anàlisi de les vísceres dels animals que se sacrificaven. (0.25)

Pel que fa a l'estructura bàsica d'un temple l'examinand haurà de parlar de la forma rectangular, les columnes frontals i laterals; lles escales d'accés o estilòbat; la cel.la interna on hi havia l'estàtua de la divinitat; l'ara exterior a l'entrada del temple. El temple principal estava habitualment en el fòrum. (0.5)
Un dels temples més singulars de Roma és el Pànteon atesa la seva forma rodona. (0.25)

227. PAU 2003 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)
Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
La correctora o corrector valoraran negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
La correctora o corrector distribuiran els punts de la manera que s'indica a continuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ B:

1. Per exemple, "Dido i Eneas", "Dido enamorada", "La caiguda de Troia", etc. (0.25)
2. A Dido, perquè era d'origen fenici. (0.25)
3. A Eneas, perquè és acollit per Dido en qualitat de convidat. (0.25)
4. Al moment en què Eneas fuig de Troia amb el seu pare Anquises a les espatlles i el seu fill agafat de la mà. (0.5)
5. A l'amor (que és com un foc) que Dido comença a sentir per Eneas mentre ell està explicant la història de la destrucció de Troia. (0.25)
6. A l'episodi en què Sinó, un suposat traidor grec, enganya els troians convencent-los que el cavall que aquells han deixat a la riba cal entrar-lo a la ciutat. (0.5)

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'acord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

228. PAU 2003 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

1. Lliberts, 2. Cavallers (*equites*), 3. Patricis, 4. Plebeus.

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4.2 dels continguts conceptuals.

229. PAU 2003 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
La correctora o corrector valoraran negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

La correctora o corrector distribuiran els punts de la manera que s'indica a continuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

L'examinand podrà haver explicat, per exemple, les característiques i les etapes principals de l'educació romana (eduació a càrrec del *paterfamilias* o preceptors per als nens i nenes patricis; escoles primàries "públiques" mixtes a càrrec d'un *ludi magister* per als plebeus dels 7 als 11 anys, on s'aprèn a escriure i a comptar; generalment només per als nois de casa benestant, escoles secundàries de literatura i de gramàtica dels 12 als 17; ensenyament superior de retòrica, dels 17 als 20, amb estades eventuals a Grècia); jocs i joguines de nens i nenes; les cerimònies d'oferiment als déus Lares de la *bulla* per part dels nois, en arribar a l'edat púber, i de l'oferiment de les joguines per part de les noies, en casar-se; tipus de vestits del jovent; les condicions i les cerimònies principals de matrimoni (edat legal per als nois i per a les noies; consentiment patern per a les noies; *confarreatio, coemptio, usus*; reformes d'August); l'inici del *cursus honorum*, tot subratllant l'edat mínima d'accés a la primera magistratura, etc. (1.25)

Per obtenir els 2 punts cal haver fet esment específic al món femení (0.75)

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 15 referit al punt 4.3 dels continguts conceptuals.

230. PAU 2003 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
La correctora o corrector valoraran negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

La correctora o corrector distribuiran els punts de la manera que s'indica a continuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arredonir la qualificació.

OPCIÓ B:

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts.

1. Són els assenyalats amb els números 2, 3 i 6.
2. La nineta dels ulls insinuada, el front arrugat i les celles juntes, les arrugues del voltant de la boca, el bigoti, el cabell arrissat, la barba curta i arrissada.
3. No, perquè l'art romà és generalment d'autoria anònima.
4. Un objectiu principalment propagandístic.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 16 referit al punt 4.5 dels continguts conceptuals i al punt 8 dels continguts procedimentals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'accord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

231. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A:

1. Historiografia, 2. Elegía, 3. Oratòria, 4. Lírica.

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 17 referit al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

232. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector o correctora valoraran negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

El corrector o correctora distribuiran els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgaran la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

La característica principal de la nova forma de govern és que l'emperador, tot i no modificar la constitució republicana, a la pràctica, acapara tots els càrrecs que fins aleshores havien estat en mans de magistrats fruit de les eleccions anuals que hi havia. (0.5)
El fet bèl.lic que posa fi a la república és la batalla d'Acci (31 a.C.) protagonitzada per Marc Antoni, Cleòpatra, August i Agripa. (0.5)
Les dues etapes principals en què es divideix l'època imperial són el "principat" (del 27 aC fins a finals dels segle III dC) i el "dominat" (del 284 fins a la fi de l'imperi d'occident el 476 dC). En la segona època s'accentua el paper absolut de l'emperador (*dominus*) i, en una primera fase, el govern de l'imperi es desentralitza tot passant a mans de quatre persones (tetrarquia) que governen des de quatre capitals diferents; en una segona fase (a partir de 395 dC), es divideix l'imperi en dues parts, l'oriental i l'occidental. (1)

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4.1 dels continguts conceptuals.

233. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector o correctora valoraran negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

El corrector o correctora distribuiran els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgaran la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ B:

La descripció es valorarà amb 0.5 punts.

- El fòrum era el lloc on es concentraven totes les les funcions bàsiques de la vida urbana (administratives, polítiques, comercials i, en part, religioses).
- La basílica era el lloc on, a partir de l'època imperial, s'administrava la justícia. Abans havia servit per a oferir un ambient cobert a les activitats comercials (una mena de llotja).
- El temple era la seu de la divinitat que s'hi venerava.
- Els pòrtics eren galeries obertes amb columnes que feien la funció de passatge cobert per acollir la gent en cas de pluja o de sol excessiu, que podien formar part d'un altre edifici o haver estat construïts com a edifici exempt.

Els edificis o àmbits actuals que es poden considerar continuació dels edificis antics són la plaça major (plaça de l'ajuntament, plaça de l'església) dels pobles; els palaus de justícia (per la funció) i les basíliques cristianes (per la forma); les esglésies i les porxades o passatges amb porxos (per exemple, la plaça porxada de Granollers). (1)

Les diferències principals afecten a les basíliques i als temples. Les basíliques actuals, que són sempre esglésies, només recorden la forma de les romanes (espais rectangulars dividits habitualment en tres naus) perquè la funció ha passat als palaus de justícia. Els temples antics, a diferència dels actuals, no permetien l'entrada dels fidels; les cerimònies es realitzaven a l'exterior, en l'altar que hi havia davant; a l'interior només hi accedien els sacerdots de la divinitat. (0.5)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 16 i 19 referit al punt 4.2 i 4.5 dels continguts conceptuals i 7 dels continguts procedimentals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'accord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

234. PAU 2002 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A: 1V, 2V, 3F, 4V.

La incorrecció de la tercera afirmació rau en el fet que la incineració no era l'únic mètode d'enterrament sinó que també hi havia la inhumació. Igualment, a Roma, mai no s'enterrava els morts dins de la ciutat sinó fora del recinte emmurallat.

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts. Si l'examinand ha considerat falsa la tercera afirmació, però no ha dit perquè se li valorarà com si no l'hagués resposta. Els errors són penalitzats.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 15 referit al punt 4.3 dels continguts conceptuals.

235. PAU 2002 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

1. Cònsols, 2. Pretors, 3. Qüestors, 4. Edils.

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4.2 dels continguts conceptuals.

236. PAU 2002 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements; és a dir, no és convenient que l'estudiant s'hagi après uns resums generals sobre els temes susceptibles de ser examinats i que els "aboqui", sigui quina sigui la pregunta que hom li faci.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per ampliar la qualificació.

OPCIÓ A:

1. **Ovidi**. **Es pot deduir a partir de les referències al seu exili, a l'obra que vol tornar a escriure anomenada *Noves metamorfosis***, etc. (0.25)
2. **A August**. (0.25)
3. **A l'exili a què fou condemnat**, a la ciutat de Tomis, a la Mar Negra. (0.25) Segons explica ell mateix, un **poema** (*carmen*) i un **error** (*error*), que tot i no saber-se amb seguretat a què es refereix, alguns han volgut relacionar amb la descoberta d'un fet amorós de la filla d'August, Júlia. (0.5)
4. A **l'*Art amatòria***. (0.25)
5. A **Virgili**. "Prou de glorificar els herois d'armes" (***L'Eneida***). "Prou de guies en vers per a la criança d'abelles" (***Les geòrgiques***). "Prou d'amors entre joves pastors" (***Les bucòliques***). (0.5)
6. El seu cognom era *Naso*, que vol dir "Nassut". (Aquesta resposta només servirà per pujar la qualificació global d'aquesta pregunta o de tot l'exercici)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 17, 28 i 29 referits al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

237. PAU 2002 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements; és a dir, no és convenient que l'estudiant s'hagi après uns resums generals sobre els temes susceptibles de ser examinats i que els "aboqui", sigui quina sigui la pregunta que hom li faci.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arredonir la qualificació.

OPCIÓ B:

1. **Triumvirat**. (0.25)
2. Marc Licini **Cras**, Cneu **Pompeu** Estrabó el Gran, Gai Juli **Cèsar**. (0.25)
3. La situació política que es vivia a Roma en la primera meitat del segle I aC. **Roma s'havia expandit** tant que **les institucions republicanes** (senat i magistratures anuals) **eren inoperants per governar el territori**. Això produïa que **cada vegada fos més necessari el comandament d'un únic individu**. Per **evitar aquest poder unipersonal** (que arribarà amb la instauració del règim imperial) **es va optar per atorgar el poder als tres homes forts de Roma aleshores** (Cras tenia el poder econòmic; Pompeu, la confiança de l'exèrcit i del partit senatorial; i Cèsar, la confiança de la plebs i del partit popular) (0.5).
4. **Cèsar** fou el que en va treure més profit, tot i que **va morir assassinat en el senat el dia 15 de març de l'any 44 aC**, a mans de republicans convençuts que ell representaria la fi de les institucions republicanes (Brutus, Cassi, Casca, etc.). (0.5)
5. L'experiència va acabar amb una **guerra civil entre Pompeu i Cèsar**. (0.5)

Qualsevol altre detall pertinent serà valorat en positiu (pe., les paraules que Cèsar va pronunciar abans de morir; la fi dels assassins a mans d'Octavi i Antoni; la successió política del primer triumvirat, etc.)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 3 i 13 referits al punt 4.1 dels continguts conceptuals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'acord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

238. PAU 2002 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A:

1. *Triclinium*, per la disposició dels tres llits al voltant de la taula. (0.25)
2. *Atrium*, per la presència de l'impluvium a cel obert / de les quatre columnes / de la porta d'entrada que deixa clar que aquest és el primer àmbit de la casa. (0.25)
3. *Peristylium*, per la presència de múltiples columnes al voltant d'un pati amb vegetació a cel obert. (0.25)
4. *Lararium*, per la forma d'altar que hi apareix. (0.5)
5. *Tablinum*, perquè és l'habitació contígua a l'atri separada d'aquest per una estructura mòbil, en aquest cas de fusta. (0.75)

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 16 referit al punt 4.3 dels continguts conceptuals i al punt 8 dels continguts procedimentals.

239. PAU 2002 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

A) Tarquini, Lucrècia, Numitor.
B) Plaute, Cató, Sul.la, Lèpid, Pompeu, P. Corneli Escipió, Horaci.
C) Adrià, Horaci, Trajà.
D) Ròmul Augústul, Dioclecià, Constantí.

Per obtenir 2 punts l'examinand haurà d'haver agrupat bé tots els personatges. Si n'ha errat 1, obtindrà 1,5 punts; si n'ha errat 2 o 3, obtindrà 1punt; si n'ha errat 4 o 5, obtindrà 0.5 punt; si n'ha errat més de 5, no obtindrà cap punt. Els personatges que no figurin en cap grup es consideraran errors.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4.1 dels continguts conceptuals.

240. PAU 2002 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements; és a dir, no és convenient que l'estudiant s'hagi après uns resums generals sobre els temes susceptibles de ser examinats i que els "aboqui", sigui quina sigui la pregunta que hom li faci.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arredonir la qualificació.

OPCIÓ A:

Comentari del text A:

- La idea principal del text és que **el pas del temps afecta tothom i comporta la degradació de la persona; per tant, cal aprofitar els moments de la joventut**. (0,5)
- Els poemes d'Horaci (concretament de moltes de les *Odes* i dels *Epodes*) **tracten temes relacionats precisament amb la idea que cal viure el moment present i no preocupar-se per l'esdevenidor**. Així, doncs, cal fruir dels petits plaers que ens forneix la natura (beure, menjar, estar amb els amics, etc.). En concret el tòpic que està més relacionat amb aquest text és el conegut com a ***carpe diem*** que significa precisament "aprofita el dia". (0,5)
- A **la mort**. (0,25)
- Qui parla podria ser **un home madur**, mentre que qui escolta (Dorian Gray) és un **jove d'uns 18 a 20 anys**. (0,25)
- Significa que **va en contra la joventut del protagonista** representada metafòricament pels **lliris i les roses, en la mesura que aquestes dues flors són molt belles però es marceixen de seguida**. (0,5)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 17, 18 i 29 referits als punts 4.4 i 5.2 dels continguts conceptuals i al punt 7 dels continguts procedimentals.

Comentari del text B:

- **Tit Livi**. El títol de l'obra és ***Ab urbe condita*** ("Des de la fundació de Roma") que vol ser una **història de Roma des dels seus orígens fins a l'època en què va viure l'autor**. (0,5)
- L'examinand pot haver anotat **qualsevol d'aquestes frases, que fan referència a la fundació de la ciutat**: "Des de la fundació de la ciutat", "haig de recular més de set-cents anys", "els esdeveniments anabs de la fundació o els que s'edevingueren en el moment just de la fundació". (0,25)
- La **historiografia**. Com a característiques principals caldrà haver assenyalat: a) l'afany **d'objectivitat**; 2) el fet que la història és considerada **com a "mestra de la vida"** ("el que cal imitar i el que cal rebutjar"); 3) que, per això, la historiografia romana **s'articula al voltant d'exemples concrets de comportament** tant en sentit positiu com en sentit negatiu (p. e.: Lucrècia / Tarpeia; Brutus / Tarquini el Superb; etc.) ("El més saludable i profitós... és que el lector conegui els múltiples exemples que estan dipositats en el record il.lustre"); etc. (0,5)
- Als **primers fets de la història de Roma, concretament als fets més llegendaris**, com ara la història d'Eneas, la de Ròmul i Rem, la dels primers reis, etc. (0,25)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 17 referit al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

241. PAU 2002 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements; és a dir, no és convenient que l'estudiant s'hagi après uns resums generals sobre els temes susceptibles de ser examinats i que els "aboqui", sigui quina sigui la pregunta que hom li faci.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arredonir la qualificació.

OPCIÓ B:

Comentari del text A:

- La idea principal del text és que **el pas del temps afecta tothom i comporta la degradació de la persona; per tant, cal aprofitar els moments de la joventut**. (0,5)
- Els poemes d'Horaci (concretament de moltes de les *Odes* i dels *Epodes*) **tracten temes relacionats precisament amb la idea que cal viure el moment present i no preocupar-se per l'esdevenidor**. Així, doncs, cal fruir dels petits plaers que ens forneix la natura (beure, menjar, estar amb els amics, etc.). En concret el tòpic que està més relacionat amb aquest text és el conegut com **a *carpe diem*** que significa precisament "aprofita el dia". (0,5)
- A **la mort**. (0,25)
- Qui parla podria ser **un home madur**, mentre que qui escolta (Dorian Gray) és un **jove d'uns 18 a 20 anys**. (0,25)
- Significa que **va en contra la joventut del protagonista** representada metafòricament pels **lliris i les roses, en la mesura que aquestes dues flors són molt belles però es marceixen de seguida**. (0,5)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 17, 18 i 29 referits als punts 4.4 i 5.2 dels continguts conceptuals i al punt 7 dels continguts procedimentals.

Comentari del text B:

- **L'autor defineix el concepte "clàssic" relacionant-lo amb aquells llibres que resten com a pòsit en l'esperit de la persona, tot i que en el moment de la seva lectura no se n'hagi tret tot el profit possible. La tesi de l'autor és que les lectures fetes de jove influencien la persona anys després.** (0,5)
- L'examinand haurà **d'anotar algun títol o fragment** que hagi llegit i haurà de dir en què creu que la seva lectura **l'ha ajudat en la seva formació** (p. e.: la temàtica que li ha resultat novedosa, o bé l'enfocament del tema, o bé el punt de vista amb què està tractat el tema, etc.) Igualment haurà d'anotar **els valors que hi ha descobert**. (0,5)
- El concepte **clàssic també s'aplica bàsicament a l'art** (pintura, escultura, música, arquitectura, etc.) (0,25)
- El mot "clàssic**" s'aplica també amb sentit despectiu** a tota activitat o actitud humana que té regust de passat, de tradició en contraposició a "modern", "modernitat". P. e.: És clàssic en el vestir; té una manera molt clàssica de veure les coses, etc.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 28 i 34 referits al punt 5.3 dels continguts conceptuals i al punt 2 dels continguts actitudinals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'acord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

242. PAU 2002 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A:

A5, B6 - B8, D1 - D3 , E4 - E7

Per obtenir 2 punts l'examinand haurà d'haver fet bé totes les correspondències. Si n'ha errat 1, obtindrà 1,5 punts; si n'ha errat 2, obtindrà 1punt; si n'ha errat 3, obtindrà 0.5 punts; si n'ha errat més de 3, no obtindrà cap punt.

Una omissió es considerarà com si fos un error.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 19 referit al punt 5.2 dels continguts conceptuals i al punt 7 dels continguts procedimentals.

243. PAU 2002 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

Aquests o qualssevol textos similars seran considerats correctes.

1. Ciceró. Polític, orador i literat romà que desenvolupà la seva activitat durant la primera meitat dels segle I aC. Fou cònsol l'any 63 en què va descobrir la conjuració de Catilina.
2. Els cavallers o *equites* formen una classe social de ciutadans enriquits gràcies a les activitats comercials, a partir de la segona meitat dels segle II aC. Tingueren un paper polític molt important durant el segle I aC.
3. Els catilinaris són els partidaris de L. Sergi Catilina, senador que va atemptar contra la república romana l'any 63 aC i fou descobert per Ciceró el qual va pronunciar contra ell uns discursos anomenats *Catilinàries*.
4. Etrúria. Regió al nord del Laci. En època monàrquica el riu Tíber feia de frontera entre Etrúria i Roma.
5. Sul.la. General romà del partit dels optimats que es va enfrontar amb Mari a l'inici del segle I aC en el que es considera la primera confrontació civil. Fou dictador de Roma.

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 13 referit als punts 4.1. i 4.2 dels continguts conceptuals i el punt 7 dels continguts procedimentals.

244. PAU 2002 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui els petits indicis que se li ofereixen com a guia després de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arredonir la qualificació.

OPCIÓ A:

L'examinand haurà fet un plànol que caldrà valorar en el seu conjunt amb un màxim de 0.5 punts (es mirarà si es reconeix la ciutat, si s'hi indiquen els accidents geogràfics, si s'hi indica el nord, etc.).
Pel que fa a la ubicació dels principals edificis (1), en el cas d'Empúries caldrà que hi figurin els assentaments grecs (**paleàpolis i neàpolis**) i la **ciutat romana** amb el **fòrum**, les **muralles**, **l'amfiteatre** i la palestra exteriors, així com el ***cardo* i el *decumanus***; en el cas de Tàrraco caldrà que hi figurin el **perímetre emmurallat, el circ, el capitoli, l'amfiteatre, la via d'entrada i sortida de la ciutat, el fòrum provincial**.
Pel que fa a la data de fundació (0.25), en el cas d'Empúries caldrà assenyalar que és una **fundació grega dels inicis del s. VI aC** i que **els romans hi desembarcaren l'any 218 aC**. En el cas de Tàrraco caldrà dir que els romans **hi arribaren el 218 aC** i prengueren l'indret com a principal base d'operacions en la guerra contra Aníbal.
Pel que fa al desenvolupament de la ciutat (0.25) caldrà assenyalar que Tàrraco fou una **colònia** (~ 27 aC), **capital de la província** Hispània Citerior / Tarraconensis i que mantingué la seva importància fins al final de l'època romana. Pel que fa a Empúries caldrà assenyalar que l'any 197-195 aC els romans hi establiren un campament que **l'any 100 aC esdevingué ciutat** (*municipium*). En el baix imperi el recinte urbà es tornà a traslladar a la paleàpolis i s'abandonà la ciutat republicana i la neàpolis. La importància d'ambdues ciutats arribà fins a l'edat mitjana en què foren seus d'un bisbat.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 16 referit als punts 4.2 i 4.3 dels continguts conceptuals.

245. PAU 2002 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui els petits indicis que se li ofereixen com a guia després de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arredonir la qualificació.

OPCIÓ B:

1. Llatí arcaic: **llatí emprat des dels orígens fins a finals del s. II aC en què es copsa clarament una llengua en fase de formació**, sobretot pel que fa a la morfologia, a la sintaxi i al lèxic (Plaute, Terenci).
2. Llatí clàssic: llatí considerat com a **model del registre culte del segle I aC** (Ciceró, Livi, Virgili, etc.) que es caracteritza per la seva **claredat i elegància**.
3. Llatí post-clàssic: llengua culta usada pels autors **des de començaments del segle I dC fins a mitjan segle II**. És un llatí molt retòric i "**abarrocat**", característiques que el defineixen enfront de la claredat del llatí clàssic (Tàcit, Lucà, etc.).
4. Llatí tardà: llatí culte usat en el període que va **des d'aproximadament l'any 150 dC fins al final de la llatinitat** (s. VI-VII); el nivell literari i gramatical de la llengua **s'empobreix** cada vegada més i aquesta s'omple de **vulgarismes**.
5. Llatí medieval: **llengua apresa** i exercitada a les escoles monàstiques per **una minoria culta que l'usa com a eina de comunicació escrita**, quan el llatí deixa de ser la llengua parlada habitualment (**ss. VII-XIII**); en certa mesura és la continuació del llatí tardà (Alcuí, Tomàs d'Aquino).
6. Llatí humanístic: llatí que usaren els escriptors dels **segles XIV a XVI**, que ressuscita i **imita el llatí clàssic** del segle I aC, sobretot el de Ciceró (Erasme, etc.).

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 2 referit als punts 1.2 i 5.1 dels continguts conceptuals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punt, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'accord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

246. PAU 2001 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A:

Hispània ulterior (2), Laci (14), Sicília (4), Cartago (10), Bizanci (6), Danubi (1), Gàl.lia narbonesa (11), Dàcia (9).

Cada encert es valorarà amb 0.25 punts.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 3 referit al punt 1.2 dels continguts conceptuals del currículum.

247. PAU 2001 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

1. Segle I dC. (0.25)
2. Que Neró volia fer el personatge de Turn de *L'Eneida* de Virgili. (0.5)
3. Juli Cèsar (juliol) i Octavi August (agost). (0.5)
4. En honor de Ròmul. (0.25)
5. Harúspexs. (0.5)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 13, 15 i 17 referits als punts 4.2, 4.4 i 5.3 dels continguts conceptuals i el punt 8 dels continguts procedimentals del currículum.

248. PAU 2001 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament. N'hi ha prou que l'estudiant respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector /-ra valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
Si apareixen els conceptes en negreta o similars, el corrector/-ra atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

- **L'oratòria és l'aplicació pràctica de l'art del discurs.**
- Les **cinc parts de l'oratòria són: la *inuentio* o recerca de temes apropiats al discurs q**ue hom està preparant; **la *dispositio* o distribució més idònia dels esmentats temes**; **l'*elocutio* o cerca d'aquelles paraules, frases i figures estilístiques que resultin més convincents per a aconseguir l'objectiu** del discurs; **la *memoria* o mecanismes per memoritzar** l'ordre dels temes, l'argumentació i aquells mots i frases **que hom ha triat**; **l'*actio* o posada en escena,** que ha de contemplar la gestualitat, el to de veu, l'expressió del rostre etc. convenients en cada instant, d'acord amb la idea que s'està expressant.
- Les obres en què Ciceró tracta de manera teòrica l'art del discurs, és a dir, la retòrica són entre altres el ***De inventione***, el ***De oratore***, ***l'Orator***, les ***Partitiones oratoriae***, etc.
- Alguns dels discursos de Ciceró són: ***In Catilinam***, ***Pro Archia poeta***, ***Les filípiques, Les verrines***, etc.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 17 referit al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

249. PAU 2001 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament. N'hi ha prou que l'estudiant respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector /-ra valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
Si apareixen els conceptes en negreta o similars, el corrector/-ra atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ B:

1. **Arc de triomf** (de Constantí, a Roma). És una construcció que servia per **commemorar generalment algun fet militar.**
2. **Temple** (Pànteon. Roma). És el **recinte on tenia l'estatge el déu**, on no podien entrar els fidels, llevat dels sacerdots
3. **Torre sepulcral** (dels Escipions. Tarragona). És una de les **formes luxoses d'enterrament romà** i se situava a les necròpolis, en les vies d'accés a una ciutat.
4. **Columna** (de Trajà. Roma). Sempre **tenen una funció commemorativa** d'algun fet o del regnat d'algun emperador.
5. **Aqüeducte** (de les Farreres. Tarragona). **Servia per fer arribar l'aigua a les ciutats** o als nuclis habitats, per tal d'assegurar l'abastiment dels edificis públics (com ara les termes), de les fonts públiques, etc.
6. **Muralla** (d'Empúries). Era la **forma habitual de protegir una ciutat** contra els possibles atacs dels enemics.
7. **Miliari**. Era uns **monòlit que es col.locava cada 1000 passos en les vies per indicar la distància entre el punt on es col.locava i un altre que es prenia com a referència**.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 16 referit als punts 4.3 i 4.5 dels continguts conceptuals i al punt 8 del continguts procedimentals.

250. PAU 2001 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3 (2 punts).

OPCIÓ B:

1. Historiografia. Tit Livi. *Des dels orígens de Roma*.
2. Èpica. Virgili. *L'Eneida*.
3. Dramatúrgia. Plaute (Terenci). *La comèdia de l'olla, El soldat fanfarró,* etc.
4. Elegia. Ovidi (Properci, Tibul). *L'art d'estimar, Els amors, Les Heroides, Remeis a l'amor etc*.

Cada ítem es valora amb 0.5 punts.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 17 referit al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

251. PAU 2001 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament. N'hi ha prou que l'estudiant respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector /-ra valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
Si apareixen els conceptes en negreta o similars, el corrector/-ra atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

1. En el cas d'aquest relleu cal destacar la **posició de tot el cos** de Crist que reprodueix exactament la de Laocoont; **hi manca**, però, una clara **referència als fills i a la serp**.
2. En aquest cas cal destacar **només la posició de les dues cames** absolutament idèntica a la de l'escultura antiga i **l'expressió del rostre**, tot i que en **varia la inclinació** respecte al cos.
3. En aquest cas cal subratllar que **la direcció del cos és la mateixa** que la del Laoocont antic tot i que **estan permutades les posicions de les cames**; en canvi**, el cap i la posició dels braços és gairebé exacta**.
4. L'autor del còmic evoca tot el grup antic **reproduint exactament** totes les figures, tant pel que fa a la posició dels cossos com a la de les mans, les dels caps i les dels braços. Igualment substitueix les serps per les baderetes i hi afegeix la figura del quart germà Dalton sota els peus dels altres tres. De fet, aquesta és **la representació més "fidel" del grup antic**.
5. Clarament hi reconeixem el grup per **la presència de tres personatges entortolligats per les espirals de la serp.** La **gran diferència** rau en el fet que aquesta pintura **és la representació inversa del grup**.
6. Aquesta pintura evoca el grup antic de **manera molt més simbòlica**. El món antic ens és evocat per la presència de la columna i de la lira. El **pintor reprodueix exacatament alguns elements del grup antic** (els rostres i els braços), però **dóna més importància a les dues serps** col.locant-les en la part central de la pintura.

Si l'estudiant ha analitzat bé les 6 il.lustracions, 1.5 punts; 5 o 4 il.lustracions, 1 punt; 3 il.lustracions, 0.5 punts; 2 il.lustracions, 0.25 punts. Per la valoració personal justificada sobre la necessitat de conèixer l'obra antiga per entendre la resta 0.5 punts, a criteri del corrector.

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 18 i 19 referits al punt 5.2 dels continguts conceptuals.

252. PAU 2001 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament. N'hi ha prou que l'estudiant respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector /-ra valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
Si apareixen els conceptes en negreta o similars, el corrector/-ra atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per ampliar la qualificació.

OPCIÓ B:

- **A és el *frigidarium*** (i *apoditerium*). El frigidarium **era l'indret on es prenien els banys freds i es reconeix per la presència de la banyera amb els dos graons**.
- **B és el tepidarium** o sala **temperada. Es reconeix per la presència de l'hipocaust sense cap mena de banyera**.
- **C és el caldarium** o sala **de banys calents. Es reconeix per la presència de l'hipocaust amb una banyera d'aigua temperada per l'escalfor** i perquè és la cambra més propera al forn.

- El dispositiu representat pels números 1, 2 i 3 és el que **permetia escalfar les habitacions calentes**. Consta d'un ***praefurnium*** [1], **forn on es cremava la llenya**, connectat a l´**hypocauston** [2] i a les **parets dobles** (*tubuli*) **per on circula l'aire calent**. L'hipocaust és un **àmbit subterrani** que, mitjançant les *pilae*, **aguanta un fals terra** (*suspensurae*) **per on circula l'aire calent**.
- Quan una persona entrava en aquestes termes, primer **deixava la roba en els departaments que hi havia a la paret de la dreta de l'entrada i, a continuació, prenia el bany fred, passava al tepidari i accedia al caldari on prenia un bany calent**.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 16 referit al punt 4.3 dels continguts conceptuals i al punt 7 dels continguts procedimentals.

253. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A:
1. La número 4, perquè és completament rectangular i dibuixa illes de cases regulars, l'àrea central del fòrum, etc.
2. La de Tàrraco és la número 1; la de Roma, la número 3; i la de Bàrcino, la número 6.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 16 referit al punt 4.5 dels continguts conceptuals.

254. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

- 1 c. Europa (Comissió Europea) en comptes d'anar segura sobre el toro, s'agafa desesperadament a la "una vaca" morta per no caure en el buit.
- 2 b. L'embranzida inical del toro es va tranformant amb el pas del temps en pas de tortuga; Europa, somrient al principi, va esdevenint més seriosa fins a arribar a la tristor per la lentitud del procés.
- 3 d. El toro ha estat substituït per un tanc; Europa porta una màscara de gas; de l'arbre en pengen bombes, i del terra neixen baionetes.
- 4 a. L'agressivitat del toro representa el nazisme alemany; Europa, espantada, en comptes d'anar asseguda feliç sobre l'animal, va cargolada sobre la seva esquena i mostre un rostre de terror.

Per cada encert en l'aparellement de les imatges amb sengles descripcions 0.25. Per cada encert en la justificació 0.25.

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 18 i 29 referits al punt 5.2 dels continguts conceptuals i al punt 7 dels continguts procedimentals.

255. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament. N'hi ha prou que l'estudiant respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector /-ra valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
Si apareixen els conceptes en negreta o similars, el corrector/-ra atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

- **El procés d'aculturació d'un territori conquerit per part dels romans**.
- L'examinand ha de citar l'època en què començà la presència romana a la península, i concretament als Països Catalans (p.e. 218 aC) i contraposar-ho a l'època de conquesta d'altres territoris (p. e. Gàl.lia (s. I aC), Dàcia (s. II dC), Egipte, (s. I aC), Macedònia i Acaia (s. II aC), etc.).
- **La integració dels soldats i funcionaris romans** -o prèviament romanitzats- a la vida indígena a través dels **matrimonis mixtos**; **el prestigi de la cultura invasora**; la necessitat d'adaptar-se a la llengua i a les estructures romanes si hom volia progressar socialment, etc.
- **Sí, foren el substrat** que va modificar bàsicament el llatí de cada indret conquerit, el qual sobre la base del llatí vulgar va donar pas a la formació de les llengües romàniques.
- **Va influir, però no fou determinant, ja que en territoris amb presència romana des de molt antuvi (p.e. Numídia, Grècia) no es desenvolupar cap llengua romànica, mentre en que territoris de conquesta molt tardana (Dàcia) sí**.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 4 referit als continguts conceptuals 1.3

256. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament. N'hi ha prou que l'estudiant respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector /-ra valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
Si apareixen els conceptes en negreta o similars, el corrector/-ra atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ B:

1. **La situació a les fronteres cada vegada fou més inestable**. Durant el segle III, **els bàrbars**, sobre tot al Danubi i a l'orient, **intensificaren els seus atacs de manera simultània**. Aquesta situació s'accentuà **a partir del segle IV**, de tal manera que fins i **tot alguns bàrbars aconseguiren penetrar fins a l'interior de l'imper**i. **En el segle V,** en les fronteres occidentals del Rin i del Danubi, s'accentuà la pressió fins que **els bàrbars s'apoderaren de la part occidental de l'imperi**.
2. **Es va passar del govern d'un únic personatge**, l'emperador, el *princeps*, **a un govern quadripartit, anomenat *tetrarquia* o dominat en què hi havia quatre governants**: un emperador i un august que eren assistits per sengles *caesares*.

3. **L'imperi es va dividir en quatre parts, dues a occident i dues a orient**, cadascuna d'elles amb una capital diferent (Milà, Trèveris, Nicomèdia i Sírmium).
4. **L'any 476** els hèruls, **un poble bàrbar** comandat per Odòacre**, va entrar a Roma i va destituir l'ultim emperador,** Ròmul Augústul.
5. **El nom de qualsevol emperador a partir de Dioclecià, que no sigui Aurelià.**

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 3 i 13 referits al punt 4.1 dels continguts conceptuals.

257. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3 (0.5 per cada encert global. No es pot fraccionar en puntuacions més petites)

OPCIÓ A:
1. Falsa, perquè Eneas no va fundar Roma.
2. Veritable.
3. Veritable.
4. Fals, perquè l'imperi oriental va continuar existint (fins el 1453).

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminals 13 referit al punt 4. 1 dels continguts conceptuals.

258. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

- La família romana tenia una **estructura patriarcal i la formaven el pare (pater familas), la mare** (mater familias), **els fills i les filles, les esposes dels fills, els fills i les filles dels fills, etc**. **En un sentit ampli s'entenia per família tots aquells que habitaven sota un mateix sostre, inclosos els esclaus**. (0.75)
- El pater familias era el **cap de la casa i tenia poder absolut sobre tots els membres de la família**, poder que es traduïa en l'exercici d'alguns drets com el de vendre els fills, el de poder decidir sobre la vida i la mort d'ells, el de posseir en exclusiva béns patrimonials, etc. (0.25)
- La vida de la dona romana sempre estava **en funció dels barons i legalment mai no podia emancipar-se**. (0.5)
- Pel que fa a la darrera qüestió, les referències correctes a qualsevol dels temes insinuats o bé a d'altres que hi tinguin relació es qualificarà amb 0.5 punts.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 15 referit als punts 4.2 i 4.3 dels continguts conceptuals.

259. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ B:

- Tots els personatges representats pertanyen a la història de **Roma del segle I aC**. (0.25)
- El mapa número 1, en el qual hi ha representat el riu Rubicó, evoca **el pas d'aquest riu per part de Cèsar, acció que va donar inici a la guerra civil entre ell i Pompeu** (0.25). És aquí on Cèsar va pronunciar els famosos mots: Alea iacta est . El mapa número 2 evoca la **importància de la ciutat d'Ilerda en aquesta guerra civil**, ja que hi va tenir lloc una de les campanyes principals en la qual va resultar vencedor Cèsar (0.25).
- **Cleòpatra fou reina d'Egipte i mantingué una relació amorosa amb Cèsar** i, després de la mort d'aquest, amb Marc Antoni. **Ambdós foren vençuts per Octavià August** a la batalla d'Acci (0.25).
- **Marc Antoni fou un dels hereus polítics de Juli Cèsar** i un dels membres del senat que no va participar en el seu assassinat. Va formar **el segon triumvirat amb Lèpid i Octavià August** (0.25).
- **Octavià August era parent de Cèsar** -nét de la seva germana- i **fou un dels hereus polítics del general** (0.25).
- **Cneu Pompeu** el Gran **fou rival polític de Juli Cèsar**, tot i que es va casar amb la seva filla Júlia i **va formar el primer triumvirat amb ell, juntament amb Cras,** en un intent d'evitar la guerra civil (0.5).

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4. 2 dels continguts conceptuals i al punt 8 dels continguts procedimentals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'acord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

260. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 6 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A (0.5 per cada encert):
1. Finals del segle III dC.
2. El retrat de Dioclecià es justifica perquè fou qui instaurà el sistema de govern de la terarquia.
3. L'escultura número 1 es justifica perquè representa els tetrarques.
4. El mapa representa la divisió quadripartita de l'imperi que va fer Dioclecià.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4.1 dels continguts conceptuals.

261. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 6 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B:

1. Es tracta del rapte de les sabines (0.5). Es refereix a Ròmul. (0.5)
2. Les número 1 i 3. (0.5)
3. En el cas de la primera il.lustració, el temple del fons, els vestits dels personatges, el casc que hi ha a terra en el primer pla, etc. En el cas de la tercera il.lustració, el temple i l'amfiteatre (arenes) del fons, el soldat amb cas de la dreta. (0.5)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 19 i 29 referits al punt 5.2 dels continguts conceptuals i el punt 7 dels continguts procedimentals.

262. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 6 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui els petits indicis que se li ofereixen com a guia després de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

1. **Les magistratures són els càrrecs individuals de govern de la república romana.** (0.5)
2. El fet que les magistratures **tenien una duració anual i que un individu no podia tornar a presentar-se a un mateix càrrec si no havia passat un període de temps determinat** (0.25). També ho impedia la col.legialitat, és dir el fet que **decisions s'havien de prendre per consens** de tots els que exercien la magistratura (0.25).
3. Els ciutadans **eren tots els barons lliures o fills d'homes lliures o de lliberts que tenien una sèrie de drets dels quals careixia la resta de persones**. (0.5)
4. Sul.la, Pompeu, Cèsar, August. (0.5 per haver contestat, si més no, dos noms)

Si l'alumne ha indicat el nom d'alguna magistratura, o bé s'ha referit a algun dels drets concrets que tenien els ciutadans, o bé ha explicat quines accions va fer algun dels personatges del punt 4 en relació al que se li demanava, el corrector ho tindrà en compte.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4.2 dels continguts conceptuals.

263. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 6 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui els petits indicis que se li ofereixen com a guia després de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.
El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir

OPCIÓ B:

- **Virgili, Horaci i Ovidi** (0.25)
- **Virgili va conrear el gènere èpic; Horaci, la lírica; i Ovidi, l'elegia** (0.5). Si l'examinand esmenta la poesia bucòlica, i la poesia didàctica, referint-se a Virgili i a Ovidi i Virgili respectivament se li tindrà en compte.
- **L'èpica clàssica és un gènere poètic en què l'autor narra les gestes i les aventures d'un o de diferents herois compromesos en la consecució d'un objectiu sublim**, en el qual intervenen activament els déus**. La lírica és aquella poesia de caire** íntim i **personal que originàriament s'escrivia per ser cantada** amb acompanyament de la lira **i tractava temes de la vida quotidiana** - l'amor, l'amistat, el plaer de beure i de menjar, la fugacitat de la vida, etc.- **i temes de caire triomfal i commemoratiu** –la celebració d'una victòria, himnes al déus, himeneus, trenos, etc.
  L'elegia és la poesia escrita en dístics en què l'autor expressa sentiments íntims lligats sovint a l'amor i, sobretot, al desamor, i a la tristesa i a la malenconia. (1 punt)
- Si l'examinand ha citat una obra de cadascun dels autors esmentats, se li atorgarà 0.25 punts.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 17 referit al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'accord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

264. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A: àugurs, censors o duúmvirs quinquennals, qüestors, senat, vestals, tribuns (de la plebs), dictador, emperador.

Cada encert es valorarà amb 0.25 punts.

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 13 i 15 referits al punt 4.2 dels continguts conceptuals.

265. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B: 1dB; 2bC; 3aD; 4cA

Cada encert complet es valorarà amb 0.5 punts. Si l'estudiant només ha encertat dues de les variables no se li atorgarà cap punt.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 17 referit al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

266. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:
- **Les il.lustracions núm. 4, 5 i 6** (0.5).
- En la il.lustració del suicidi de Cató (núm. 5) el pintor ha representat diversos elements i actituds**: a terra hi ha el "tauleret de geometria" i l'espasa; els amics, que són els personatges de l'esquerra; el fill; el metge, personatge de la dreta "que va cap a ell", però Cató "es retorna i el repel.leix"; el moment en què s'esquinça els budells** (0.5).
- En la il.lustració de Cornèlia (núm. 4) hi ha reprentada **la matrona que li mostra les joies, i els dos fills**. Igualment el pintor ha volgut representar, **amb el gest de la mà de Cornèlia indicant els dos nens, el moment precís en què respon "Aquestes són les meves joies"** (0.5).
- La il.lustració de Laocoont (núm. 6) és seqüenciada**. A la part superior esquerra veiem les dues serpents sortint del mar i dirigint-se a Laoocont; en la part inferior esquerra, veiem el moment en què Laoocont és a punt d'oferir el sacrifici del toro. Finalment, a la dreta, veiem com les serpents han envoltat els nens i el pare amb les seves espirals, mentre Laocoont intenta "desfer-se de llurs replecs amb els braços"** (0.5).
- Qualsevol resposta en negatiu, és a dir, si l'examinand ha assenyalat per què no es tracta de les altres il.lustracions també serà valorada, a criteri del corrector.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 29 referit al punt 5.2 dels continguts conceptuals i als punts 7 i 8 dels continguts procedimentals.

267. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que

OPCIÓ B:

- **Les il.lustracions que fan referència a les activitats de lleure són les número 1, 2, 3 i 7**. (0.5)
- Es refereixen **als espectacles que es feien al circ** (curses de carros) **i a l'amfiteatre** (lluites d'homes i d'animals). (0.25)
- La il.lustració 1 correspon a **l'arena d'un amfiteatre**, que era la part on s'esdevenien les lluites. S'hi veuen **les dependències subterrànies i un sector de graderia**. (0.25)
- El dibuix número 3 **il.lustra** un "naufragi" en una cursa de carros en el circ. El "naufragi" **era la caiguda d'un carro i la conseqüent destrossa que s'esdevenia. Els noms que surten corresponen al del cavall i al de l'auriga.** (0.25)
- El relleu número 2 il.lustra **les lluites d'homes contra feres, a la part superior, i de feres contra feres, a la part inferior.** Totes s'esdevenien a l'amfiteatre. (0.25)
- La il.lustració número 7 és un fotograma d'una pel.lícula (*Ben-Hur*) en què es **veu una cursa de carros en el circ.** S´hi pot veure la **forma rectangular de l'edifici**, la graderia plena de gent**, els quatre carros que competien normalment en cada cursa**, i **l'espina** o element central al voltant del qual s'esdevenia la cursa. (0.5)

En aquest exercici s'avaluen els objectius terminals 15, 16 i 28 referits al punt 4.3 dels continguts conceptuals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punts, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'accord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.

268. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

Exercici 3

OPCIÓ A: 1 b, 2 c, 3 a, 4 c

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts. En tractar-se d'una qüestió de resposta múltiple, els errors tindran una penalització.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 13 referit al punt 4.1 dels continguts conceptuals.

269. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

Exercici 3

OPCIÓ B: 1 b, 2 c, 3 c, 4 a

Cada encert es valorarà amb 0.5 punts. En tractar-se d'una qüestió de resposta múltiple, els errors tindran una penalització.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 15 referit al punt 4.2 dels continguts conceptuals.

270. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements; és a dir, no és convenient que l'estudiant s'hagi après uns resums generals sobre els temes susceptibles de ser examinats i que els "aboqui", sigui quina sigui la pregunta que hom li faci.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que s'adiguin a l'enunciat de la pregunta, el corrector les tindrà en compte per arrodonir la qualificació.

OPCIÓ A:

- **Les *uillae* eren les cases de camp,** similars a les masies catalanes, **on el senyor tenia bestiar, trull, celler, conreus, etc. Generalment, per tant, eren el centre neuràlgic d'una explotació agrícola. Sovint estaven a càrrec d'un masover** de confiança que vetllava pels interessos de l'amo. (0.5).
- La planta que correspon a una casa senyorial **és la número 2** (0.25), **perquè s'hi poden veure clarament els dos àmbits més importants: l'atri i el peristil** (0.25), mentre que en les altres dues plantes no. Si l'examinand justifica correctament per què descarta les altres dues plantes, se li tindrà en compte.
- Les parts principals són:
  Núm. 1: atri, primer i més antic **àmbit de la casa romana al voltant del qual es distribueixen les sales d'ús públic**. (0.25)
  Núm. 2: peristil o jardí posterior al voltant del qual es distribueixen les sales d'ús privat. (0.25)
  Núm. 3. De fet, és un **menjador** o *triclinium,* però atès que no hi ha res que ho indiqui clarament es
  Núm. 4: tabulí, cambra que separa la zona de l'atri de la zona del peristil. (0.25)
  donarà per vàlida també la resposta **dormitori** o *cubiculum*. (0.25)

Si l'examinand, en la seva descripció general esmenta altres parts típiques de la *domus* - com ara el larari, les *fauces*, les latrines, la cuina, les èxedres, els *androne*s, etc.- i en descriu la funció se li tindrà en compte.

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 15 referit al punt 4.3 dels continguts conceptuals.

271. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

Exercici 4 (2 punts)

Aquesta qüestió no ha de ser contestada exhaustivament, atès que l'examinand només disposa d'una hora i mitja per fer tot l'exercici. N'hi ha prou que respongui amb precisió les qüestions que se li ofereixen com a guia en l'enunciat de la pregunta. Es valorarà molt la correcció i l'adequació sintàctica.
El corrector valorarà negativament qualsevol resposta general que no s'adigui a la pregunta concreta, tot i que reflecteixi que l'estudiant té altres coneixements; és a dir, no és convenient que l'estudiant s'hagi après uns resums generals sobre els temes susceptibles de ser examinats i que els "aboqui", sigui quina sigui la pregunta que hom li faci.

El corrector distribuirà els punts de la manera que s'indica a continuació, de forma que, si apareixen els conceptes en negreta o similars, atorgarà la màxima puntuació. Si l'examinand afegeix informacions complementàries que

OPCIÓ B:

- Ciceró va ser **un polític i un orador romà,** que procedia d'una família sense antecedents nobles ni polítics**. Va viure el segle I aC** (106-43 aC) **i va ocupar tots els càrrecs del *cursus honorum*.** Un dels fets polítics més importants que va protagonitzar fou la **descoberta de la conjuració de Catilina, essent cònsol l'any 63 aC**. Fou exiliat per la seva actuació massa precipitada contra els conjurats. Quan va tornar de l'exili **es va conciliar amb els triúmvirs** (Cèsar, Pompeu i Cras). **A la mort de Cèsar es decantà cap a Octavi, atacant durament Marc Antoni, la qual cosa el va conduir a la mort a mans dels soldats d'aquest**. (0.75)
- Va conrear sobretot **l'oratòria que és l'art del discurs** o l'aplicació de la retòrica a l'art de parlar (0.5) i també va elaborar tractats de retòrica.
  L'alumne haurà d'haver esmentat, si més no, un parell de discursos. (0.25)
- La característica més important del seu estil oratori és que va **aconseguir escriure una prosa a mig camí entre l'estil "asiànic**", caracteritzat per l'ampul.lositat i el barroquisme, **i l'estil "àtic",** caracteritzat per la sobrietat excessiva**. Se'l considera el model més important de l'anomenada "prosa clàssica".**
  Qualsevol altra característica del seu estil és vàlida. (0.5)

En aquest exercici s'avalua l'objectiu terminal 17 referit al punt 4.4 dels continguts conceptuals.

La qualificació parcial es podrà fraccionar en quarts de punt, sempre que la qualificació final s'arrodoneixi, a l'alta o a la baixa, d'accord amb la impressió general que tingui el corrector sobre l'examen.